

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Kraj
Palestinska država – realnost ali utopija
Magistrsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Krajc

Mentorica: doc. dr. Maja Garb

Palestinska država – realnost ali utopija

Magistrsko delo

Ljubljana, 2011

Palestinska država – realnost ali utopija

V nalogi sem se vprašala in skušala odgovoriti, ali je možno ustanoviti neodvisno državo Palestino. V ta namen sem pogledala teoretična izhodišča o državi. Preučila sem, kateri so postulati, ki zaznamujejo sodobno državo, in kako država nastane. Analizirala sem resolucije, ki opredeljujejo Palestinsko državo oziroma pozivajo k njenemu nastanku, ter resolucije, ki Palestincem priznavajo pravico do samoodločbe. Ker se mnogi sprašujejo o tem, ali so Palestinci ljudstvo, sem se tudi sama lotila tega vprašanja kot enega od temeljev države. V nadaljevanju sem na kratko opisala, kaj se je v preteklosti dogajalo na spornem teritoriju in pripeljalo do današnje situacije. Palestinci so v preteklosti že dobili omejeno obliko suverenosti v obliki Palestinske oblasti, a so zaradi lastnih interesov in neučinkovitega vodenja izgubili zaupanje lastnih ljudi. Palestinci so se razdelili na dva tabora, ki podpirata dve vidnejši frakciji, Hamas in Fatah. Zadnji nadzira Zahodni breg, Hamas pa kljub težkemu položaju ohranja nadzor v Gazi. Podrobneje sem se posvetila poročilom o trenutnem dogajanju glede okupiranega ozemlja na Zahodnem bregu in v Gazi. Opisala sem teritorialno razdrobljenost palestinskega ozemlja kot posledico gradnje naselij, obvoznih cest, varnostnega zidu ter naseljevanja Judov na okupirano palestinsko območje.

Ključne besede: država, narod, suverenost, teritorij, Palestina

Palestinian state – reality or utopia

In the present paper work I asked myself and tried to answer whether it is possible to establish independent Palestinian state. For this purpose I looked at theoretical origins about the state. I studied the postulates of the modern state and how the state can be created. I analyzed the UN resolutions that call upon Palestinian state and resolutions that reaffirm the Palestinian people the right for self-determination. Many are asking whether Palestinians are nation and I investigated this question, because it is one of foundations of the state. I continued with short description of the past events on disputable territory that led to the situation as we can witness today. Palestinians already gained limited form of sovereignty when Palestinian Authority was established. Due to own interests and inefficient government they lost even their own people's confidence. Palestinians divided into two groups that are supporting two major fractions, Hamas and Fatah. The latter exercises control over West Bank and Hamas continues to control the difficult situation in Gaza strip. In detail I examined reports about current situation on occupied territories in West Bank and Gaza. I described territorial fragmentation as the consequence of construction of settlements, bypass roads and security wall and also colonization of Jewish settlers on occupied Palestinian land.

Key words: the state, nation, sovereignty, territory, Palestine

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR.....	8
2.1 Opredelitev predmeta in ciljev proučevanja.....	8
2.2 Hipoteze.....	9
2.3 Struktura naloge.....	9
2.4 Raziskovalne metode.....	10
3 DRŽAVA	11
3.1 Suverenost	19
3.2 Nastanek države.....	24
4 RESOLUCIJE	26
4.1 Resolucija GS OZN 181	26
4.2 Resolucija VS OZN 242	27
4.3 Resoluciji o pravici do samoodločbe.....	28
5 LJUDSTVO.....	28
5.1 Palestinska identiteta	32
5.2 Begunci.....	35
6 SUVERENOST	37
6.1 Palestinska osvobodilna organizacija – PLO.....	37
6.2 Palestinska administrativna oblast – PA.....	39
6.2.1 Predsednik.....	40
6.2.2 Parlament	40
6.2.3 Sodstvo.....	41
6.2.4 Ministrski predsednik in kabinet ministrov	41
6.2.5 Varnostne sile.....	42
6.2.6 Pravo	43
6.3 Izgubljanje suverenosti	44
6.4 Odnos med Hamasom in Fatahom, zmaga Hamasa in posledice.....	47
6.5 Deradikalizacija Hamasa	52
7 OZEMLJE	53
7.1 Vojne ter sporazumi za teritorij	54
7.2 Judovska naselja	59
7.3 Varnostni zid.....	67
7.4 Svoboda gibanja	69
7.5 Gaza.....	71
8 ZAKLJUČEK.....	72
9 LITERATURA.....	77
PRILOGA: Resolucije OZN o Izraelu od leta 1955 do 2011.....	80

KAZALO GRAFOV

Graf 7.1: Povečevanja števila judovskih naseljencev na posameznih okupiranih območjih v letih od 2003 do 2008 (izraženo v tisočih).....	60
Graf 7.2: Povečevanje števila judovskih naseljencev po kategorijah (migranti, notranji migranti ter naravni prirastek) na Zahodnem bregu v letih od 2003 do 2009.....	61

KAZALO SLIK

Slika 7.1 Krčenje palestinskega ozemlja.....	55
Slika 7.2 Območja nadzora izraelske in palestinske strani.....	70

SEZNAM KRATIC

EU – Evropska unija

GS OZN – Generalna skupščina Organizacije združenih narodov

IDF – Izraelske oborožene sile (Israeli Defence Forces)

OZN – Organizacija združenih narodov

PA – Palestinska oblast (Palestinian (National) Authority)

PLA – Palestinska osvobodilna vojska (Palestinian Liberation Army)

PLO – Palestinska osvobodilna organizacija (Palestinian Liberation Organization)

STA – enotni državni račun (Single Treasury Account)

VS OZN – Varnostni svet Organizacije združenih narodov

ZDA – Združene države Amerike

1 UVOD

Zgodovina Izraelcev in Palestincev sega vse do biblijskih časov, ko sta na današnjem spornem območju obstajali tako Hebrejsko kot Arabsko kraljestvo. V stoletjih, ki so sledila, so območje obvladovali mnogi vladarji. Od leta 640 do leta 1917 je bila Palestina skoraj nepretrgoma pod muslimansko vladavino, leta 1917 pa so Britanci prevzeli območje od Turkov. Skoraj sočasno se je začel razvijati sionizem, ki je zahteval judovsko državo. Balfourjeva deklaracija iz leta 1917 je Judom omogočila naseljevanje v Palestini. Judovska populacija v regiji je sprva počasi naraščala, dramatično pa se je povečala kot posledica bežanja pred holokavstom. Kmalu po drugi svetovni vojni je število judovskih prebivalcev doseglo številko 650.000, medtem ko je bilo arabskih prebivalcev 1.350.000. Sionisti so intenzivno zahtevali neodvisno judovsko državo. Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (GS OZN) je leta 1947 sprejela resolucijo, s katero je predvidela nastanek dveh držav.

Ko so se leta 1947 britanske sile umaknile iz Palestine, je nemudoma izbruhnila vojna med Izraelom in arabskimi sosedami. Judje so v vojni zmagali ter ustanovili državo Izrael, ki je imela dvakrat večje ozemlje, kot ga je predvidela resolucija v razdelitvenem načrtu. Večina palestinskih Arabcev je bila prisiljena zapustiti Izrael in pobegnili so v begunska taborišča v Gazi in na Zahodnem bregu, na območji, ki sta si jih v vojni prisvojila Egipt in Jordanija. Naslednja vojna, v kateri si je Izrael prisvojil dodatna ozemlja, je potekala leta 1967 med Izraelom in Egiptom, Jordanijo in Sirijo in je trajala zgolj šest dni. Izrael si je prisvojil Sinajski polotok, Gazo, Golansko planoto in Zahodni breg. V istem obdobju se je pojavil tudi PLO (Palestine Liberation Organization, Palestinska osvobodilna organizacija), ki je kasneje postal edini legitimni predstavnik Palestincev.

Pravega miru pa ni bilo moč vzpostaviti, saj PLO in arabske države niso bili pripravljeni sprejeti in priznati države Izrael, ta pa se ni želela odpovedati na novo pridobljenemu teritoriju. Vse od takrat je območje prizorišče nasilja. Najtežje vprašanje je usoda Palestincev, ki živijo na ozkem pasu Gaze ter vse bolj razkosanem območju Zahodnega brega. Izraelci in Palestinci so imeli prvič javne pogovore leta 1991, ko so skupaj sedli za pogajalsko mizo.

V Izraelu so volitve leta 1992 na oblast privedle liberalno koalicijo s predsednikom vlade Jitzakom Rabinom. Ta koalicija se je bila bolj pripravljena pogajati s Palestinci kot njeni predhodniki, in skrivni pogovori na Norveškem so leta 1993 privedli do podpisa t. i. Sporazuma iz Osla. Palestinci so dobili omejen nadzor na Gazo in deli Zahodnega brega.

Ustanovljena je bila PA (Palestinian Authority, Palestinska oblast), ki jo je dolgo časa vodil karizmatični voditelj Jaser Arafat. Mirovni proces pa je bil zaustavljen, morda je celo nazadoval, ko je bil leta 1995 umorjen predsednik vlade Rabin in je vodstvo Izraela prevzela konservativna koalicija Benjamina Netanjahuja. Ta je ovrigel kakršno koli možnost za ustanovitev neodvisne države Palestine, ko je PLO postavil dodatne zahteve in razširil judovska naselja na Zahodni breg. Skupaj z okoli 200.000 Judi, ki so že živeli na Zahodnem bregu in v Vzhodnem Jeruzalemu, so ti prebivalci predstavljali velik problem v potencialno palestinskem območju nadzora.

Zaradi pritiskov mednarodne skupnosti so Palestinci in Izraelci nadaljevali pogovore in tako je bilo podpisanih še nekaj sporazumov, ki pa niso prinesli večjega napredka. Vse izraelske vlade, pa naj bodo liberalne ali konservativne, so nadaljevale z ekspanzijo judovskih naselij na Zahodnem bregu in v Gazi. Lahko bi dejali, da to ni politika posamezne koalicije, temveč politika Izraela. Število judovskih naseljencev je vsako leto naraščalo. Območja, ki jih naseljujejo Izraelci, so med seboj povezana z obvoznimi cestami, ki pa jih Palestinci ne smejo uporabljati.

V Izraelu sta se na oblasti zamenjala še Ehud Barak in Ariel Šaron, ki je proti Palestincem nastopil z vojaško agresijo in začel graditi varnostni zid. Ta naj bi Izraelcem zagotovil varnost pred agresijo Palestinecev, ki so se v takratnem obdobju množično posluževali samomorilskih napadov. Danes zid predstavlja oviro, onemogoča svobodo gibanja Palestinecev in njihovo ozemlje razbija na posamezne otoke, ki ne omogočajo teritorialne stičnosti bodoče Palestinske države.

Za neodvisno državo, ki jo zaznamujejo teritorij, ljudstvo in suverenost, pa imajo Palestinci tudi notranji problem, spor med frakcijama Fatah in Hamas. Potem ko je bil dolga leta na oblasti Fatah, je v letu 2006 prišlo do spremembe, saj je večino glasov na volitvah dobilo gibanje Hamas, ki ga mnogi označujejo kot teroristično organizacijo. Že naslednje leto je prišlo do resnih oboroženih spopadov med frakcijama, rezultat tega pa je današnja situacija, ko Hamas nadzira Gazo, Fatah pa Zahodni breg. Do danes frakciji nista našli enotnega mnenja, s katerim bi lahko družno nastopili pred Izraelom in ne nazadnje pred svojim ljudstvom.

Konec leta 2010 so se v medijih pojavile naznanitve, da bodo Palestinci leta 2011 razglasili svojo neodvisno državo. V začetku letošnjega leta pa smo lahko zasledili že bolj določene

napovedi. Palestinski zunanji minister Rijad Malki je napovedal, da bodo septembra 2011 v OZN poskušali doseči priznanje neodvisne Palestine in zato po svetu lobirajo za podporo priznanju. Palestinski premier Salam Fajad načrtuje, da bo imel do septembra postavljene temelje ter vse potrebne institucije, ki bodo tlakovale pot v prihodnjo državo. Fajad je sicer priznal, da prizadevanja za priznanje Palestine v OZN ne bodo nujno obrodila sadov. Čeprav bi se za priznanje Palestine lahko odločila večina v GS OZN, pa bi priznanje v VS (Varnostni svet), katerega odločitve so zavezujoče, najverjetneje trčilo na veto ZDA (Združene države Amerike). Vendar problem ni le veto ZDA, temveč razdeljeno območje Zahodnega brega, neenotnost med vodilnima frakcijama Fatah in Hamas ter ne nazadnje so nerešeno vprašanje tudi begunci, ki predstavljajo ljudstvo te države.

Ta kratki oris ozadja razmer na Bližnjem vzhodu, ki je nastal po podatkih iz različnih knjig in člankov avtorjev, kot so Šterbenc, Tessler, Khalidi, Berlyn in Shinko, predstavlja uvod v temo magistrskega dela, v katerem bom predstavila aktualne razmere, ki trenutno vladajo na območju bodoče Palestinske države, ter s pomočjo teorij, ki opredeljujejo državo, skušala ugotoviti, kakšne so možnosti za ustanovitev Palestinske države na Bližnjem vzhodu.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Opredelitev predmeta in ciljev proučevanja

Predmet mojega preučevanja bo Palestina ali, bolj natančno, možnost ustanovitve Palestinske države na območju Palestine. Vprašanje, ki sem si ga zastavila v svoji nalogi je, ali bo sedanji poskus oblikovanja Palestinske države obrodil sadove. V okviru magistrske naloge bom skušala ugotoviti, ali obstajajo pogoji za ustanovitev neodvisne države Palestine in kakšne so možnosti za njen obstoj in razvoj ali pa bo to le še eden v vrsti neuspešnih poskusov rešitve bližnjevzhodnega problema. V ta namen bom preučila teoretična izhodišča o državi in kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da lahko govorimo o državi. Pregledala bom resolucije OZN, ki opredeljujejo nastanek dveh držav na spornem teritoriju, in nato teorijo skušala prenesti na aktualne razmere »na terenu«.

2.2 Hipoteze

V nalogi sem si postavila osnovno hipotezo in iz nje izvedla dve izvedeni hipotezi.

Osnovna hipoteza se glasi:

Palestincem je pravnoformalno priznana možnost za ustanovitev svoje države, vendar jim dejansko stanje to onemogoča.

Izvedeni hipotezi:

1. Izrael mora z naseljevanjem Judov, gradnjo naselij in varnostnega zidu na palestinskih območjih narediti korak nazaj in začeti spoštovati resolucije OZN, da bi lahko naredili korak naprej k rešitvi konflikta oziroma ustanovitvi nove države.

2. Spor med Fatahom in Hamason onemogoča izvajanje suverene politike in posledično ustanovitev države, ki bi delovala.

2.3 Struktura naloge

V prvem delu naloge bom opredelila nekatera teoretična razmišljanja o državi, saj so o državi kot posebni človeški tvorbi razmišljali največji misleci, vendar iz tisočletnih naporov in razmišljanj ni nastalo enotno in nesporno pojmovanje države. Opisala bom dognanja nekaterih teoretikov, kaj pojem država pomeni in katere so lastnosti, ki jo zaznamujejo. Posebej bom opredelila pojem suverenosti kot eno bistvenih lastnosti sodobne države.

V drugem sklopu bom pogledala resolucije OZN, ki opredeljujejo oziroma narekujejo nastanek dveh držav, ter resoluciji, s katerima se Palestincem priznava pravica do samoodločbe.

Tretje poglavje bo namenjeno ljudstvu. Predstavila bom arabske prebivalce spornega ozemlja, pojasnila njihovo identiteto in skušala odgovoriti, ali so ljudstvo, ki si zasluži svojo državo.

Četrty sklop bo namenjen suverenosti kot eni od zahtev države. Opisala bom, kaj Palestinci že imajo in kje se pojavljajo problemi.

V naslednjem sklopu pa bom raziskala in pojasnila situacijo glede teritorija kot tretjega pogoja za ustanovitev države. Opisala bom, kaj je bilo Palestincem dodeljeno z razdelitveno resolucijo in kako so postopoma izgubljali svoje ozemlje.

V zaključku bom preverila veljavnost postavljenih hipotez.

2.4 Raziskovalne metode

V nalogi bom uporabila naslednje metode:

Zgodovinska analiza: Za lažje razumevanje odnosov med Izraelci in Palestinci, ki so pomemben dejavnik pri preučevanju problemskega sklopa, bom uporabila zgodovinsko analizo. Predstavila bom, od kod iz zgodovine izhajajo težnje Arabcev po spornem ozemlju, na katerem si že nekaj časa zaman prizadevajo za nastanek svoje države.

Deskriptivna metoda: Teorijo o državi so preučevali mnogi teoretiki in s pomočjo deskriptivne metode bom osvetlila njihova dognanja, kje se njihova razmišljanja razhajajo in kje najdemo skupne točke oziroma katere so prvine države, ki jih opredeljujejo vsi. To bodo tudi osnova za primerjavo med teorijo in prakso, ki se nam kaže na območju Palestine. Z deskriptivno metodo bom tudi opisala svoja dognanja oziroma razmišljanja o tem, ali je ustanovitev Palestinske države realna možnost ali zgolj utopija. Verifikacijo hipotez bom pripravila na podlagi metode sinteze.

Metoda analize in interpretacije virov: Metodo analize in interpretacije virov bom uporabila za pridobitev informacij iz primarnih in sekundarnih virov, za predstavitev in analizo različnih dimenzij, ki omogočajo oziroma onemogočajo ustanovitev države. Primarne in sekundarne vire bom uporabila na podlagi omenjene metode za preučevanje različnih knjig, uradnih dokumentov, publikacij, znanstvenih člankov in različnih internetnih virov (statistični podatki, poročila), ki obravnavajo izraelsko-palestinski konflikt in posledice, ki jih prinaša.

Primerjalna metoda: S pomočjo primerjalne (komparativne) metode bom primerjala teoretična izhodišča oziroma opredelitve, ki zaznamujejo državo, s stanjem na območju Palestine. Kot ključne spremenljivke bom uporabila tiste dimenzije, ki jih vsebuje definicija o državi.

3 DRŽAVA

Izraz država je nastal v 16. stoletju in izhaja iz latinske besede status, kar je pomenilo položaj ali stališče vladarja (Matteucci 1999, 22).

O državi kot posebni človeški tvorbi so razmišljali največji misleci vseh časov, vendar iz tisočletnih naporov in razmišljanj ni dozorelo enotno pojmovanje države. Pomemben razlog tega raznolikega pojmovanja je, da se je s spremembami v razmerju med državo in drugimi človeškimi združitvami spreminjala država sama. Kljub raznolikosti definicij lahko izluščimo, da je država neka pravna združitev ali pravna organizacija ljudi (Pitamic 1996, 1).

Državna organizacija se od drugih organizacij *pogosto* razlikuje po vsebini svojih predpisov, *vedno* pa po tem, da razpolaga s prisilnimi sredstvi. Glede na to določilo je bilo v preteklih časih težko priznati eni izmed vojskujočih se organizacij značaj države. Šele ko so se pravila ene izmed organizacij lahko smatrala za trajna in zajamčena s sredstvi prisile, se je uresničila ideja o državi. Če želimo razumeti problem države, ki nastaja, se spreminja in/ali izginja, pa moramo upoštevati *učinkovitost* njenih pravil, ki ustanavljajo enoto in so kontinuirana (Pitamic 1996, 5–11).

Pitamic (1996, 12–16) posebej obravnava države, ki nastanejo kot posledica revolucij. Pri nastanku takšnih držav je treba upoštevati probleme, ki jih predstavljajo dejstva iz sveta vzrokov in učinkov. Obstoj takšne države, ki se je oblikovala v skladu z obstoječimi zakoni ali pa tudi zunaj njih, je možen, vendar se je morala pri tem oblikovati vrhovna pravna organizacija, ki je dejansko obveljala, ker je bila učinkovita. Vsaka oblast, ki se je na kateri koli način utrdila kot najvišja pravna organizacija kakšne dežele, pa mora imeti legitimnost (Pitamic 1996, 13–14).

S tega vidika Pitamic (1996, 14–15) državo definira z naslednjimi pogoji:¹

- redna oblast, ki je ustaljena in se izraža v napisanih ali običajnih pravilih,
- določeno ozemlje, na katerem se razteza,
- neodvisnost od drugih pravnih organizacij, kar državo predstavlja kot najvišjo oblast.

Država je torej takšna pravna organizacija, ki ni zgolj idejni sistem pravil, temveč se z njo ujemajo tudi dogodki v svetu vzrokov in učinkov (Pitamic 1996, 15).

¹ Še vedno govorimo o državi, ki nastane po revoluciji.

Pitamic v knjigi (1996, 5) govori tudi o državah, ki so ustrojene po verskih nagibih (pri čemer je imel v mislih srednjeveške viteške in papeške države), in tudi njim priznava pravico imenovati se država, in to niso zgolj verske družbe (Pitamic 1996, 5).

Maritain se za razumevanje pomena države loti opisovanja različnih pojmov, ki nas privedejo do države. Tako najprej opredeli skupnost in družbo ter pravi, da je izraza mogoče uporabljati kot sopomenki, pravilno pa je tudi povezovati ju z dvema vrstama družbenih skupin, ki sta po naravi povsem različni. Tako skupnost kot družba sta realnosti, ki pripadata etnično-družbenemu in človeškemu ter ne le biološkemu redu. Skupnost je bolj proizvod narave in je tesneje povezana z biološkim, družba pa je plod razuma in je tesneje povezana z razumskimi in duhovnimi lastnostmi človeka. Družbeno življenje ljudi združi zaradi nekega skupnega namena, okoli katerega se spletajo medčloveški odnosi. Namen je naloga, ki jo je treba izpolniti, ali cilj, ki ga je treba doseči. V skupnosti pa je namen dejstvo, ki z lastnim neodvisnim delovanjem ustvarja skupno nezavedno dušo, čustva in psihološke strukture, skupne navade in običaje (Maritain 2002, 18–19).

Maritain (2002, 20–25) razlaga, da je narod najbolj zapletena in najbolj popolna skupnost, ki je izšla iz civiliziranega življenja. Narod ni enako kot družba.² Je nekaj etično-družbenega, človeška skupnost, ki temelji na rojstvu. Je rojstvo razumskega življenja in civiliziranega delovanja, dedovanje družinskih izročil, družbenih in pravnih ureditev, kulturna dediščina, skupna pojmovanja in običaji, zgodovinski spomin, trpljenje, zahteve, upi, predsodki in zamere. Skupnost pa postane narod, ko to stanje prodre v področje samozavedanja, ko se etnična skupina zave dejstva, da sestavlja skupnost vzorcev čutenja, da poseduje lastno enotnost in osebnost ter lastno voljo do obstoja in preživetja. Narod je skupnost ljudi, ki so se zavedli, kako jih je oblikovala zgodovina. Narod ima svojo rodno grudo, pri čemer ne mislimo na ozemeljsko območje moči in uprave, kot ga ima država, ampak zibelko življenja, dela, trpljenja in sanj. Ima tudi svoj jezik, ki pa ni nujno istoveten z narodnimi skupnostmi. Vendar pa narod še ni družba, saj ne more prestopiti praga politične stvarnosti. Narod je kot vsaka druga skupnost »brezglaven«, kar pomeni, da nima enega samega centra moči oziroma vodenja.³ Narodna skupnost ne more same sebe oblikovati v politično družbo, se pa lahko ta postopno izdvoji iz družbenega življenja. Iz takšne razčlenitve vidimo, da lahko narod zelo

² Sama beseda narod izvira iz latinske besede *nasci* oziroma iz pojma rojstva, vendar to ni nekaj biološkega, kot je rasa.

³ Narod ima elite in središča vpliva, nima pa vodje ali vladajoče moči; ima strukture, ne pa razumske oblike ali pravne ureditve; ima strasti in sanje, ne pozna pa občega dobrega; med njegovimi pripadniki obstajajo solidarnost, zvestoba, čast, ni pa državljanske solidarnosti; ima navade in običaje, ne pa formalnih pravil reda.

hitro zamenjamo z državo. Mit narodne države in t. i. načelo narodnosti lahko napačno razumemo, da mora vsaka narodna skupnost tvoriti ločeno državo⁴ (Maritain 2002, 20–25).

Tudi Matteucci (1999, 138 – 140) opozori, da se tako pojem naroda kot ljudstva nanašata na motno stvarnost, v kateri se mešata individualizem in pluralnost mnenj in interesov. Gre predvsem za narodov duh, za bratstvo med državljani istega naroda, ki skušajo narod ponazoriti kot pravo in resnično skupnost, kot enotnost jezika, kulture, kot korenine in čustvovanja. Čeprav je poimenovanje *nationes* silno staro, pa sodobni narod ni plod samoniklega družbenega razvoja; bolj kot to je bil stvaritev ozemeljske države, ki je skušala poenotiti narod v okviru svojih meja. Torej pridemo do zaključka, da ni bil narod tisti, ki je ustvaril državo, marveč je birokratska država kot orožarna moči tista, ki je ustvarila narod (Matteucci 1999, 139).

Za razumevanje države, kot jo pojmuje Maritain (2002, 25), je pomembno tudi razlikovanje med političnim telesom in državo. Izraza sta pogosto v uporabi kot sopomenki in država pogosto nadomešča izraz politično telo. Vendar pa obstaja razlika, saj politično telo predstavlja celoto, država pa je vrh te celote. Človek je del politične družbe in oblast v politični družbi prihaja od spodaj, iz ljudstva. Država je samo tisti del političnega telesa, ki skrbi za spoštovanje prava, pospeševanje javne blaginje, za javni red in upravljanje javnih zadev. Država je del, ki je specializiran za interese celote. To je umeten izdelek, skupek ustanov, ki jih je ustvaril človek in ki združene tvorijo mehanizem na vrhu družbe. Mehanizem sestavljajo strokovnjaki oziroma specialisti za javni red in blaginjo ter smejo uporabljati moč in prisilo (Maritain 2002, 28–30).

Državnemu mehanizmu smo lahko nenaklonjeni, vendar pa je veliko stvari, ki nam niso vseč, nujno potrebnih. Po eni strani je pravični red poglobitni razlog, zakaj ljudje, združeni v politični družbi, potrebujejo državo, po drugi strani pa je družbena pravičnost resna potreba sodobnih družb. In posledično je poglobitna dolžnost sodobne države uveljavljanje družbene pravičnosti (Maritain 2002, 36).

⁴ Maritain (2002: 24) razlikuje med družbeno stvarnostjo kot narodno skupnostjo in družbeno stvarnostjo kot politično družbo. Obstoj določene družbe povzroča nastanek novih skupnosti v tej družbeni skupini ali okrog nje. Ko je torej politična družba oblikovana, še zlasti, če so za njo stoletja krepitve pristne državljanske solidarnosti, v svoji sredini omogoča nastanek narodne skupnosti na višji stopnji, v katero so se zlile različne narodnosti. V tem primeru je narod v nasprotju s t. i. načelom narodnosti in je odvisen od obstoja politične družbe, medtem ko politična družba ni odvisna od obstoja naroda. Narod ne postane država, ampak država vzpostavi narod. Tipični primer takšnega procesa je večnarodna zveza držav, kot so ZDA, kjer je sočasno večnarodni narod.

Maritain (2002, 32–33) opozarja, da se je narod v času francoske revolucije nepravilno poistovetil s političnim telesom, in tako je zamenjevanje pojmov med državo, političnim telesom, narodom in pravom sčasoma postalo stalnica. Vendar pa pravice naroda ali političnega telesa ne morejo biti prenesene na državo ali ji biti prepuščene. Ker država predstavlja politično telo v zunanjih odnosih do drugih političnih teles, je država samo abstraktna enota. Pravice, ki jih ima država, niso njene pravice, temveč pravice političnega telesa, ki ga predstavljajo posamezniki, ki so zadolženi za javne zadeve in so jim zato dodeljene posebne pristojnosti (Maritain 2002, 33).

Poglejmo si še, kako Maritain opredeli ljudstvo. Sodobni pojem ljudstva ima dolgo zgodovino in izvira iz nenavadno različnih pomenov, ki so se zlili v enega. V političnem pomenu je ljudstvo množica oseb, ki sestavljajo politično družbo ali politično telo in so združene pod pravičnimi zakoni, povezane z vzajemnim prijateljstvom in delujejo v obče dobro človeškega življenja. Ljudstvo je podstat političnega telesa in je nad državo, kar pomeni, da ljudstvo ne obstaja zaradi države, temveč država obstaja zaradi ljudstva (Maritain 2002, 42–43).

Ljudstvo ima naravno pravico do popolne samostojnosti in vladanja samemu sebi. Ti pravici si vzame s tem, da sestavi ustavo političnega telesa (ki je lahko napisana ali pa ne⁵), s tem, da se sestane v okviru manjše politične skupine, da bi predlagalo zakon ali sprejelo odločitev, ali s tem, da izvoli svoje predstavnike. Te pravice ljudstvu ni mogoče odvzeti. Zaradi nje ljudstvo lahko nadzira državo in lastne upravne uradnike. Vse to pa daje ljudstvu možnost, da prenese pravico do vladanja na tiste, ki so določeni, da skrbijo za obče dobro. Ljudstvo dodeli tem posameznikom oblast v vnaprej določenih mejah trajanja in moči. Lincoln (v Maritain 2002, 42) je dejal: »Vlada ljudstva, dana od ljudstva in za ljudstvo.« To pomeni, da ljudstvu vladajo ljudje, ki jih je ljudstvo samo izbralo in jim podelilo pravico izvajati vodstvene naloge določene narave in trajanja. Ljudstvo potrebuje državo, ker je ta poseben organ, ki specializirano skrbi za celoto. Država mora braniti in ščititi ljudstvo in njegove pravice ter si prizadevati za izboljšanje njegovega položaja v boju s sebičnostjo in posameznimi interesi privilegiranih skupin (Maritain 2002, 42–43).

Hobbes (v Maritain 2002, 56) pravi, da je soglasnost med ljudmi stvar sporazuma, ki pa je umeten in zato je potrebno še nekaj drugega, da bi bilo soglasje stalno in trajno. To je skupna oblast, ki bi ljudi ohranjala v strahospoštovanju in vodila njihovo početje k skupni koristi.

⁵ Izrael nima napisane ustave.

Edina pot k vzpostavitvi takšne skupne oblasti, s katero bi se ubranili invazije tujcev, škodovanju drug drugemu in ki bi ljudi zavarovala do meje spodobnega življenja, je prenos vse skupne oblasti in moči na enega človeka ali zbor ljudi, ki bi jih predstavljal. Ko vsi ljudje to storijo, se je množica, združena v eni osebi, poimenuje država. S tem se vzpostavi mir na domačih tleh in združijo moči proti zunanjemu sovražniku. Popolna zunanja samostojnost političnega telesa pomeni, da to telo uživa neodvisnost, ki je relativno vrhovna nasproti mednarodni skupnosti in drugim političnim telesom (Maritain 2002, 56–58).

Pri opredelitvi ljudstva se Pitamic (1996, 18–20) sprašuje o treh teorijah:

- o teorijo, ki istoveti državo z ljudmi, ki imajo v rokah prisilo. To je najlepše ponazoril francoski kralj Ludvik XIV. s svojim znanim izrekom: »L'Etat c'est moi« – Država, to sem jaz. Vendar pa s tem ni moč razložiti identitete in še manj kontinuitete države;
- o teoriji, po kateri se država istoveti z ljudmi, ki so po pravu določeni, da interpretirajo in izvršujejo pravila (državni organi). Ker pa ni prava brez organov, ki bi ga izvrševali, in ni organov brez prava, saj se organi razlikujejo od ostalih ljudi zgolj po kvalifikaciji, ki jim jo daje pravo, zaključí, da organi niso nič samostojnega in samo po sebi ne morejo biti dejstvo, ki tvori državo;
- o teoriji, ki državo istoveti s prebivalci določenega ozemlja. Vendar se samo s pojmom naroda, ki obsega neorganizirano množico ljudi istega plemena, jezika, kulture itd. in ki sega čez meje države, ne da razlagati posebne organizacije, ki jo tvori država.

Povezave med človekom in državo pa so vendar sklenjene. Človek kot posameznik obstaja zaradi političnega telesa. Politično telo obstaja zaradi človeka kot osebe. Toda človek na noben način ne obstaja zaradi države. Država obstaja zaradi človeka (Maritain 2002, 29). S stalno naselitvijo ljudi na določenem teritoriju se ustvari možnost, da se stalno določi obseg pravnih pravil, ki veljajo za določeno državo in za ljudi, ki so naseljeni na tem območju. Tako postane krajevni obseg ali teritorij bistveni element sodobnih držav v civiliziranem svetu (Pitamic 1996, 24).

Če je država zgodovinska stvaritev, ima svoj začetek in tudi svoj konec in tudi svojo zemljepisno razsežnost. Začetek sodobne države lahko postavimo v drugo polovico 16. stoletja (pri tem imamo v mislih evropska tla). Če je država izrazito politično dejstvo, potem so tudi vzroki za njen razvoj politični. Država se ni krepila, ker bi jo obvladoval nekakšen notranji ratio ali ker bi jo usmerjal zavesten načrt neke množice ljudi, marveč zato, da bi

dajala odgovore na natančno zastavljena politična vprašanja, na izzive, ki so prihajali tako iz mednarodnega okolja kot tudi z ozemlja, nad katerim je hotela uveljaviti lastno vrhovnost. Država se je torej krepila zaradi potrebe po določanju lastnih meja in zaradi odločanja o vojni in miru (Pikalo 2003, 77).

Jessop (v Pikalo 2003, 77–78) se sprašuje, ali državo najbolje opisujejo njena pravna oblika, možnost prisile, institucionalna sestava meje, njena notranja dejanja in razglašeni cilji, njene funkcije za širšo družbo ali njeno suvereno mesto v mednarodnem sistemu. Sprašuje se o spremenljivosti države oziroma njenih osnovnih značilnostih.

Država ali nacionalna tvorba v sedanji obliki je relativno nova tvorba in se je pojavila z vestfalskim mirom leta 1648 (Matteucci 1999, 21). Ključna načela, kot jih opisuje vestfalski sistem in kot so se razvila v zadnjih treh stoletjih so:

- teritorialnost: Države imajo določene ozemeljske meje, ki pomenijo tudi meje njihovega pravnega reda in obsega politične oblasti. To načelo je temeljno v moderni politični organizaciji in pomeni, da je človeštvo razdeljeno v politične enote z ločenimi in trdno določenimi ozemlji;
- avtonomija: Države lahko urejajo svoje notranje in zunanje zadeve na način, ki si ga same določijo, brez zunanjega nadzora in vmešavanja;
- suverenost: To načelo se postopno razvije iz načela avtonomije in določa, da je znotraj določenega ozemlja država najvišja oblast, ki ima nedeljivo in izključno pravico vladanja in predstavlja najvišjo pravno in politično avtoriteto nad ljudmi, ki živijo na tem določenem teritoriju. Pomembna določba pri tem je, da je najvišja avtoriteta nedeljiva, kar pomeni, da na določenem ozemlju ne moreta obstajati dve najvišji avtoriteti;
- pravnost: Odnose med suverenimi državami uravnava mednarodno pravo, toda samo v obsegu na katerega pristanejo države same (Pikalo 2003, 107 – 108).

Novoveška država je zasnovana kot stroj in se jo vedno bolj upravlja kot podjetje, ki je prilagojeno zastavljenim političnim ciljem. Gre za malo podjetje, ki pa je gibalo sprememb kolektivnega življenja, s katerimi se sooča družba (Matteucci 1999, 92).

Ko govorimo o državi, je jasno, da je pozornost osredotočena na oblast, saj je država zgrajena iz političnih nagibov, se pravi zaradi oblasti. Njena kasnejša preoblikovanja pa so vedno preoblikovanja oblasti in njenega razmeščanja (Matteucci 1999, 94).

Splošno razširjeno dojemanje je, da država praviloma obstaja na geografsko določenem ozemlju, nad katerim ima legalno oblast. Znotraj tega ozemlja so osebe, ki imajo status državljanov. Država je v primerjavi z drugimi združenji na istem ozemlju statusno hegemonika, ker zahteva, da so ji vse druge organizacije znotraj njenih meja podrejene (Pikalo 2003, 78).

Daleč najbolj zakoreninjena definicija države v svetu družboslovnih razprav pa je Webrova definicija (v Pikalo 2003, 84), ki govori o obstoju stalnega administrativnega osebja, ki ohranja zahtevo po legitimnem monopolu nad sredstvi prisile ter ohranja ta monopol na določenem ozemlju. Pri tem je treba dodati, da gre za definicijo moderne države. Po Webrovem mnenju je šele moderna država tista, ki je uspela monopolizirati načine prisile in samo v modernih državah sta obseg in doseg administrativnega aparata takšna, da se ujemata s teritorialnimi mejami države.

Weber torej državo pojmuje kot obliko organizacije moči, katere značilnost je, da ima zakoniti monopol nad sredstvi za prisilo eno samo telo – država. Z drugimi besedami, značilnost »sodobne« države je politični monopol, zato lahko govorimo o istovetnosti države in političnega monopola. Država je posebna oblika organizacije, ki povezuje določeno družbeno skupino na določenem ozemlju in ki to skupino razlikuje od drugih skupin. Označujejo jo tri prvine:

- suverena oblast;
- ljudstvo, ki ima v različnih obdobjih različno vlogo;
- ozemlje ali ozemeljska enota, nad katerim uveljavlja svojo oblast, iz česar izvira ozemeljska razsežnost politične zavezanosti. Država ima središče – prestolnico – ter natančno določene in načrtane meje (Matteucci 1999, 87–88).

Država je tista, ki ima monopol nad sredstvi prisile znotraj države, z mednarodnim pravom pa je dobila tudi monopol za uporabo sile na globalnem prizorišču za vzdrževanje tistega mednarodnega reda, ki je pogodbeno ali običajno dogovorjen med državami. Interes ene države se konča tam, kjer se začne interes druge, in interes obeh je, da to udejanjita v praksi (Matteucci 1999, 23–24).

Država pozna različne sisteme državnega upravljanja, od različnih demokracij do tiranije. Ima popoln nadzor nad viri in silami, ki so ji na voljo, ter ima monopol prisile in je zatorej edina, ki lahko znotraj ozemlja izvaja prisilne ukrepe proti svojim državljanom (Pikalo 2003, 78).

Danes so ključna načela liberalnodemokratske države narava demosa, definicija demokratičnega državljanstva, ideja samovlade, pristanka, predstavljanja in ljudske suverenosti. Načela se povezujejo z institucijami suverene teritorialne nacionalne države. Demos označuje ljudi, nacijo znotraj omejenega ozemlja. Uresničevanje interesov državljanov je zagotovljeno z rednimi periodičnimi volitvami, na katerih podeljujejo svoj pristanek. Samostojnost oblasti je definirana s termini suverenosti in avtonomije, ljudska suverenost pa je omejena na nadzorovanje dogajanja na ozemeljsko zaokroženi nacionalni državi (Pikalo 2003, 109).

Novoveška država je vse od svojega začetka dajala prednost sekularizaciji, torej takšni politični drži, ki je bila v razmerju s tradicionalnimi in verskimi vrednotami vse bolj samostojna, saj naj bi v državi glede na njen posvetni cilj (to pa je pravna država) gospodarila racionalnost. Nevarnost sekularizacije pa preži v tem, da lahko spodjeda vrednote in načela, v katerih se prepozna neka družba. Brez teh vrednot in načel družba ne more preživeti. Vrednote omogočajo neavtoritarno družbeno prežemanje in razvoj brez katastrofalnih spopadov, brez vrednot nastaja silno nevarna napetost med naraščajočo sekularizacijo in potrebo po ohranjanju skupnega jedra zavezujočih vrednot. Družba, ki ni več strnjena okoli neke enotne vrednote ali načela, pa je zgolj skupek dogodkov in spopadov (Matteucci 1999, 164–165).

Nova predstavniška država se ukvarja z iskanjem nove upravičenosti, ki naj bi jo imela ob tisti, ki si jo je pridobila v novejši zgodovini in ki se kaže v tem, da je zakonita in pravna država, katere temelj je suverenost ljudstva. Država skuša utemeljevati svojo oblast tako, da je sposobna zadovoljiti potrebo ljudi po blaginji in sreči (Matteucci 1999, 166).

Iz opisanega lahko vidimo, da ima vsak teoretik svojo predstavo o državi, kaj vse naj bi zajemala, kako naj bi bila ustrojena in kaj naj bi zagotavljala. Vse razlage pa imajo skupne točke, ki jih najdemo tudi v definiciji države po mednarodnem pravu: ozemlje, prebivalstvo in organizacijo, ki je neodvisna od druge države, oziroma suverenost (Andrassy v Šterbenc 2006, 763).

Za potrebe te naloge bom primerjala prvine, ki jih navaja mednarodno pravo: teritorij, ljudstvo in suverenost. V nadaljevanju pa si bom podrobneje pogledala, kaj za neko državo pomeni suverenost.

3.1 Suverenost

Mnogi teoretiki, ki so se ukvarjali z državo, so posebno pozornost posvetili pojmu suverenosti kot eni od lastnosti države in tudi na tem mestu si bomo podrobneje pogledali, kaj suverenost pomeni.

Suverenost po mednarodnem pravu je definirana kot vrhovna oblast države na njenem ozemlju, ki izključuje oblast drugih držav in ki ni podrejena nikakršni višji oblasti; v odnosu do tujine se suverenost opredeljuje kot neodvisnost (Andrassy v Šterbenc 2006, 763).

Smo v dobi globalizacije in mnogi avtorji se že sprašujejo o obstoju suverenosti posamezne države. Shaw (v Pikalo 2003, 86) poudarja, da je povsem neprimerno soočati globalizacijo in državo, ker globalizacija ne uničuje države, ampak jo spreminja. Po njegovem mnenju je primarni razlog za obstoj države vojaško-politični kriterij. Ker je država osredotočena okoli monopola legitimne prisile na določenem ozemlju, lahko obstaja le tako dolgo, dokler obstaja napetost med posameznimi enotami. Država je po njegovem mnenju propadla že z blokovsko ureditvijo sveta in ne šele z globalizacijo. Wallerstein (v Pikalo 2003, 89) Shawovo razmišljanje postavi na glavo s trditvijo, da je moderna država *differentia specifica*, zaradi katere se razlikuje od ostalih birokratičnih političnih skupin, in to ji omogoča obstoj v kapitalističnem svetovnem gospodarstvu (globaliziranem svetu).

Pri raziskovanju odnosa med državo in globalizacijo ter trditvami o pogubnem položaju države v globaliziranem sistemu moramo upoštevati, da je država še vedno prevladujoča oblika organiziranosti po vsem svetu, saj je rezultat zgodovinskih tradicij, ki so bile značilne samo za določena okolja, ne pa za ves svet v njegovi raznolikosti (Pikalo 2003, 98). Ne moremo zgolj preprosto trditi, da države niso več suverene, ker vladajo drugačne razmere. Koncept suverenosti opisuje nekaj popolnoma drugega kot družbena razmerja, v katerih se danes nahaja sodobna država. Koncepta tudi ne smemo prikazati kot dokončno definiranega, saj se svet in družbene razmere nenehno spreminjajo (Pikalo 2003, 120).

Za razumevanje pojma suverenosti je koristno, da se seznanimo z zgodovino tega pojma. Jellinek (v Maritain 2002, 46) opozarja, da je treba upoštevati, da je, zgodovinsko gledano, izvorni pomen suverenosti politični pojem, ki se je kasneje spremenil, da bi politična oblast države dobila tudi pravno osnovo.

Starim Grkom je bila ideja o suverenosti v smislu popolne pravne neodvisnosti države tuja. Po njihovem nazoru je namen države srečno življenje državljanov. Pravna skupnost zaradi vojnih

ciljev, prometa ali trgovine še ni država, saj ne sledi namenu države o srečnem življenju. Tudi stari Rimljani niso čutili potrebe po teoriji o suverenosti v smislu pravne neodvisnosti države, ampak se je v dobi rimskega cesarstva razpravljalo o tem, komu v državi pripada najvišja oblast. In sicer naj bi ta oblast pripadla monarhu na podlagi posebnega zakona. Kasneje se je opustil tudi zakon in cesarju je pripadala oblast kot pravica, ker je bil cesar. Z razpadom Rimskega cesarstva je prenehala tudi absolutna oblast enega gospodarja. V fevdalni srednjeveški državi se je porajalo veliko višjih in nižjih, relativnih oblasti, ki so pripadale razni gosposki. Oblast knezov in kraljev po pokrajinah se je zelo zmanjšala. Francoski kralj se je boril za združitev celotne državne oblasti v »eni roki,« kar mu je tudi uspelo, in konec 16. stoletja se je pojavila suverenost v obliki centralizirane oblasti v osebi kralja (Pitamic 1996, 27–29).

Sprva je bila suverenost označena kot nekaj negativnega. Jean Bodin, francoski pravni teoretik, ki je napisal delo Šest knjig o republiki, pa je dal temu pojavu pozitiven pomen. Trdil je, da se lahko govori o državi samo v primeru, če je v njej suverena oblast. Suverenost, najprej označena kot pravna kakovost najvišjega državnega organa, se prenaša na državo: pravna organizacija, ki ni suverena, ni država (Pitamic 1996, 30).

Bodin je razvil teorijo, po kateri je suverenost osrednja značilnost moderne države. Z izrazom suverenost ali vrhovnost je želel označiti najvišjo ukazovalno oblast v republiki in s tem razlikovati politično družbo od vseh drugih človeških združb, v katerih ni takšne vrhovne, izključujoče in izvirne oblasti (Matteucci 1999, 104). Po njegovem prepričanju se je ljudstvo odreklo oblasti in si odvzelo vso oblast, da bi jo preneslo na suverena (vladarja) in mu jo podelilo. Suveren (vladar) ni več del ljudstva in političnega telesa, takšna oblast je absolutna, torej izključena (Maritain 2002, 48–52).

Bodin je bistvo suverenosti odkrival izključno v pravici do sprejemanja in ukinjanja zakonov. V nasprotju z Bodinom pa je Hobbes, ki je bil politolog, razkrival izvršilno prvino, torej tisto moč prisile, ki je edina sposobna vsiliti določeno vedenje in ki je edina primerna pot za dosego cilja, to je poslušnosti. Enostranskost teh dveh gledanj pa bi na koncu lahko privedla do prava brez moči ali do moči brez prava (Matteucci 1999, 171).

Spor nastane pri vprašanju, komu naj pripada suverenost, kralju ali ljudstvu. V 14. in 15. stoletju so se francoski stanovi zelo odločno uprli teoriji o kraljevi suverenosti. Tudi katoliški teologi so zagovarjali ljudsko ali narodovo suverenost, po njihovih nazorih je vir oblasti

narod. Različni katoliški in protestantski pisatelji v 16. stoletju so širili nauk, da je ljudstvo zgolj s pogodbo preneslo oblast na kralja. V 17. stoletju jezuit Suarez (ki ga danes smatramo za predhodnika Locka, Hobbesa in Rousseauja) trdil, da avtoriteta, tj. pravna oblast, ne more imeti drugega izvora kakor pogodbo med ljudmi (Pitamic 1996, 30–32).

Vestfalski mirovni sporazum je postavil za bistveno načelo, da je vladar ozemlja tisti, ki določa postavo in vero tega ozemlja. Tako na tem ozemlju obstaja le lojalnost in podložnost vladarju, ki je bil suveren, saj nad seboj ni priznaval nobene višje oblasti. S tem smo dobili ključne elemente moderne nacionalne države: ljudstvo, ozemlje in vladarja, ki ima legitimnost oblasti, torej legitimnost, da vlada (Matteucci 1999, 21–22).

Nemški teoretiki o državi so učili, da suverenost ne pripada narodu, temveč državi, ki je sestavljena iz treh bistvenih sestavin: ozemlja, naroda in oblasti. Suverenost pa je lastnost državne oblasti, katere izvrševalci so organi države (Pitamic 1996, 34).

Med različnimi razmišljanji je sprva zmagala teorija o kraljevi suverenosti. Po francoski revoluciji, v drugi polovici 18. stoletja, pa je prevladala teorija o suverenosti naroda, ki je prodrla in postala zgodovinska podlaga za politična načela sedanjih demokratičnih držav. Država je torej celokupno ljudstvo ali narod, ki se je organiziral z družbeno pogodbo. Le volja celokupnega organiziranega naroda je suverena in je enotna, nedeljiva, neprenosljiva ter pripada narodu. Ne da se je prenašati, lahko pa se jo delegira na zastopnike naroda, ki so narodu odgovorni (Pitamic 1996, 31–34).

Vse te teorije pripisujejo suverenost neki volji. Če je volja neke osebe ali skupine ljudi suverena, potem njihova izjava postane pravilo. Ljudje pa so se dolžni ravnati po teh izjavah, pravilih. Najvišji državni organi izhajajo pri izjavi volje iz višjega pravila. Suverenost pomeni torej najvišjo nadrejenost pravil nad vsemi ostalimi pravili (Pitamic 1996, 36).

Tisto, kar razlikuje državo od drugih človeških organizacij, je pravo. Vendar pa poleg države obstaja še vrsta drugih pravnih organizacij: pokrajine, občine, družbe in društva, ki imajo svoja pravila. Razlika med njimi in državo je v tem, da je država najvišja pravna družba, je suverena, medtem ko ostale organizacije niso (Pitamic 1996, 27).

Če torej pravna pravila kakšne organizacije niso podrejena nobenim drugim pravilom, lahko rečemo, da je organizacija suverena. Takšno pravilo bi veljalo za pravno izolirano državo, ki ne prihaja v interakcijo z drugimi državami. To stanje pa se spremeni, kadar se države med

seboj priznavajo in razvijajo meddržavne odnose. Za trdnost meddržavnih odnosov pa je treba razviti naddržavna pravila. Ta pa imajo lahko lastnost pravil, in ne le moralnih zavez, samo če obstajajo tudi prisilna sredstva (ki so nad državo). Začetke teh najdemo v Društvu narodov (Pitamic 1996, 37–39) in kasneje v OZN. Obstaja torej pravo, ki je nad državami (čeprav ustvarjeno od držav), in s tem današnjim državam ne moremo pripisovati suverenosti kot najvišjo veljavo pravnih pravil. Obstoj suverene države je z obstojem meddržavnega prava nezdržljiv. Kljub temu pa govorimo o državi, ki je suverena, saj je v odnosu do ostalih organizacij znotraj države njim nadrejena in nastopa pred meddržavnim pravom neposredno, medtem ko ostale organizacije (pokrajine, občine, kantoni) lahko nastopajo samo posredno (Pitamic 1996, 39–40). Pitamic ob tem še predlaga, da bi se pojem suverenost opustil in začel uporabljati pojem vrhovnost (Pitamic 1996, 42).

Krasner (v Pikalo 2003, 108–109) opozarja, da se termin suverenost v literaturi uporablja v različnih pomenih:

- mednarodna pravna suverenost se nanaša na dejanja medsebojnega priznavanja med ozemeljskimi entitetami s formalnopravno neodvisnostjo;
- vestfalska suverenost se nanaša na politično organizacijo, ki prepoveduje vmešavanje zunanjih dejavnikov v oblastne strukture znotraj določenega ozemlja;
- notranja suverenost se nanaša na politično oblast znotraj države in sposobnost javne oblasti, da učinkovito nadzoruje meje svoje politične skupnosti;
- vzajemna suverenost pa pomeni sposobnost javne oblasti, da regulira pretok informacij, idej, blaga, ljudi in kapitala čez državne meje.

Država je suverena, če ima popoln nadzor nad ozemljem in vsem dogajanjem v državi. Notranja suverenost pomeni, da ima nadzor nad notranjim dogajanjem, in zunanja suverenost pomeni, da ji druge države priznavajo posebnost oziroma ločenost (Pikalo 2003, 78–79).

Tudi Matteuci (1999, 22) poda podobno definicijo suverenosti, ko pravi, da se državi priznavata notranja in zunanja suverenost v smislu neodvisnosti od zunanjih oblasti. Notranja suverenost pomeni, da ima država popoln nadzor nad prebivalstvom in ozemljem, ki ga predstavlja njena vlada. Zunanja suverenost pa pomeni, da nobena zunanja oblast državi ne ukazuje, kako naj ravna.

Maritain (2002, 56) razlikuje dva pomena suverenosti:⁶

- pravico do vrhovne neodvisnosti in vrhovne oblasti, ki je naravna in neodtujljiva pravica;
- pravico do neodvisnosti in oblasti, ki je na lastnem območju vrhovna v absolutnem in presežnem smislu. Neodvisnost in oblast suverena (vladarja) sta ločena od celote, ki ji vlada suveren, vrhovni.

Maritain (2002, 68–71) opozarja na tri posledice suverenosti. Prva zadeva zunanjo suverenost in je nad skupnostjo narodov in je od nje neodvisna. In ker je država enovita enota se takšni neodvisnosti ni mogoče odreči in je torej neodtujljiva. Druga posledica, ki zadeva notranjo suverenost, je, da ima suverena država oblast. Ta oblast je toliko bolj običajna, če se jo zamenjuje za politično telo ali se jo šteje za posebitev ljudstva samega. Tretja posledica pa je, da ima suverena država vrhovno oblast, ki jo lahko izvršuje neodgovorno. Iz opisanega vidimo, da tudi Maritain ne želi uporabljati besede suverena država, vendar pa je jasno, da obstajajo povezave oziroma odnos med ljudstvom, političnim telesom in državo. Država in vladne ustanove so odgovorne ljudstvu. Ljudstvo bo nosilo posledice za odločitve, ki jih bo v imenu njihove suverenosti sprejela država (Maritain 2002, 70).

Tudi Matteucci (1999, 106) se strinja, da je suverenost orodje za upravljanje države. Težišče teorije suverenosti se je s časom spreminjalo. Prehajala je od zakonite pravice oblikovanja zakonov do pravice za doseganje poslušnosti s pomočjo monopola nad močjo in prisilo. Oblast je lahko suverena, vendar je njena legitimnost odvisna od njene učinkovitosti. Poimenovanje država in pojem suverenosti sta morala v času pridobiti opravilno vsebino in postati dejstvo. Potem, ko je prišlo do zatona fevdalne družbe, se je pojavila praznina med suverenom in podložnikom, ki jo je bilo treba zapolniti. Prav tako je bilo treba zadovoljiti potrebo po krmarjenju družbe in tako so se pojavili policija, javna uprava s svojimi funkcionarji ter razni pooblaščenca. Sila, ki je krepila takšno birokratsko zgradbo, je bil pritisk mednarodnega okolja (Matteucci 1999, 107).

⁶ Maritain (2002: 46–47) trdi, da bi se bilo treba pojmu suverenost odpovedati, ker je v svojem pravem pomenu in s stališča politične filozofije sam po sebi zmoten. Tako, kot se beseda *civitas* (lat.) pogosto prevaja kot država, čeprav bi bil primernejši izraz splošna blaginja ali politično telo, tako se besedi *principatus* (lat. oblast) in *suprema potestas* (lat. vrhovna oblast) pogosto prevajata kot suverenost, beseda *princeps* (lat. vladar) pa suveren. Takšni prevodi so zavajajoči in zamegljijo zadevo takoj na začetku.

Loyseau (v Matteucci 1999, 108) pojasnjuje: »Suverenost je oblika, ki zagotavlja državi obstoj, kajti suverenost je vrh oblasti, po kateri mora država nujno poseči.«

V širšem pomenu besede politično-pravni pojem suverenosti uporabljamo, da z njim v politični družbi označujemo najvišjo stopnjo pravice do ukazovanja in da politično družbo na podlagi tega razlikujemo od drugih človeških združb. Pojem se zato prežema s pojmom politične oblasti in dejansko skuša biti suverenost pravna racionalizacija oblasti, tako da skuša preoblikovati nasilje v zakonito oblast, dejansko moč pa v moč zakonov (Matteucci 1999, 169).

3.2 Nastanek države

O nastanku države lahko razmišljamo na dva načina; kako so nastale prve države in kako nastanejo iz že obstoječih držav nove države. Pri drugem načinu obstajata spet dva načina:

- z odcepitvijo nove države od stare. Na določenem delu teritorija stare države se na podlagi pogodbe ali po revoluciji pojavi neka nova pravna organizacija, ki je neodvisna od dotedanje države in je sama neposredno podrejena meddržavnemu pravu;
- z združitvijo dveh ali več držav. Pri tem se lahko razširi ena dotedanjih državnih organizacij na območje druge ali pa se z združitvijo odpravijo vse dotedanje državne organizacije in se namesto njih ustanovi za vse združene teritorije nova najvišja organizacija (Pitamic 1996, 44–45).

O prvotnem nastanku države se pojavlja več teorij, ki pa jih lahko v grobem strnemo v dva načina; da je izvor in prvotni vzor države rodbina ter da država nastane po pogodbi posameznikov. Prvi način izhaja iz obstoječe, avtoritarno organizirane družbe, ki razširja svojo organizacijo na druge rodbine in jim nalaga svojo oblast, tudi s silo (vojno). Drugi način razlaga nastanek države na podlagi osebne samoodločitve in osebne svobode posameznika. Posameznike je k združitvi napotilo spoznanje, da so preslabotni in da vedno zmaga pravica močnejšega. Zaradi tega se ljudje zavežejo, da bodo spoštovali pravice in interese drug drugega (Pitamic 1996, 44–48).

Naj pri tem omenim teorijo Rousseauja (v Pitamic 1996, 49 – 50), ki trdi, da izhaja volja do prebivanja v neki državi iz naselitve na določenem teritoriju. Mnogi teoretiki (in tudi naš primer Palestine) temu nasprotuje. Iz samega dejstva naselitve na nekem ozemlju se lahko sklepa zgolj na voljo naseljenca prebivati na tem teritoriju. Z naselitvijo je podvržen zakonom

dotične države, najsi to želi ali ne. Pomanjkljivost takega nazora pride še toliko bolj do izraza, kadar določeno ozemlje preide iz ene oblasti ene države v oblast druge države. To se mnogokrat zgodi ne glede na željo naseljenega prebivalstva ali celo proti njegovi volji. Pomanjkljivost tega nazora je tudi omalovaževanje bistvenega elementa države, ki je *pravna* združitev ljudi. To pa pomeni, da so pravila te organizacije zavarovana s silo in da se lahko izvršujejo tudi brez privolitve ali celo proti volji tam prebivajočih ljudi (Pitamic 1996, 49–50).

Pikalo povzema, da glede na filozofijo, ki stoji za vsako od teorij nastanka zgodnjih držav, lahko teorije razdelimo na dva večja sklopa:

- integracijske teorije, ki trdijo, da so se državne institucije za vladanje razvile kot povezovalni mehanizmi za koordinacijo in regulacijo različnih delov kompleksnih družb;
- teorije konflikta, ki trdijo, da so se institucije za vladanje razvile kot mehanizmi prisiljevanja za reševanje notranjih družbenih sporov, ki so izhajali iz ekonomske razdeljenosti družbe. Sem spadajo tudi teorije o zunanjem konfliktu, ki je pripeljal do nastanka držav (Pikalo 2003, 80–82).

Klasičen pogled na državo ne razlikuje med državo kot materialnim objektom in državo kot idejo. Temeljna manifestacija države kot materialnega objekta naj bi bilo ozemlje, ki je zamejeno s fizičnimi mejami in je notranje nadzorovano. Ideja države in njena materialna manifestacija sta lahko v trojnem razmerju. Lahko sta prepleteni do te mere, da ju ni mogoče med sabo razlikovati. Lahko ideja države predstavlja normativno napotilo, na osnovi katerega se oblikuje država kot materialni objekt (deduktivni postopek). Lahko gre za *post festum* racionalizacijo materialnega stanja v idejah (induktivni postopek) (Pikalo 2003, 79).

Tukidid (v Pikalo 2003, 82) je pri opazovanju družb ustvaril dva idealna tipa držav. Demokratično državo, za katero je značilno sodelovanje ljudstva pri vladanju, ter oligarhično, kjer maloštevilni vladajo množicam in kjer ima samo lastniški razred možnost nadzora nad vladnimi odločitvami.

Arabska politična misel se do srednjega veka ni veliko razlikovala od evropske. Poudarek so dajali režimom, kakršni so takrat obstajali. Politični misleci tistega časa so se strinjali, da mora vladanje izvajati manjše število ljudi ali zgolj ena oseba. Pravniki so se strinjali, da se vladanje prenaša po rodu, filozofi pa so zagovarjali vladanje intelektualno superiornih ljudi. Principi človekove svobode iz časa razsvetljenstva so postali del politične retorike tudi v arabskih deželah, čeprav jih niso uporabljali v takšni meri kot na Zahodu. Splošno soglasje o

virih nastanka sodobnih arabskih držav ne obstaja. Na eni strani imamo raziskovalce, ki menijo, da je nastanek sodobnih arabskih držav pogojen z zunanjimi dejavniki in vmešavanjem tujih sil na njihovem ozemlju. Resnično so evropski kolonizatorji v veliki meri začrtali meje arabskih držav, vendar imamo na drugi strani raziskovalce, ki trdijo, da so se temelji arabskih držav postavili že pred kolonialnim obdobjem. Obstajali so v obliki zvez med plemenskimi vodji, islamskimi reformatorji in emirji. Te zveze so tvorile jedro dežel, ki so jih kasneje priznale kolonialne države. Omenjene zveze so uživale podporo ljudstva, ki so mu so vladale, kar predstavlja pogoj za nastanek državnih entitet. Za večino njih izraz nacionalna država ni povsem primeren, saj so se mnogi prebivalci identificirali zgolj kot Arabci in se je šele kasneje začela razvijati nacionalna pripadnost posamezni državi (povzeto po Avsec 2009, 3. poglavje). Podobno je zgodba potekala tudi na območju Palestine.

V primeru Bližnjega vzhoda je šele prva svetovna vojna prinesla razpad Otomanskega cesarstva in s tem začetek oblikovanja držav. Po drugi svetovni vojni smo bili priča ne le protikolonialističnemu gibanju, temveč se je regija precej radikalizirala. Konflikti 20. stoletja imajo tako vojaško dimenzijo kot tudi socialno, ideološko in politično. Vojne so pri formiranju Bližnjega vzhoda vsekakor igrale pomembno vlogo (Halliday 2005, 167 – 168).

4 RESOLUCIJE

OZN je sprejel veliko število resolucij, ki se nanašajo na bližnjevzhodni konflikt.⁷ Vendar bom za potrebe te naloge predstavila zgolj tiste, ki se nanašajo na teritorij in pravico palestinskega naroda do samoodločbe.

4.1 Resolucija GS OZN 181

Devetindvajsetega novembra 1947 je Generalna skupščina OZN sprejela Resolucijo št. 181, v kateri je predvidena delitev Palestine ter s tem oblikovanje judovske in arabske države.⁸ V

⁷ Internetna stran <http://www.ifamericansknew.org/stats/un.html> navaja, da je bilo v obdobju od leta 1955 do leta 1992 vsaj 65 resolucij, ki pozivajo Izrael, naj se vzdrži svojih dejanj. Seznam teh resolucij je v Prilogi 1.

⁸ ZA resolucijo je glasovalo 33 držav: Avstralija, Belgija, Bolivija, Brazilija, Belorusija, S.S.R., Kanada, Kostarika, Češkoslovaška, Danska, Dominikanska republika, Ekvador, Francija, Gvatemala, Haiti, Islandija, Liberija, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Nikaragva, Norveška, Panama, Paragvaj, Peru, Filipini, Poljska, Švedska, Ukrajina S.S.R., Južnoafriška republika, ZDA., U.S.S.R., Urugvaj, Venezuela.

PROTI resoluciji je glasovalo 13 držav: Afganistan, Kuba, Egipt, Grčija, Indija, Iran, Irak, Libanon, Pakistan, Savdska Arabija, Sirija, Turčija, Jemen.

VZDRŽANIH je bilo 10 držav: Argentina, Čile, Kitajska, Kolumbija, El Salvador, Etiopija, Honduras, Mehika, Združeno kraljestvo, Jugoslavija (<http://www.mideastweb.org/181.htm>).

mestu Jeruzalem naj bi bil uveden poseben mednarodni režim pod okriljem Združenih narodov. Resolucija nalaga naslednjo delitev ozemlja: 56 odstotkov ozemlja pripada Judom, 42 odstotkov Arabcem, 2 odstotka pripadata mestu Jeruzalem (razdelitev ozemlja je razvidna na sliki 7.1 na strani 57). Nekdanje mandatno ozemlje naj bi razdelili v tri judovske in tri arabske enklave, ki bi jih med seboj povezoval sistem koridorjev in prehodov. Upravljanje naj bi po umiku britanskih enot prevzela za to oblikovana komisija, ki bi v vsaki izmed predvidenih držav vzpostavila začasni vladni svet ter jima postopno predala vodenje obeh držav. Resolucija je v prehodnem obdobju prepovedovala naseljevanje in razlašanje Judov na območjih bodoče arabske države in Arabcev na ozemljih prihodnje judovske države. Prav tako pa je s svojimi določbami omogočala selitve Judov iz arabske države v judovsko kot tudi Arabcev iz judovske državo v arabsko. Obema entitetama je nalagala obvezo:

- da se bosta izogibali grožnjam ali uporabi sile proti teritorialni ali politični neodvisnosti proti kateri koli državi;
- da bosta zagotovili vsaki osebi enake pravice v civilnih, političnih, ekonomskih in verskih vprašanjih;
- da bosta zagotovili spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin (pravico do svobodne izbire vere, svobode govora, izobrazbe in združevanja);
- da bosta ohranili svobodo tranzita, obiske med državama in prebivalci Jeruzalema ter
- da bosta izvajali nadzor nad prebivalci znotraj državne meje (povzeto po UN GA Resolution 181).

Resolucija je vse do danes ohranila temeljni pravni pomen, čeprav leta 1948 v bistvenem delu ni bila uresničena (Šterbenc 2006, 754).

4.2 Resolucija VS OZN 242

Varnostni svet OZN je 22. novembra 1967, po končanju šestdnevne vojne, sprejel Resolucijo št. 242, ki naj bi pripeljala k rešitvi konflikta. Resolucija poudarja, da je pridobivanje ozemlja z vojno nedopustno ter da si je treba prizadevati za trajen mir, da bosta obe državi, judovska in arabska, lahko živeli varno. Pravičen in trajni mir v regiji pa sta državi obvezni zagotoviti z naslednjimi načeli:

- umikom izraelskih oboroženih sil z ozemelj, zasedenih v zadnjem sporu,
- prekinitvijo zahtev vojskujočih se strani in spoštovanjem suverenosti, ozemeljske celovitosti in politične neodvisnosti vsake države v regiji ter njene pravice, da živi v

miru v okviru varnih in priznanih meja, varna pred grožnjami ali dejanji sile (UN SC Resolution 242).

V resoluciji je v nadaljevanju poudarjena potreba po:

- zagotovitvi svobodnega prehoda mednarodnih vodnih poti v regiji,
- pravični rešitvi begunskega vprašanja,
- zagotavljanju ozemeljske nedotakljivosti in politične neodvisnosti vsake države v regiji (povzeto po UN SC Resolution 242).

Čeprav resolucija predstavlja temeljni napotek za rešitev palestinsko-izraelskega konflikta, pa je v svojih definicijah glede teritorija ohlapna, kar Izrael s pridom izkorišča (Šterbenc 2006, 755–756).

4.3 Resoluciji o pravici do samoodločbe

Generalna skupščina OZN je 17. decembra 1999 ter ponovno 18. decembra 2008 sprejela resoluciji 54/152 in 63/165, s katerima poudarja pravico Palestincev do samoodločbe. V resoluciji iz leta 1999 govori o možnosti nastanka države, v resoluciji iz leta 2008 pa poudari tako pravico do samoodločbe kot tudi pravico do neodvisne države Palestine (povzeto po UN GA Resolution 54/152 in UN GA Resolution 63/165).

5 LJUDSTVO

Halliday obravnava države Bližnjega vzhoda in analizira njihovo zunanjo politiko, diplomatske in državotvorne aktivnosti v določenem zgodovinskem obdobju. Zgodbo o odnosih v določeni regiji lahko pojasnimo z zgodovinskim okvirom, ki pa je sam po sebi precej ozek, saj ne upošteva drugih vidikov izgradnje odnosov. Ostali vidiki so zlahka prezrti, če so preveč »znanstveni« ali imajo nezanimiv pristop. Vendar pa je zgodovinski pregled ne le osnova za vse ostale teoretične in primerjalne raziskave, ampak z njegovo pomočjo pogosto lažje razumemo in opazujemo določeno tematiko ter nam daje razširjen pogled nanjo. Zgodovina ni odgovor, je pa nujno potrebna osnova. Ko podajamo zgodovino določene države, lahko pretiravamo pri opisu kontinuitete v času in predvidevamo, da bo preteklost dala razlago za sedanost. Druga napaka, ki se lahko zgodi pri preozkem zgodovinskem gledanju, je, da nam oteži socialno ali znanstveno primerjavo. Najpomembnejše vprašanje, ki

lahko zavede, pa ni, *ali* zgodovina lahko poda odgovore, temveč *čigavo* zgodovino beremo (Halliday 2005, 23–24).

Mnogi se sprašujejo o tem, kdo so Arabci. So narod, pleme ali se pod tem imenom skrivajo zgolj »sinovi puščave«, beduini, nomadi? Po legendah, ki jih najdemo v islamu, so na tem zemljepisnem prostoru obstajali že v biblijskih časih. V svoji dolgi zgodovini, polni uspehov in porazov, slave in ponižanj, so igrali pomembno vlogo v razvoju današnje civilizacije, ki so jo obogatili z znanostjo, kulturo in vrednotami (Baletić 1988, 10–11).

Po arabski legendi (ki jo najdemo tudi pri Judih) je praoče Ibrahim (Abraham) eno svojih žena s sinom Ismailom pustil v nenaseljenem delu puščave. Vendar ju ni pozabil in ju je dostikrat obiskoval. Med enim od obiskov je zgradil božji dom Kabo,⁹ Ismail pa je postal vladar mesta, ki je zraslo okoli njega. V vmesnem času je namreč to območje poselilo pleme Amalesi, ki so iskali vodo. Vera se je kmalu razširila, saj so v Kabo prihajali ljudje s celega Arabskega polotoka (Baletić 1988, 127–128).

Če želimo slediti zgodovini Palestincev, moramo pogledati zgodovino Arabcev, zgodovina teh pa ne more biti izpričana brez pojava in razvoja islama. (Baletić 1988, 131).

Arabci so stari narod Bližnjega vzhoda, katerega jezik (enako kot hebrejski) pripada skupini semitskih jezikov. V znanstvenem pogledu semiti ne označujejo rase, temveč so etničnozgodovinski in lingvistični pojem. Predvideva se, da so semiti okoli leta 3000 pr. n. š. prodrli iz srednje Arabije v Mezopotamijo, Sirijo in Palestino (Baletić 1988, 128).

Palestina se je v tistem času imenovala dežela Kanaan, njeni prebivalci so bili razdrobljeni v avtonomne enote. Vsaki je vladal kralj, ki je imel verske in politične dolžnosti. Palestinci so poselili nižino ob jugu obale. Sprva so bili Palestinci pogani, brezbožniki, kasneje so se nekateri od njih spreobrnil v krščansko, drugi židovsko vero, večina pa je sprejela islam, ki so ga v deželo prinesli Arabci v 7. stoletju (Tessler 2009, 69).

S pojavom islama leta 610 so Arabci začeli svoj zgodovinski pohod, v katerem so v enem stoletju osvojili vsa vodilna cesarstva tedanjega časa. Na novo osvobojenih ozemljih je zacvetela arabska islamska civilizacija, ki je posrkala vse dosežke sodobnih in predhodnih kultur, in prav to je vodilo k ustanovitvi arabske kulture, družbe in domovine. Čeprav se je

⁹ Koran pravi, da je ta božji dom najstarejši na svetu (Baletić, 1988: 128).

muslimanski arabski imperij poklonil marsikateremu osvajalcu, njihova kultura in družba niso izumrli (Avsec 2009, 9).

V času prvih razodetij preroku Mohamedu, v Meki okoli leta 610, je bila na območju Palestine prevladujoča vera krščanstvo. Teritorij je pripadal Rimskemu in kasneje Bizantinskemu imperiju. Vzpon islama je prinesel pomembne spremembe v političnem in kulturnem načinu življenja (Tessler 2009, 69). Mohamedu je s svojimi nauki in delovanjem uspelo prebuditi arabski narod in ga združiti tako idejno kot politično (Baletić 1988, 131).

Bojevniki z Arabskega polotoka so v Palestini netili upore in kmalu po smrti preroka so ozemlje obvladali Arabci in ga priključili svojemu hitro rastočemu imperiju. Palestinci so sprejeli vero novih vladarjev. Čeprav se je islam hitro širil, pa vse do 9. stoletja ni bil prevladujoča vera. Tudi arabski jezik se je razširil postopoma in prevladal v 9. stoletju. Palestinska družba se je tako asimilirala z arabsko, da danes večina Palestinecev vidi svojo arabsko in palestinsko identiteto kot nerazdružljivo povezani¹⁰ (Tessler 2009, 69–70).

Proces asimilacije, s katerim so Palestinci postali del Arabcev, ni bil nekaj posebnega, saj se je na enak način razširil po celotnem teritoriju, ki ga danes poznamo pod imenom arabski svet. Ustvarjal in dajal je normativno podlago temu, čemur Arabci pravijo arabski narod. To pa je prej skupnost kulture in civilizacije kot pa politične entitete (Tessler 2009, 70). Velika arabska civilizacija, ki je obstajala med 7. med 12. stoletjem, je bila zbrana iz različnih nauk, saj ni bila zaprta za zunanje vplive. Iz skupnega življenja mnogih narodov in kultur se je v okviru islamskega društva rodila nova civilizacija (Baletić 1988, 133).

»Arabci so lahko nacija, niso pa državljani v pravnem pomenu. Nekdo, ki se ima za Arabca, je v potnem listu državljan Savdske Arabije, Jemna, Iraka itd. ... obstajajo arabske države. Države, v kateri bi obstajali arabski državljani, pa ni.« (Lewis 2005, 1.)

Enotne definicije za Arabca ne poznamo. Večinoma pa za Arabce smatramo ljudi, ki govorijo arabski jezik, živijo v arabski državi in si delijo skupno arabsko kulturo.¹¹ Izraz Arabec je

¹⁰ Čeprav se Judje niso asimilirali v arabsko skupnost, so pozdravili Arabce, saj so (pravilno) verjeli, da jim bo pod njihovo vladavino bolje kot v Rimskem ali Bizantinskem imperiju (Tessler 2009: 70). V nasprotju s svojimi evropskimi sodobniki so srednjeveški muslimani le malokdaj čutili potrebo, da morajo s silo vsiliti svojo vero tistim, ki so bili pod njihovo vladavino (Baletić 1988: 133).

¹¹ Imamo pa izjeme, saj se maronitni kristjani v Libanonu ne smatrajo za Arabce, čeprav govorijo arabski jezik in živijo v arabski državi. Tudi Egipčani in Iračani se ne smatrajo za Arabce, pri njih prevlada državni patriotizem (Avsec 2009: 13).

treba razumeti v zgodovinski luči. V času pohoda islama so bili Arabci tisti, ki so sprejeli prerokova pričevanja¹² (Avsec 2009, 13).

Arabizem je definiran s kulturnimi simboli in vzorci socialnega obnašanja. S tem, ko ljudje te simbole in obnašanje sprejmejo, so tako objektivno kot subjektivno vzpostavljeni temelji, da se kolektivno identificirajo kot Arabci.¹³ Vendar pa je ideja, da tisti, ki si delijo vezi arabizma, tvorijo naravno politično skupnost, fenomen 20. stoletja kot produkt nacionalizma. Arabski svet se ni predstavil s politično skupnostjo in enotnimi vladajočimi strukturami, ampak je svojo identiteto kot narod izpeljal iz skupnega jezika in civilizacije ter zgodovine, ki je zapuščina vseh ljudi (Tessler 2009, 72).

Nacionalni občutek je sicer obstajal pri nekaterih narodih, vendar ne moremo govoriti o nacionalizmu, kot ga poznamo danes, saj ni imel moči ideologije (Baletić 1988, 134)

Nikakor ne smemo pozabiti tudi drugih osvajalcev, ki so vladali na teritoriju Palestine. Leta 1099 so Jeruzalem osvojili križarji, na osvajalnih pohodih so bili Mongoli, Seldžuki itd. Maloštevilni domorodci so preživeli mnogo vojn in gorja, postajali so vse bolj nemočni in vse bolj malodušni (Baletić 1988, 36).

Po zasedbi Kaira, leta 1517, so Egipt, Sirija in s tem Palestina postali province Otomanskega imperija. Istega leta so prešli pod Turke tudi Meka, Medina in Jeruzalem ter ostali pod njihovo oblastjo celih štiristo let. Turki niso nikdar dosegli arabske slave, nasprotno, prišlo je do nazadovanja v kulturi, umetnosti in znanju v celotni islamski civilizaciji. V času Otomanskega imperija Palestina ni bila enotna administrativna celota.¹⁴ Nikoli pa Palestinci niso bili sužnji, njihov način življenja in tradicionalna nomadska demokracija nista bila nikdar ogrožena (Baletić 1988, 134–136).

Zaključimo lahko, da so Arabci starodavni semitski narod s stoletja starimi vezmi solidarnosti, vere, kulture in jezika. Osnovali so koherentno politično skupnost veliko prej, preden se je pojavilo nacionalno gibanje. So ljudstvo, ki verjame v svoj božanski izvor in sveto poslanstvo, ter so tesno povezani z vero, ki jim narekuje, kako živeti, vera jim

¹² Gre torej za versko pogojeno pojmovanje, za katero danes vemo, da ni povsem pravilno, saj v svetu živi mnogo muslimanov, ki niso Arabci.

¹³ Arabec je v originalu pomenil nekoga, ki prihaja z Arabskega polotoka, od koder so prinašali arabizem in islam. Spočetka je pomenil ne le nekoga, ki govori arabsko, temveč je tudi sorodstveno povezan s plemenom arabskega izvora.

¹⁴ Severni predeli pripadajo Bejrutu, južni del Jeruzalemu, takratna Transjordanija je v sestavi Damaska (Baletić 1988: 135).

predstavlja ustavo. V preteklosti so doživeli svojo zlato dobo, dobo velikih dosežkov, ki ji je sledilo več stoletij zatona. In ko se je pojavilo nacionalno prebujanje, so se začeli ozirati na prastaro identiteto in usodo, ki naj bi jim bila zapisana. Stoletja jim je s pomočjo vere uspelo zadržati svojo edinstveno identiteto, čeprav so živeli pod tujimi jarmi. Soočeni z evropskim kolonializmom so začeli konec 19. in v začetku 20. stoletja artikulirati platformo z nacionalnimi elementi in zahtevati politično ureditev, ki bi omogočala, da se sami organizirajo in upravljajo svojo zadeve brez zunanjega vmešavanja (Tessler 2009, 2–4).

5.1 Palestinska identiteta

Berlyn (2006, 129) trdi, da so Palestinci brez korenin in zgodovine, ki bi jih vezala na ozemlje, in da želijo izumiti triindvajseto arabsko državo, ki nikoli ni obstajala, Shinko (2006, 134) pa ji ugovarja, da demografska realnost dokazuje nasprotno, saj obstajajo dokazi o obstoju Palestinev na spornem ozemlju: zapisi o lastništvu zemlje, časopisi, očitvidci ter jasni fizični sledovi arabskega življenja. Tudi resolucije Generalne skupščine in Varnostnega sveta OZN Palestincem priznavajo pravico do svoje države.

Khalidi (2010, viii) je med svojim raziskovalnim delom prišel do zaključka, da je palestinska identiteta morda eden najpomembnejših problemov palestinske zgodovine. Ugotavlja, da je nacionalna identiteta zgrajena, ni dana sama po sebi, kot trdijo nekateri preučevalci kulture, zgodovine in politike. Nadalje trdi, da palestinska identiteta še ni v celoti zgrajena, saj se politična in kulturna skupnost še nista zgodili hkrati v času in prostoru. To dejstvo pripisuje temu, da Palestinska nacionalna država, ki bi združila večino Palestinev, ki so razseljeni po sosednjih državah, še ni ustanovljena (Khalidi 2010, xi).

Med teoretiki o nacionalizmu sta tudi Gellner in Hobsbawm (v Khalidi 2010, xii), ki trdita, da je nacionalna identiteta proizvod sodobnega sveta, iznajdba socialnega inženiringa, ki proizvaja narode. Nacije kot naravne, od boga dane, so zgolj mit. Nacionalizem si za podlago sicer lahko vzame obstoječo kulturo in jo spremeni v nacijo, lahko pa jo enostavno iznajde na novo, še najpogosteje pa z upoštevanjem stare kulture, napiše novo.

Podobno mišljenje ima Anthony Smith (v Khalidi 2010, xii), ki sicer še vedno poudarja etnični izvor, a kljub temu priznava, da moramo na nacije, ki so se pojavile v moderni dobi, gledati kot na proces in proizvod socialnega povezovanja.

Mnoge ameriške, evropske in izraelske razprave omalovažujoče govorijo o palestinski identiteti. Palestinske nacionalne zahteve smatrajo kot manj pristne, s plitkimi koreninami ter

manj vredne kot zahteve ostalih ljudi v regiji. Pri tem pa pozabljajo, kdaj se je začelo moderno judovsko gibanje sionizem, ki je težilo k ustanovitvi nacionalne države. Mnogi vidijo panarabski nacionalizem in politični islamizem kot gibanji z globljimi koreninami, a dejansko gre v obeh primerih za precej sodoben pojav, ki ni nič bolj star kot palestinsko nacionalno gibanje (Khalidi 2010, xxiv).

Tessler (2009, 73) opozarja, da je pomembno poznati zgodovino vseh Arabcev ravno zaradi konflikta, saj razvoj kasnega palestinskega nacionalizma v arabskem svetu ni nikakršna izjema in posledično tudi odločitev Palestinev za samoodločbo ni nič manj vredna kot v ostalih arabskih državah.¹⁵ Palestinsko politično zavedanje se je začelo skupaj s splošnim razločevanjem teritorialno usmerjenih političnih identitet, ki so se v arabskem svetu pojavile konec 19. in v začetku 20. stoletja. Torej ni nič manj prvobitno, avtentično in naravno kot zavedanje katere koli izmed ducata družb, ki so zahtevale pravico do samoodločbe in neodvisnosti in so danes sprejete brez zadržkov (Tessler 2009, 73).

Palestinci so preživeli mnogo bridkosti in trpljenja in še danes razvijajo nacionalno identiteto, pa vseeno obstaja možnost, da nikdar ne bodo imeli svoje nacionalne države (Khalidi 2010, xxi).

Ironično je, da se je močan občutek palestinske pripadnosti razvil kljub oviram, s katerimi so bili Palestinci soočeni, in v nekaterih primerih ravno zaradi njih. S časom so se elementi palestinske identitete spreminjali in pojavljali so se novi. Z razpadom Otomanskega imperija se je pomen vere v javnem življenju zmanjšal. Britanci, ki so dobili mandat nad Palestino, so nacionalne pravice obljubili manjšinskim Judom, ne pa tudi večinskemu arabskemu prebivalstvu. Spremembe so intenzivirale in spremenile predhodno identificiranje Palestinev z vero v politično in izobraževalno smer. Kljub temu pa identifikacija z vero, arabizmom in lokalnimi mogočnimi družinami ni zamrla. Te spremembe pa niso bile zgolj posledica zoperstavljanja kolonialni sili, ampak tudi naraščajočemu sionističnemu gibanju (Khalidi 2010, 6–20).

Napačno pa je razmišljati, da se je palestinska identiteta razvila zgolj zaradi sionizma. Bila je del splošnega procesa, ki smo mu bili priča v arabskem svetu v obdobju po prvi svetovni vojni. Razlika med ostalimi arabskimi državami in Palestino je bila v tem, da na območju

¹⁵ Nekatero arabske države, med drugim Libija, Jordanija, Savdska Arabija in Alžirija, so se kot politične entitete pojavile še kasneje kot Palestina (Tessler 2009: 73).

Palestine ni obstajala močna država,¹⁶ kar je imelo velik vpliv na pomanjkanje nacionalne identitete. V času britanskega mandata je bila državna oblast rezervirana za Britance ali sionistične protagoniste, Palestincem pa je bila zanikana, kar je ravno tako razlog, da se palestinska identiteta ni mogla razvijati.¹⁷ Obstajala je zgolj v obliki tradicionalnih socialnih struktur, ki so jim dominirale ugledne družine.¹⁸ V ostalih arabskih državah so družine predstavljale temelj za izgradnjo nacionalne pripadnosti, v Palestini pa nobena od teh družin ni igrala pomembnejše vloge (Khalidi 2010, 21).

Po vojni leta 1948 je 1.400.000 Palestincev postalo beguncev, tradicionalno politično ali socialno vodstvo pa je bilo razpršeno ali diskreditirano in v naslednjem desetletju in pol je vladal politični vakuum. Mnogi so pričakovali, da bodo Palestine absorbirale sosednje arabske države. Vendar pa se je zgodilo ravno obratno. Katastrofalni dogodki tega leta so utrdili samozavedanje in povezali Palestine, čeprav so bili razseljeni po vsem Bližnjem vzhodu (Khalidi 2010, 20 – 23).

Ovira pri razvijanju palestinske identitete so bile tudi zunanje sile oziroma države. Te so kljub določbam v sporazumih, podpisanih med Izraelci in Palestinci, Palestincem preprečevale pravico do samoodločbe in razvoja k neodvisni državi, na drugi strani pa so vedno spodbujale in ščitile interese Izraelcev (Khalidi 2010, 23–24).

Khalidi (2010, 25) izpostavlja tudi pomanjkanje kohezivnosti. Palestinci so bili razdrobljeni na regionalne, družbene, verske in posamezne družinske vezi in zato nezmožni se zoperstaviti izzivom tistih, ki so nasprotovali palestinskemu nacionalizmu. Razliko z ostalimi arabskimi državami gre iskati tudi v tem, da so nekatere države (na primer Egipt, Tunizija) že imele določeno obliko države in so smele sodelovati v oblastnih strukturah, medtem ko je bila Palestincem ta pravica nenehno odrekana. Sionisti na drugi strani pa so že v času britanskega mandata gradili paradržavne strukture (Khalidi 2010, 25–27).

Ponovno rojstvo palestinske identitete zasledimo v šestdesetih letih, ko se je pojavilo vodstvo srednjega razreda na čelu dobro organiziranih skupin, kot sta bila Fatah in Gibanje za arabski nacionalizem. Novim skupinam so na ramenih ležali težko breme ponavljajočih se političnih porazov njihovih predhodnikov, uničujoča vojna v letu 1948 ter razočaranje Palestincev v

¹⁶ Sircem, Jordancem, Egipčanom in Iračanom je omogočila razviti nacionalizem v okviru nacionalne države (Khalidi 2010: 20).

¹⁷ V času mandatne Palestine so za njih uporabljali termin »nežidovski prebivalci Palestine« (Khalidi 2010, 23).

¹⁸ Med pomembnejše družine so spadale družina Abu Ghosh iz Jeruzalema, Amr Dura iz Hebrona, Abdal-Hadi iz Nablusa (Khalidi 2010: 65).

prizadevanju za neodvisnost in suverenost. A zdi se, da je serija nazadovanj le še utrdila palestinsko nacionalno identiteto, ki so se je oprijeli tako begunci kot tisti, ki so ostali na palestinskem ozemlju (Khalidi 2010, 27 – 28).

Palestinci so od nekdaj spadali med nacionalno najbolj osveščene, najbolj kulturne, najspretnjše in najbolj energične pripadnike arabskega sveta. Ko se je konec 19. stoletja porodila arabska renesansa, je bila Palestina od samega začetka v žarišču dogajanja. Ko so se kasneje pojavili sanje in načrt o ustanovitvi velike združene arabske države na Bližnjem vzhodu, je bila Palestina ena od zibelk načrta. Predstavljala je jedro, tako s psihološkega kot geografskega vidika, za uresničitev takšnega koncepta (Radenković 1968, 15).

Za današnjega arabskega prebivalca Palestine je povsem normalno, da se v enem kontekstu identificira kot Arabec, v drugem kot musliman ali kristjan, v naslednjem kot prebivalec določenega mesta in spet v naslednjem kontekstu kot Palestinec. Njegova identiteta se namreč nanaša na številne zgodovinske pripovedi, od katerih vsaka nosi svoje sporočilo. Podobne oblike identifikacije zasledimo tudi pri arabskih prebivalcih drugih držav. Palestinski primer je le še dodatno zapleten s pojavom Izraela in Judov (Khalidi 2010, 146).

O prvotnih prebivalcih na območju Palestine se pojavljajo različne številke. Justin McCarthy (v Khalidi 2010, 96) navaja, da je bilo tik pred začetkom prve svetovne vojne, po uradnih podatkih Otomanskega imperija okoli 720.000 prebivalcev. Izrael navaja, da je bilo 85.000 Judov, a McCarthy ugovarja, da jih je bilo zgolj okoli 60.000 (Khalidi 2010, 96).

Enotnega prepričanja o tem, kdaj se je pojavilo zavedanje o palestinski identiteti, ni. Nekateri avtorji trdijo, da se je pojavilo že leta 1914, ko se je pojavila zahteva po vodenju v okviru Otomanskega imperija, za katerega smatrajo, da je bil preveč popustljiv do sionistične kolonizacije. Palestinci so že takrat opozarjali, da se sionisti, ki so se naselili na tem območju, ne prilagodijo državi, v kateri so se naselili, in pospešeno kupujejo zemljo, kar predstavlja nevarnost, da bodo Palestinci postali manjšina ali tujci v svoji deželi (Khalidi 2010, 142).

5.2 Begunci

Vsaka vojaška ofenziva, odvzemanje palestinske zemlje, gradnja naselij in naseljevanje Izraelcev ima za posledico številne begunce. Pravni položaj palestinskih beguncev se razlikuje od položaja mnogih drugih izseljencev ali beguncev v svetu. To niso ljudje, ki bi zahtevali državljanstvo države zatočišča (kot se običajno dogaja), nasprotno, želijo se vrniti v državo, iz katere so bili pregnani, vendar pa niso državljani te države in niti ne želijo postati.

So prej državljani države zatočišča, v kateri pa ne želijo ostati. Niso jim zagotovljene niti osnovne človekove pravice: nimajo domov, odvzeto jim je bilo premoženje, nimajo normalnih pogojev za izobraževanje, najpogosteje nimajo izobrazbe in možnosti zaslužka (Radenković 1968, 53).

Izraelski aktivist za pravice Palestincev Barkan¹⁹ je prepričan, da je bil Izrael ustanovljen na podlagi etničnega čiščenja in etnične segregacije, ki poteka vse od leta 1948. V svoji kampanji aktivisti pozivajo k spoštovanju pravic Palestincev v Izraelu, na okupiranem ozemlju in v diaspori. Opozarjajo, da se mora okupacija končati in da mora Izrael priznati pravico palestinskih beguncev do vrnitve. Nastopajo z argumentom, da ima vsak Jud kjer koli na svetu pravico dobiti izraelsko državljanstvo in si zgraditi hišo na porušeni palestinski vasi, Palestinci, ki so bili pregnani s svojih domov, pa se nimajo pravice vrniti. Kritizirajo, da Izrael ni demokracija, temveč etnokracija. Zadnja raziskava o demokraciji v Izraelu priča o jasnem rasizmu, ki ga večina Izraelcev goji do Palestincev. In Izrael vztrajno dela vse, kar lahko, da bi onemogočil vsakršno rešitev konflikta (Barkan v intervjuju za Dnevnik 2010).

Izraelski zgodovinar Ilan Pappé v svoji zadnji knjigi, v kateri analizira dogajanja v obdobju 1947–1949, ugotavlja, da je rojstvo Izraela neločljivo povezano z eno izmed najbolj učinkovitih, krvavih in terorističnih kampanj etničnega čiščenja v zgodovini. Ljudje, ki zavzemajo najsvetejša mesta v judovskem političnem panteonu, so izvajali rasistični teror nad Palestinci, vključno z množičnimi izgoni, zaplembami premoženja, kolonizacijo, rušenji celotnih vasi, eksekucijami, masakri, plenjenjem, posilstvi, množičnimi aretacijami in mučenjem. Judovska kabala pod vodstvom očeta naroda Davida Ben-Guriona je zgolj uresničila tisto, kar je rasistična in kolonialistična ideologija sionizma razglašala že od konca 19. stoletja – da je treba Palestino očistiti Arabcev in tam zgraditi domovino židovskega naroda. Ko so Ben-Gurion in njegovi oprode po umiku Britancev iz Palestine dobili priložnost, se niso obotavljali. Tri leta po Auschwitzu so iz domov pregnali 800.000 Palestincev (na Zahodni breg, v Libanon, Gazo, Jordanijo), pri tem pa izpraznili 530 vasi in uničili 11 palestinskih sosesk v večjih mestih. Vendar Judje brutalnega etničnega čiščenja, zločina proti človeštvu, ki je ob rojstvu judovske države čez njene meje pognal več kot polovico palestinskega naroda, ne priznavajo. Vrnitev beguncev na svoje domove, vrnitev ukradene zemlje – to sta dve stvari, o katerih se Judje niso pripravljali pogovarjati, medtem

¹⁹ V Sloveniji se je 6. decembra 2010 udeležil okrogle mize, ki jo je organizirala Fakulteta za družbene vede, z naslovom Bojkot Izraela zaradi njegove politike apartheida – ali lahko deluje?.

ko je za Palestince priznanje teh zločinov in pravična odškodnina za te grozote nujen predpogoj za kakršen koli mirovni sporazum (povzetek iz knjige Ilana Pappé, dostopno na <http://drugidom.net/krvave-so-roke-sinov-izraela>).

6 SUVERENOST

Druga prvina države po Webbru je suverena oblast. Kot zapiše Halliday (2005, 120 – 121), je bil ena izmed posledic šestdnevne vojne pojav oziroma ustanovitev avtonomne politične sile v Palestini. Pred letom 1948 je v palestinski politiki dominirala slabo organizirana koalicija verskih voditeljev in uglednežev. V času britanskega mandata so se bili do določene meje sicer sposobni pogajati z britanskimi uradniki, vendar do naraščajoče moči židovske skupnosti niso pokazali nikakršnih sposobnosti in niso mogli učinkovito delovati. Vojna leta 1948 je to vodstveno strukturo razbila, tako kot je razbila palestinsko skupnost. Arabske države pa so zagotovile, da se v naslednjih letih ni pojavilo novo palestinsko vodstvo. Šele leta 1964 je Arabska liga ustanovila PLO, ki pa je bil skoraj povsem pod kontrolo arabskih držav, predvsem Egipta (Halliday 2005, 120 – 121).

PLO, sprva označen kot teroristična organizacija, je konec osemdesetih let postal edini legitimni predstavnik Palestine, ki sta ga priznala tudi Izrael in zahodni svet. Izkazal se je za dovolj učinkovitega, da so ga implementirali kot obliko vladavine v bodoči novi državi Palestini (Halliday 2005, 120 – 121). Z Deklaracijo o načelih glede prehodne samouprave, podpisano leta 1993, sta se sprti strani sporazumeli o oblikovanju izvršilne in zakonodajne oblasti palestinskega naroda na (okupiranih) palestinskih ozemljih, kar naj bi vodilo v trajni dogovor, kot ga določa Resolucija VS 242 (Šterbenc 2006, 752; Global Security 2011).

6.1 Palestinska osvobodilna organizacija – PLO

Leto 1967 je palestinskemu gibanju dalo manevrski prostor. Arabske države so bile v vojni diskreditirane, politična mobilizacija znotraj novo okupiranih območij ter v begunskih centrih v Jordaniji in Libanonu je bila v porastu. Arabske države so kljub zavzemanju v sedemdesetih in osemdesetih letih, da bi obdržale svoj vpliv na teritoriju Palestine, leta 1974 na vrhu arabskih voditeljev v Kairu potrdile PLO kot edinega legitimnega predstavnika Palestine. Medtem ko je večina držav tretjega sveta verbalno podprla odločitev, pa se Izrael in zahodni svet nista bila pripravljena pogovarjati in pogajati z novo organizacijo. Namerno sta jo označila kot teroristično organizacijo, kar je vneslo zmedo in zamenjavo med taktičnimi

dejanji in političnimi cilji. Toda vztrajanje Palestinecev je prineslo sadove in sčasoma se je mnenje, tako Izraela kot zahodnega sveta, spremenilo. Konec osemdesetih let je bil PLO počasi sprejet kot neodvisna in legitimna sila. Vzporedno s svojimi vojaškimi aktivnostmi je PLO deloval v diplomaciji, kar je privedlo do tega, da so bili leta 1988 pripravljeni sprejeti državo Izrael skupaj s palestinsko državo (Halliday 2005, 121).

PLO je krovna organizacija, ki združuje različne frakcije.²⁰ Te se razlikujejo v političnih prepričanjih glede odnosa do Izraela in do določb Sporazuma iz Osla, različne poglede imajo o vlogi religije v državi in o vlogi oboroženega boja za nacionalno osvoboditev. PLO ima svojo organizacijsko strukturo in telesa, v katerih sprejemajo odločitve, sedeži pa so razdeljeni med frakcije. Takšna telesa so izvršni odbor, centralni svet z 200 člani, največje telo pa je palestinski nacionalni svet. V skladu s predpisi PLO predsednika izbere izvršni odbor (in ne nacionalni svet). Od leta 1968 pa do smrti je PLO vodil Jaser Arafat, ki je v konfliktu odigral eno najvidnejših vlog. Uporabil je svojo politično organizacijo Al Fatah, da bi predstavil neodvisni glas Palestine (Halliday 2005, 121). Po Arafatovi smrti, 11. novembra 2004, je bil za predsednika enoglasno izbran Mahmud Abas (Abu Mazen), ki je pred tem opravljal funkcijo sekretarja izvršnega odbora (povzeto po Current Palestinian Government Structure – Factsheet).

Znotraj PLO je vodila organizacija Fatah ali arabsko Harakat Tahrir Filistin. To je sekularna organizacija, ki jo je ustanovil Jaser Arafat konec petdesetih let in je hitro postala najmočnejša organizacija in je do prve intifade veljala tudi za najbolje organizirano. Čeprav je bila sprva formirana z namenom gverilskega odpora proti Izraelu, je postopno pristala na rešitev o dveh državah. Fatah ima na razpolago različne militantne skupine: Al Aqsa Brigade, Force 17 ter Predsedniško stražo (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

PLO je dosegla pomemben uspeh, ko je bil Arafat povabljen, da 13. novembra 1974 nagovori GS OZN. V govoru je poudaril, da PLO enotno predstavlja vse Palestinece ter da so njegove sanje, da bi se vrnili iz izgnanstva, da bi zgradili državo, kjer bi kristjani, judje in muslimani živeli v pravičnosti, enakosti, bratstvu in napredku. Devet dni po njegovem govoru je GS OZN sprejela dve pomembni resoluciji za palestinsko vprašanje. S prvo je PLO zagotovila

²⁰ Ostale večje frakcije so Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP), Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP), Popular Front for the Liberation of Palestine-General Command (PFLP-GC), National Salvation Front (ki pa danes ni več članica PLO), Al-Saiqa Organization, Palestine Revolutionary Communist Party, Arab Liberation Front (ALF), Palestinian Democratic Union (Fida) in Palestinian People's Party (PPP).

status opazovalca v OZN, z drugo pa neodtujljivo pravico palestinskega naroda do samoodločbe, brez pravice vmešavanja zunanjih sil ter pravico do neodvisnosti in suverenosti (Tessler 2009, 485).

V govoru v palestinskem nacionalnem svetu, 14. novembra 1988, je Arafat priznal Izraelu pravico do obstoja. Hkrati so simbolično enostransko razglasili neodvisno državo Palestino na Zahodnem bregu in v Gazi z glavnim mestom v Vzhodnem Jeruzalemu. Decembra 1988 je Arafat na zasedanju Generalne skupščine OZN v Ženevi in še v nekaterih drugih javnih nastopih razglasil, da PLO priznava Izraelu pravico do obstoja, da sprejema Resolucijo 242 in s tem rešitev v obliki dveh držav in da obsoja vse vrste terorizma. Vendar je do samega zapisa in podpisa sporazuma preteklo še nekaj let, saj je desničarska vlada Izraela kljub nedvoumnim potezam PLO še naprej trdila, da je PLO teroristična organizacija (Šterbenc 2006, 756). Šele 13. septembra 1993 sta Jaser Arafat v imenu PLO in Jicak Rabin v imenu izraelske vlade v Washingtonu, D. C., podpisala t. i. Deklaracijo o načelih glede prehodne samouprave (Declaration of Principles on Interim Self-Government Arrangements), bolj znano pod imenom Sporazum iz Osla. Med drugim sta se sprti strani sporazumeli o tem, da se ustanovi začasna palestinska vladna oblast (Palestinian Interim Self-Government Authority) in da se izvoli državni svet palestinskega ljudstva na Zahodnem bregu in v Gazi, in sicer za prehodno obdobje, ki ne sme biti daljše kot pet let, kar naj bi vodilo v trajni dogovor, kot ga določa Resolucija VS 242 (povzeto po Global Security 2011; Šterbenc 2006, 757).

Raziskava, ki jo je julija 1995 izvedel Center za palestinske raziskave in študije na območju Gaze in Zahodnega brega, je pokazala, da je 56 odstotkov ljudi podpiralo sporazum in le 29 odstotkov mu je nasprotovalo. Vendar pa 81 odstotkov vprašanih ni zaupalo namenom Izraela. Podobno raziskavo je v Izraelu izvedel Asher Arian maja 1996 in ugotovil, da 63 odstotkov ljudi podpira sporazum, a le 42 odstotkov je verjelo, da si Palestinci resnično želijo miru (Tessler 2009, 771).

6.2 Palestinska administrativna oblast – PA

Palestinska začasna administrativna organizacija ima karakter države z zakonodajnim in izvršilnim telesom ter neodvisnim sodstvom. Skladno s Sporazumom iz Osla ima nadzor tako nad varnostnimi kot civilnimi zadevami v palestinskih urbanih območjih, imenovanih »območje A«, ter civilni nadzor nad podeželjem – »območje B«. Preostanek teritorija, vključujoč izraelska naselja, dolino reke Jordan in povezovalne poti, ki jih je zgradil Izrael, da bi povezal naselja, pa ostaja izključno pod nadzorom Izraela – to je »območje C«. Ravno tako

ostajajo pod nadzorom Izraela zunanja varnost, zračni prostor in pomorske povezave (povzeto po Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

6.2.1 Predsednik

Predsednika PA neposredno izvoli palestinsko ljudstvo, ki živi na okupiranih ozemljih Palestine, za dobo štirih let.²¹ Predsednik poveljuje vojaškim in varnostnim silam ter ima pooblastila, da imenuje in razrešuje predsednika vlade (ta mora biti član palestinskega zakonodajnega sveta). Predsednik PA sicer nima pooblastil, da razpusti parlament, vendar pa lahko v izjemnih okoliščinah vlada z odredbo. In ravno ta moč je Mahmudu Abasu omogočila, da je junija 2007 razpustil Hamasovo vlado in od takrat vlada z odredbo (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

6.2.2 Parlament

Parlament ali palestinski zakonodajni svet neposredno izvoli ljudstvo vsake štiri leta. Deluje v Ramali. Enodomno telo ima 132 članov, ki predstavljajo 16 volilnih okrajev Zahodnega brega in Gaze.²² Zadnje volitve so bile leta 1996, na katerih je od vseh frakcij, ki so zbrane pod PLO, sodelovala edino Fatah. Ostale skupine se volitev niso udeležile, obtožujoč Fatah nepravilnosti pri glasovanju ter zaradi nasprotovanja Sporazumu iz Osla. Naslednje volitve bi morale biti leta 2010, vendar so bile preložene zaradi spora med Fatahom in Hamasom (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Palestinsko javno mnenje je že konec devetdesetih let ocenilo, da je parlament neučinkovit in da je imel resnično moč v rokah zgolj Arafat, ta pa je ni bil pripravljen deliti s parlamentom. Zaradi tega je bil tudi deležen kritik Palestincev. V maju 1997 je izbruhnil škandal glede financ in slabih ekonomskih odločitev.²³ Seznam nepravilnosti je bil predstavljen Arafatu, in 16 ministrov je ponudilo svoj odstop, vendar Arafat odstopov ni sprejel. Izjave, da je Arafat razpustil svoj kabinet, je parlament demantiral, Arafat je pristal na reorganizacijo kabineta. Kljub domnevam o korupciji in slabem gospodarjenju je bil zamenjan samo en minister, kabinet pa se je razširil za 10 članov. Seveda je bil odziv na takšno reorganizacijo negativen.

²¹ Zadnje predsedniške volitve so bile januarja 2005. Naslednje volitve bi morale biti leta 2009, vendar jih je predsednik Abas preložil na leto 2010, kar je utemeljil s tem, da morajo biti predsedniške volitve isti dan kot parlamentarne. Glede na neuspešne pogovore med Fatahom in Hamasom pa so bile volitve januarja 2010 odložene za nedoločen čas (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

²² Z volilnim sistemom, imenovanim večinski pluralni sistem, so spočetka volili 88 članov parlamenta, leta 2005 pa je bil sprejet amandma, ki je spremenil volilni sistem, število članov pa povečal na 132 (Tessler 2009: 839).

²³ Vsote, ki naj bi bile pri tem izgubljene, so se gibale okoli 223 milijonov ameriških dolarjev (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Da bi zaustavili korupcijo, bi bilo treba reorganizirati celotno PA, na kar je Arafat z nejevoljo pristal šele leta 2003 po pritisku domače in mednarodne javnosti.²⁴ Reforme niso bile nikdar realizirane, saj je po prihodu Hamasa na oblast in ukinitvi mednarodne pomoči predsednik Abas preusmeril pozornost na varnostni sektor ter si ponovno pridobil moč in avtoriteto, ki pripada vladi. Precejšnjo vlogo pri neuresničitvi reform je odigrala tudi mednarodna skupnost s svojo politiko do Hamasa. Parlament se ni sestal že od leta 2007. Več kot 40 Hamasovih pripadnikov, ki so člani parlamenta, je priprtih v izraelskih zaporih (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

6.2.3 Sodstvo

Prizivno sodišče v Ramali je edino prizivno sodišče na Zahodnem bregu in obravnava tudi primere višjega sodišča, sodnoupравни sodniki ter sodišča prve stopnje pa obravnavajo ostale sodne zadeve. Problem palestinskega sodnega sistema predstavljajo omejitve gibanja ljudi, prekinjeni javni transporti ter neizvajanje nadzora PA nad teritorijem, saj sodni sistem za legalnost sojenja zahteva prisotnost treh ljudi: tožilca, odvetnika obrambe in sodnega uradnika. Sodni sistem je šibak in zahteva reforme, ki bi utrdile verigo sodstva, da bi bili procesi zakoniti in da bi se določbe sodišča lahko dejansko izvršile. V očeh palestinske javnosti je sodstvo neverodostojno²⁵ (Jane's Sentinel Security Assessment 2010).

6.2.4 Ministrski predsednik in kabinet ministrov

Predsednik PA imenuje predsednika vlade, ta pa sestavi kabinet ministrov, vodi vlado ter poroča predsedniku PA in Palestinskemu zakonodajnemu svetu. Pozicija prvega ministrskega predsednika je bila formirana šele marca 2003 po domačih in mednarodnih pritiskih, da je treba PA reorganizirati. Posledično je Arafat za prvega ministra imenoval Mahmuda Abasa, temu pa je po petih tednih in silovitih prepirih uspelo formirati prvo vlado s 25 člani. Soočen je bil, na eni strani s pritiski zagovornikov reform, ki so želeli, da se kabinet reformira, in na drugi strani s privrženci Arafata, ki se so bali izgubiti svoj politični vpliv.²⁶ Izraelsko in

²⁴ Reforme so se nanašale na prenos nekaterih pooblastil s predsednika na vlado, kreiranje treh vej varnostnih sil, ki bi bile vse pod nadzorom Ministrstva za notranje zadeve, ter na večjo preglednost fiskalne politike z uvedbo enotnega državnega računa, s katerim bi se plačevali in nadzirali vsi stroški vladajoče elite.

²⁵ Avgusta 2005 so sodniki dva dneva stavkali zaradi brezzakonja v Gazi in zaradi naraščajočih napadov na sodnike (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

²⁶ Abas je med drugim tudi naznanil svojo odločitev, da bo ministrstvo za notranje zadeve prepredil ministrstvu za varnostne zadeve, ki ga bo zaupal Muhammadu Dahlanu. Imenovanje Dahlana je bilo jedro spora med Abasom in Arafatom ob formiranju novega kabineta. V kompromisu je Abas prevzel notranje ministrstvo, Dahlan pa je postal minister za varnostne zadeve. Vendar pa je Abas v sklopu transformacije notranjega ministrstva prevzel nadzor nad varnostnimi silami PA, kar je praktično pomenilo kršitev prej sklenjenega dogovora ter nadaljevanje boja dveh mož za moč (Jane's Sentinel Security Assessment 2010).

ameriško vztrajanje na tem, da vzdržujeta stike s PA po Abasu in ne Arafatu, je intenziviralo napetosti med njima in ga zaznamovalo kot marionetno lutko v očeh palestinske javnosti.²⁷ Veljalo je splošno prepričanje, da ne bo zmožni zadržati moči znotraj PA, če ne bo napredka v mirovnih sporazumih. V svojih prvih pogovorih z izraelsko in tudi ameriško administracijo je poudaril, da Izrael mora sprejeti Program za mir²⁸ ter da se palestinske reforme ne morejo nadaljevati in da se nasilje ne more zaustaviti brez izraelskega popuščanja. Njegovi sogovorniki so ga zavrnil, češ, da teroristični napadi na Izrael še vedno niso zaustavljeni in da se IDF (Israeli Defence Forces, Izraelske oborožene sile) še ne morejo varno umakniti. Razočaranje nad neuspehi je bilo tako veliko, da je septembra 2003, po nekaj več kot 100 dneh vladanja Abas že odstopil, kar je jasno kazalo na to, da je izgubil boj za prevlado znotraj PA²⁹ (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Abasovo mesto je kljub mednarodnim in domačim dvomom prevzel Ahmed Qurei (Abu Ala) in dobil je nalogo, da na novo sestavi vlado. Ponovno se je vnel boj za prevlado med predsednikom vlade in predsednikom Arafatom,³⁰ ki si je med drugim izbral, da se bo predsednik vlade vedno posvetoval s predsednikom PA glede pogajanj z izraelsko vlado (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

6.2.5 Varnostne sile

Varnostne sile PA štejejo okoli 165.000 pripadnikov javnega sektorja, katerih naloga je, skladno s Sporazumom iz Osla, zaščititi Izrael pred vojaškimi napadi. Pripadniki prihajajo predvsem iz vrst PLA (Palestinian Liberation Army, Palestinska osvobodilna vojska) in drugih vojaških skupin, ki so se oblikovale med intifado. Obstaja vsaj 13 različnih uradnih in neuradnih ločenih varnostnih organizacij, ki sestavljajo sedem različnih teles (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Ko je bil leta 2003 Abas imenovan za prvega ministra, si je z reformami prizadeval skrbeti za njihovo število na zgolj tri skupine, ki bi delovale na področju nacionalne obrambe,

²⁷ Minister Abas se je z izraelskim predsednikom vlade Arielom Šaronom prvič srečal maja 2003, v naslednjem tednu pa je imel svoj prvi telefonski pogovor z ameriškim predsednikom Bushem (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

²⁸ Plan, ki ga je predlagal kvartet (ZDA, EU, Rusija in OZN) za razrešitev izraelsko-palestinskega konflikta.

²⁹ Abasov odstop pripisujejo neuspehu, da bi si pridobil nadzor nad varnostnimi silami, s katerimi bi lahko zlomil militantne skupine. Obtoževal je Izrael, da ni pripravljen implementirati Programa za mir. Obtoževal je ZDA in mednarodno skupnost, ker ne zahtevajo od Izraela, da se umakne z okupiranih območij. Obtožil je Arafata in njegove privržence, da obstruirajo delo vlade (Jane's Sentinel Security Assessment, 2010).

³⁰ Tako kot že prej pri Abasu, je bil tudi tukaj problem postavitve ministra za notranje zadeve, ki bi imel nadzor nad varnostnimi in policijskimi silami. Zmagal je Arafatov kandidat (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

obveščevalne varnosti in vsiljevanja civilnega prava. Vse varnostne sile, razen predsedniške garde, bi bile odgovorne ministru za notranje zadeve.³¹ Reforma je bil prvi poskus, da bi razdrobljene sile spravili pod enotno vodenje. Situacija pa se je zapletla, ko je na volitvah leta 2006 zmagal Hamas. Mednarodni pritiski so silili Abasa, ki je medtem leta 2005 postal predsednik PA, da si od vlade ponovno vzame pravico vodenja in nadzora nad varnostnimi silami. Abas se je temu sicer skušal izogniti, toda ker so varnostne sile poslušne Fatahu, zavračajo izpolnjevanje ukazov Hamasove vlade. Kot odgovor na to je Hamas oziroma notranje ministrstvo, ki ga sestavlja Hamas, maja 2006 ustanovil svoje izvršilne sile (Executive Force), kar je izzvalo nasilne reakcije tradicionalnih varnostnih sil. V spopadih, ki so sledili, so izvršilne sile Hamasa premagale Fatahove sile ter prevzele kontrolo nad Gazo. Od junija 2007 PA nima nikakršnega nadzora ali oblasti v Gazi, sedanji predsednik vlade Salam Fayed pa je uspel z varnostnimi silami PA v nekaterih mestih in območjih Zahodnega brega doseči red in spoštovanje prava (Jane's Sentinel Security Assessment 2010).

6.2.6 Pravo

Razen določb Sporazuma iz Osla I in II, Palestinci niso imeli svoje ustave. Predlog Osnovnega zakona, ki naj bi veljal do ustanovitve samostojne države, je leta 1996 napisala PA in vsebuje naslednje določbe:

- vodenje s parlamentarno demokracijo in političnim pluralizmom;
- Jeruzalem bo glavno mesto Palestine. Vse tri religije bodo imele enak dostop do mesta za organizacijo verskih shodov. Kot začasno glavno mesto se lahko določi kakšno drugo mesto, dokler ne bodo končana pogajanja in ne bo dosežen končni status;
- enake pravice za moške in ženske;
- prisotnost opazovalcev mednarodno priznane organizacije za človekove pravice.

Junija 2002 je z zamudo začela veljati začasna ustava, ki vsebuje naslednje ključne določbe:

- arabščina je uradni jezik PA;
- islamsko pravo (šeriatsko pravo) je osnova pravniškega sistema;
- Jeruzalem je glavno mesto PA;
- ustanovitev demokratične sile, temelječe na pluralizmu in izvoljenem parlamentu.

³¹ V realnosti pa je bila večina varnostnih sil lojalna neposredno svojemu vodji in ne vladi. Vodje pa so bili največkrat poslušni Arafatu (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Začasno ustavo so predstavili v sklopu reform, ki jih je zahtevala ZDA z namenom večje preglednosti PA (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Khalid (2010, xxiii) trdi, da je PA zgolj prevara, telo, ki nima suverenosti, jurisdikcije in nadzora. Z drugimi besedami gre za oblast, ki dejansko nima oblasti nad ničemer, še posebej pa ne nad ozemlji, ki naj bi jih nadzirala – Gazo, Zahodni breg in Vzhodni Jeruzalem. PA ima zgolj na območju Ramale (trenutno glavno mesto) nekakšno obliko realnosti. Ramala je zaščiten pred pustošenjem okupacijske sile in pobira ves denar, ki priteka od tujih vlad in nevladnih organizacij. PA je postala pogodbenik Izraela in služi kot maska, ki prikrije realno stanje popolne dominacije Izraela. Nekateri ugledni prebivalci Palestine³² opozarjajo, da je PA zgolj iluzija, ki jo podpirajo državniški simboli, da bi ljudje verjeli, da so zgolj korak stran od nastanka države, ki bi bila enakovredna Izraelu. Resnica je precej daleč od te iluzije in zato se pojavljajo predlogi, da bi bilo treba razmisliti o tem, da se PA razpusti (Khalidi 2010, xxiii).

6.3 Izgubljanje suverenosti

Lahko bi dejali, da se PA še niti ni dobro formirala, ko je že začela izgubljati zaupanje. Da bi lažje razumeli današnjo situacijo, bom na kratko orisala dogajanja po podpisu Sporazuma iz Osla. Izrael je PA oziroma Arafata nenehno obtoževal, da ni sposoben zajezi nasilja in terorističnih napadov na Izrael in da je posledično nezmožen prevzeti nadzor nad ozemlji in njihovo upravljanje in zato se IDF ne bodo umaknile s teritorijev, kot je bilo zapisano v dogovorih.

Izguba notranje in zunanje suverenosti se je pokazala v več primerih. Zaradi mednarodnega in izraelskega pritiska, da je treba zaustaviti nasilje, je Arafat iz PA izločil Fronto za osvoboditev Palestine ter ukazal aretirati več kot 30 njihovih pripadnikov. Varnostne sile PA so se lotile množičnih aretacij aktivistov islamskih gibanj. V letu 2003 je PA celo zamrznila bančne račune 50 islamskim dobrodelnim organizacijam, ki so pomagale socialno ogroženim Palestincem (Šterbenc 2006, 768). Notranje napetosti med PLO in ostalimi frakcijami so se zaostrovale, Arafat pa je bil nemočen. Na eni strani so bili pritiski Izraela, ZDA in EU, da se zaustavi terorizem, na drugi strani pa skupine, ki so zavračale pozive k ustavitvi nasilja (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

³² Khalidi (2010) tukaj navaja Alija Jirbaweja (profesorja političnih znanosti) in Sarija Nuseibaha (predstojnika Univerze v Jeruzalemu).

Arafat je pod pritiskom ZDA in EU preložil razglasitev suverenosti. Sprva je bila razglasitev načrtovana za april 1999, nato je bila preložena na september 2000, septembra pa ponovno preložena na november z izgovorom, da je treba mirovnim sporazumom dati še eno priložnost. Palestinci so bili nad svojim vodstvom razočarani. Septembra 2000 je izbruhnila druga intifada, imenovana tudi intifada Al Aqsa³³ (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Konflikt se je zaostroval predvsem po marcu 2001, ko je izraelski premier postal Ariel Šaron. Za vsakršno obnovitev političnega dialoga s Palestinci je zahteval šesttedensko obdobje »ohlajanja«, medtem pa sam ni želel zamrzniti gradnje judovskih naselij. Marca in aprila 2001 je izvedel vojaško operacijo, imenovano Obrambni ščit, v kateri je IDF zasedla vsa palestinska mesta ter sistematično uničevala vse palestinske nacionalne institucije, postavljene v zadnjih osmih letih (Šterbenc 2006, 766).

Vodstvo PLO je dodatno izgubljaljo podporo ljudi s svojo neustrezno politiko, saj zaradi lastne želje po političnem preživetju niso z ničimer poskusili zaustaviti gradnje t. i. varnostnega zidu, in to kljub pozivom prizadetih palestinskih kmetovalcev in civilne družbe (Šterbenc 2006, 769).

Nezmožnost ustaviti nasilje se ni kazala samo do Izraela, temveč tudi med samimi Palestinci. Takšen primer je bil poboj treh obtožencev, ki so bili spoznani za krive umora agenta palestinskih varnostnih sil. Razjarjena množica je uprizorila vojaški proces in jih ustrelila. PA ni bila zmožna vzpostaviti red in mir ter zagotoviti spoštovanje prava. Podpora Arafatu je padla tudi zaradi domnevnih mučenj v zaporih PA. Špekulacije o Arafatovi politični nemoči so se intenzivirale, ko mu Izrael ni dovolil odhoda iz Ramale, da bi se udeležil božične maše v Betlehemu. ZDA in Izrael so zahtevali reformiranje institucij in varnostnih struktur PA, vključujoč zahtevo po parlamentarnih in predsedniških volitvah. Junija 2002 je ameriški predsednik Bush pripravil paket reform za PA ter zahteval umik Arafata. Medtem ko je Izrael njegov predlog pozdravil, so ga Palestinci zavrnil, saj predlog od Izraela ni zahteval nobenih popuščanj. Razočaranje nad neuspelo reorganizacijo kabineta, slabim vodenjem, nesposobnostjo politikov in naraščajočo korupcijo je naraščalo. Da bi se izognili ponižanju ob

³³ Nasilje je izbruhnilo 28. septembra 2000 po obisku Ariela Šarona v mošeji Al Aqsa. Naslednji dan, po petkovih molitvah, so se Palestinci spopadli z izraelsko policijo, ki je odgovorila z gumijastim in ostrim strelivom in pri tem ubila pet demonstrantov. Francoska televizijska ekipa je dečka, zgrbljenega poleg njegovega očeta, ki so ga ustrelili med 45-minutnim neprekinjenim streljanjem. Posnetek so neprekinjeno predvajali na palestinski televiziji in spodbujali nasilje že tako jezne in razjarjene množice (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

glasovanju o nezaupnici, je kabinet septembra 2002 odstopil. Arafat je sicer ignoriral ameriške odločitve, ki bi marginalizirale njegovo vodenje, a je vseeno najavil parlamentarne volitve za leto 2003. Do volitev ni prišlo, saj so mednarodni strokovnjaki podali mnenje, da je varnostna situacija nestabilna in da zaradi izraelskega zapiranja teritorija volitev praktično ni moč izvesti. Kljub temu se je moral Arafat ukloniti notranjim in zunanjim pritiskom in aprila 2003 je bil Mahmud Abas imenovan za prvega ministrskega predsednika (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Abas je bil že ob samem nastopu funkcije deležen pritiskov, tako Izraela in mednarodne skupnosti kot tudi domače javnosti. Čakali so ga spori z dotlej najvplivnejšim predstavnikom Palestinecev – Arafatom – in pogajanja z vzpenjajočim se Hamasom. Abas je bil zagovornik pogajanj z militantnimi gibanji in ni podpiral njihovega zloma s silo. S Hamasom je skušal doseči zaustavitev ognja in s tem prepričati Washington, da bi pritisnili na Izrael in zagotovili njegov umik z območij, ki si jih je Izrael podredil v vojni leta 1967, vključno z Vzhodnim Jeruzalemom, in zagotoviti vrnitev beguncev na njihove domove. Vendar pa so bila napovedana pogajanja s Hamasom glede ustavitve nasilja odpovedana, potem ko je Izrael skušal umoriti enega ključnih vodij Hamasa, Abd Al Aziz Rantisija. Abas je, razočaran nad svojo nemočjo, septembra 2003 odstopil. Na mestu predsednika vlade ga je nasledil Ahmed Qurei (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Sposobnost in pripravljenost PA izvajati nadzor nad policijo in varnostnimi silami je bila pod velikim vprašajem leta 2004. Februarja je odstopil vplivni župan mesta Nablus, ki je obtožil varnostne sile, da niso sposobne zagotoviti spoštovanje prava ter vzpostaviti red in varnost.³⁴ Kmalu za tem je bil v Gazi ubit tudi Arafatov ključni svetovalec, kar je kazalo na naraščajoči kaos. Demonstracije, oboroženi spopadi in ugrabitve so se nadaljevali do te mere, da je bila PA na območju Gaze primorana razglasiti izredno stanje. Prvi minister Qurei je ponudil svoj odstop, rekoč, da je brez moči, da bi zaustavil nasilje, vendar Arafat odstopa ni sprejel. Nemiri so izhajali iz nezadovoljstva Palestinecev zaradi Arafatovega zavračanja uvajanja reform in nebojevanja proti korupciji znotraj varnostnih sil in PA. Prvič so se pojavila nesoglasja med Brigadami Al Aqsa Martyrs, ki so podrejene Fatahu, in varnostnimi silami, ki so bile zveste Arafatu, kar je kazalo na razdvojenost tudi znotraj samega Fataha. Arafat je

³⁴ Leto prej, 2003, je bil med poskusom atentata na župana Shakaa ubit njegov brat (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

situacijo pomiril s privolitvijo, da bo izvedel reforme (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Zaskrbljenost nad situacijo je narasla ob smrti Afarata v letu 2004, ko so pričakovali povečanje nemirov na celotnem teritoriju. Toda tokrat je Fatahu uspelo zadržati nadzor in vzdrževati določeno stopnjo stabilnosti in vodenja. Za vodjo PLO je bil imenovan Mahmud Abas (nekdanji predsednik vlade), vodenje PA pa je do naslednjih volitev prevzel tiskovni predstavnik zakonodajnega sveta Rawhi Fatouh, ki pa dejansko ni imel nobene moči, vodenje Fataha pa je pripadlo Faruqu Qaddumiju, ki je leta 1993 nasprotoval Sporazumu iz Osla in je ostal v Damasku, kar je skrčilo njegov vpliv na sprejemanje odločitev v PA (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Za predsednika PA je leta 2005 kot predstavnik PLO kandidiral in zmagal Mahmud Abas. Dobil je dve tretjini glasov, vendar so se nasprotja in razkoli med Fathovo »staro gardo« in mladimi aktivisti povečali. Fatah je svojo podporo namenjal Marwanu Barghoutiju, ki je v izraelskih zaporih služil petkratno dosmrtno zaporno kazen in je sprva razmišljal o kandidaturi na volitvah, a jo je kasneje umaknil, da bi ohranil enotnost Fataha (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Abas je resda zmagal na predsedniških volitvah, Hamas pa je prevzel kontrolo nad sedmimi od desetih občinskih svetov v Gazi. Slika politične moči in javna podpora islamski frakciji Hamas sta kazali na streznitev javnosti glede PA (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

PA so škodila tudi njena dejanja v okviru boja proti terorizmu, saj so skladno s podpisanimi sporazumi izvajali brutalne ukrepe proti pripadnikom islamskih gibanj oziroma vsem, ki so kritizirali izvajanje procesa iz Osla. Varnostno delovanje PA bi bilo verjetno sprejemljivo, če bi v realnosti zares nastajale možnosti za palestinsko državo, ob vse bolj katastrofalnem stanju na terenu pa je bila tovrstna politika samouničevalna (Šterbenc 2006, 765).

6.4 Odnos med Hamasom in Fatahom, zmaga Hamasa in posledice

Spor med Hamasom in Fatahom se je v obdobju uresničevanja Sporazuma iz Osla zaostroval. Eden takšnih dogodkov je bil umor Hamasovega izdelovalca bomb Muhi Al Din Sharifa, konec marca 1998. Kljub protestom Netanjahuja, da izraelska obveščevalna služba ne more in ne bo prevzela odgovornosti, so sumljive okoliščine kazale na sodelovanje PA in Izraela, kar

je še poslabšalo odnose med Hamasom in PA (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Odnos se je zaostрил tudi ob podpisu sporazuma Wye, oktobra 1998, ko je PA iskala možnosti za zlom radikalnih islamističnih skupin v zameno za teritorij. V odgovor je vojaško krilo Hamasa zagrozilo z maščevanjem varnostnim silam PA, Arafata pa so obtožili izdaje (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

V času reorganizacije predsednikovega kabineta (1998) je Hamas zavrnil povabilo, da se pridruži Arafatovemu kabinetu. Že leta 1996 so bojkotirali volitve in zavrnilo povabilo, da se pridružijo PA. Poudarili so, da ne morejo sodelovati v vladi ali parlamentu, katerega delovanje je omejeno z določbami Sporazuma iz Osla in ostalimi dogovori, sprejetimi med PLO in Izraelom (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Podpora Hamasu je bila v času intifade Al Aqsa v porastu in zato se je Hamas, prepričan, da so do tedaj podpisani sporazumi škodljivi za Palestine, odločil za kandidaturo na volitvah leta 2006. Voditelji gibanja, izčrpani zaradi izraelskih usmrtitev, so se zavedali, da je čas, da unovčijo svoj politični kapital ter izkoristijo nezadovoljstvo ljudi z vladanjem Fataha. Spodbudil jih je tudi pritisk Zahoda na Izrael ter ameriško odobravanje, da sodelujejo na volitvah. Na sestanku vseh palestinskih frakcij v marcu 2005 so se strinjali s prekinitvijo ognja (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Petindvajsetega januarja 2006 so kljub predvidevanjem, da bo zmagal Fatah, s prepričljivo večino dobili 74 od 132 sedežev. Sekularno gibanje Fatah, ki je imelo večino v palestinskem parlamentu od leta 1996, je doživelo velik poraz, saj je osvojilo zgolj 45 sedežev. Rezultat je pomenil skoraj revolucionarno spremembo, saj je bil PLO več kot 40 let vodilna politična sila (Šterbenc 2006, 752).

Palestinski center za politične raziskave je dva tedna po volitvah objavil rezultate raziskave, ki kažejo, da zmage Hamasa ne moremo interpretirati kot nasprotovanje mirovnemu sporazumu. Okoli 60 odstotkov vseh volivcev je podpiralo mirovni sporazum in le 17 odstotkov mu je nasprotovalo, ostalih 23 odstotkov pa je bilo neopredeljenih. Poročilo tudi dodaja, da je 40 odstotkov volivcev, ki so glasovali za Hamas, obenem tudi podpiralo mirovni sporazum in le 30 odstotkov je bilo takšnih, ki so glasovali za Hamas in obenem nasprotovali mirovnemu sporazumu. V raziskavi, ki so jo opravili mesec dni po volitvah, se je izkazalo, da si 75 odstotkov ljudi želi, da bi Hamas nadaljeval mirovna pogajanja (Tessler 2009, 842).

Po zmagi je Abas podelil Hamasovemu vodji Ismailu Haniyahu mandat za sestavo vlade. Fatah je z zaničevanjem odklonil ponudbo Hamasa za sestavo skupne vlade, zato so v marcu 2006 formirali vlado zgolj z lastnim kadrom. A njihove sposobnosti vladanja niso nikoli prišle do izraza, saj so se morali takoj spoprijeti z mednarodnimi sankcijami in posledično z naraščajočo revščino in nezaposlenostjo. Zaradi ukinitve finančne pomoči so bili nezmožni izplačati plače okoli 165.000 javnim uslužbencem. Prišlo je do zamrznitve pogajanj z Izraelom (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010). Hamas je svet skušal opozoriti, da gre za kolektivno kaznovanje palestinskega ljudstva in da bi morali najpomembnejši mednarodni akterji zahtevati konec izraelske okupacije in agresije (Šterbenc 2006, 753).

Zahodni svet se je na zmago Hamasa odzval zaskrbljeno in skeptično. V prvih odzivih ZDA in EU je prevladovalo mnenje, da zmaga Hamasa ne prinaša nič dobrega v okviru reševanja izraelsko-palestinskega spora. Izpostavljali so, da je Hamas teroristično gibanje, ter mu postavljali pogoje, da se mora odreči nasprotovanju pravici Izraela do obstoja, da se mora odreči nasilju in priznati vse do tedaj sklenjene sporazume med PLO in Izraelom, če želi postati sogovornik mednarodne skupnosti (Šterbenc 2006, 753).

Robert Fisk (v The Independent 2007a) je zapisal, da mednarodna skupnost mora biti pripravljena, da se sooči s svetom takšnim, kakršen je, ne pa s svetom, kakršnega si želi. In tudi Zahod bi moral iti v dialog s Hamasom.

Situacija je Hamas prisilila, da je 25. junija s Fatahom sklenil sporazum o nacionalni spravi, v katerem je bilo opredeljeno, da je kolektivni palestinski ozemeljski cilj vzpostavitev palestinske države na ozemljih, ki jih je leta 1967 okupiral Izrael, in začela so se pogajanja o skupni vladi (Šterbenc v Večer, 2007). Obe entiteti sta takoj začeli tekmovati za prevlado in odločilne položaje. Posredovati je morala Savdska Arabija in 12. februarja 2007 so podpisali Sporazum iz Meke, ki je zaustavil nasilje in obrodil sadove. Enotna vlada je zapriseгла 17. marca 2007, Abas pa je dobil odgovornost za politična pogajanja (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010; Tessler 2009, 843).

Mednarodna skupnost je nadaljevala svoje sankcije, medtem pa so se odnosi med rivaloma poslabšali. V maju in juniju 2007 smo bili priča palestinski državljanski vojni. ZDA, Izrael in proameriški arabski režimi (Egipt, Jordanija) so Fatah spodbujali k spodkopavanju

(so)vladavine Hamasa in celo k vojaškemu obračunu³⁵ (Šterbenc v Večer 2007). Med frakcijama je prihajalo do oboroženih spopadov in ugrabitev. Abas je za vodjo varnostnih sil imenoval predstavnika Fataha, Hamas pa je v odgovor ustanovil svoje paravojaške varnostne sile, s čimer je bil postavljen oder za palestinsko državljansko vojno (Zabriskie 2006).

Hamas je v tej vojni zmagal in prevzel nadzor nad Gazo, Fatah pa nad Zahodnim bregom. Palestinska okupirana ozemlja so se razdelila na dve geografski in politični enoti (Šterbenc v Večer 2007). Palestinci so verjetno edini narod na svetu, ki ima dva teritorija, dve vladi, dva predsednika vlade in tudi vse drugo po dvojje (Khaledi 2010).

Abas je gibanje Hamas obtožil državnega prevrata in podelil mandat za sestavo vlade mednarodno priznanemu ekonomistu Salamu Fayedu, ki ne pripada niti Fatahu niti Hamasu (Fisk v The Independent 2007c).

Šterbenc meni, da je Abas sestavil novo vlado v popolnem nasprotju s postulati predstavniške demokracije, saj ta vlada, ki sta jo nemudoma priznala tako Izrael kot tudi Zahod, nima na volitvah izražene podpore v ljudstvu. Nasprotno pa Jelinčič Boeta opozarja, da je Hamas, ki sam po sebi ni demokratično gibanje, po prihodu na oblast tako rekoč izvedel državni udar in začel izvajati ukrepe za uvedbo šeriatskega prava, zato je imel Abas v tem pogledu zakonito pravico, da Hamasovo vlado razpusti (Šterbenc in Jelinčič Boeta na RTVSLO 2007).

Potem ko je Hamas formiral svojo vlado, se je mednarodna skupnost odločila, da zamrzne neposredno politično in finančno pomoč. V paketu reform iz leta 2003 je bil tudi predlog odprtja STA (Single Treasury Account, enotni državni račun) v okviru ministrstva za finance, na katerem bi se izvrševali in nadzirali vsi stroški PA. Odprtje STA je bil velik korak naprej pri preprečevanju korupcije in k preglednosti finančnih transakcij PA. Vendar pa je bil STA potisnjen na stran, saj je bila mednarodna pomoč preusmerjena neposredno k predsedniku PA (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010). S tem, ko je mednarodna skupnost zavrnila sodelovanje ter odtegnila svojo finančno pomoč in finančno pomoč prijateljskih arabskih držav Hamasovi vladi, so ZDA in EU zgolj povečali problem, ki je zajel celotno PA in dali Fatahu možnost, da se skuša dokopati do oblasti. Nekateri so celo opozarjali, da lahko pride do propada PA (Zabriskie 2006).

³⁵ ZDA so že pred volitvami začele urediti Abasovo predsedniško gardo in jo zalagale z denarjem. Izrael pa je celo dopustil prehod najmanj ene pošiljke orožja v roke Fataha, da bi se ta lahko polotil celotne oblasti (Šterbenc na RTVSLO 2007).

Delavske sindikate, ki so združeni v Palestinsko glavno zvezno trgovsko združenje,³⁶ sestavlja 12 združenj na Zahodnem bregu in osem združenj v Gazi. Med Hamasovo vlado v letu 2006 je vodstvo združenja, v katerem dominira Fatah, organiziralo splošno stavko zaradi neizplačevanja plač, kar je onemogočalo delo PA in vplivalo na zmožnost pobiranja davkov (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Hamas je kljub političnoekonomskim sankcijam, ki so bile uvedene takoj po zmagi nad Fatahom leta 2007 in katerih namen je bil odvrniti prebivalstvo od islamskega gibanja ter ga spodbuditi k podpori Fataha in predsednika Abasa, ohranil nadzor nad Gazo (Šterbenc v Večer 2008).

Spor med Fathom in Hamasom predstavlja pogubno razpoko v palestinski politiki, saj pomeni dve vladi PA. Razdor pa je oslabil tudi palestinsko nacionalno gibanje (Khalidi 2010, xxii).

Vojna med frakcijama poteka na več frontah – v mošejah, na univerzah, v bolnišnicah, šolah, dobrodelnih organizacijah ter različnih profesionalnih združenjih in v medijih. Zapori, ki jih vodi Hamas v Gazi ter Fatah na Zahodnem bregu, so polni zapornikov nasprotne frakcije. Med priprtimi so politični aktivisti, študentje in profesorji, novinarji ter imami. Mnoge od njih so zaprli brez sojenja, odrekajo jim pravico do obiskov in odvetnikov. Pogoste so tudi zgodbe o mučenjih. Tako Fatah kot Hamas pa sta zaposlena zgolj z razmišljanjem, kako še utrditi svoj položaj na ozemlju, ki ga kontrolirata. Hamas skuša Fatahu preprečiti vrnitev v Gazo, Fatah skuša Hamasovo moč omejiti na Gazo. Napori Savdske Arabije, Jemna in Egipta, da bi med frakcijama prišlo do sporazuma, do sedaj še niso obrodili sadov. Khaled (2010) malce ironično zapiše, da tisti, ki so skušali doseči rešitev v obliki dveh držav med Izraelci in Palestinci, ne morejo zanikati dejstva, da se je njihova vizija uresničila, toda malce drugače. Dobili so dve palestinski državi (Khaled 2010).

Hamas se še naprej srečuje s težkim položajem, revščino in blokado Izraela. Kljub temu pa je izboljšal varnostno situacijo in se ključovalno postavlja proti Izraelu in mednarodni skupnosti. Čeprav ne more prebiti blokade Gaze, pa je dokazal, da ga je treba upoštevati v iskanju rešitve za Palestino (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Tudi Khaled (2010) se podobno sprašuje, zakaj se ZDA trudijo vzpostaviti neposredne pogovore med Izraelom in Abasom, medtem ko ignorirajo dejstvo, da palestinski predsednik nima nadzora nad 1,5 milijona prebivalci v Gazi, kar predstavlja približno polovico

³⁶ Palestinian General Federation of Trade Unions.

palestinske populacije na palestinskih ozemljih. Če predsednik niti ne more obiskati svojega doma v Gazi, kako naj bi torej implementiral kakršen koli dogovor, ki bi ga sklenil z Izraelom (Khaled 2010).

Kot trdi Šterbenc (v Večer 2008) je blokada Gaze v nasprotju z mednarodnim pravom, saj je kolektivno kaznovanje prepovedano s Četrto ženevsko konvencijo o zaščiti civilistov med vojno in Dopolnilnim protokolom k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov. Izpostavi tudi problem, da proti državi okupatorju nikoli niso bile uvedene nikakršne (resnejše) sankcije, proti okupiranemu palestinskemu prebivalstvu pa se že več let izvajajo ostre sankcije. Z blokado Gaze se uničuje tamkajšnja ekonomija, saj propadajo številna podjetja, brez dela ostaja čedalje več prebivalcev tega pasu.³⁷ Izrael že več desetletij sistematično preprečuje vsakršen gospodarski razvoj, s čimer se spodkopava ekonomski temelj palestinske države. Tudi mednarodni akterji »ubijajo palestinsko državo«, saj blokado podpirajo in s humanitarno pomočjo Palestince spreminjajo v odvisnike od mednarodne pomoči (Šterbenc v Večer 2008).

Medtem pa je Fayedova vlada veliko delala na področju reform. PA na Zahodnem bregu dokaj uspešno uveljavlja red in vladavino prava. Fayed je že leta 2009 predstavil načrt za ustanovitev Palestinske države v obdobju dveh let, ki so ga pozdravile mnoge evropske države. Vse pa so takrat odpovedale podporo v primeru unilateralne razglasitve države, ki jo je predvidel Fayed kot kulminacijo procesa izgradnje države (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Območje Gaze, ki ga obvladuje Hamas, ni del pogajalskega paketa, saj Fatah v palestinski enklavi ob Sredozemlju trenutno nima nikakršnega vpliva. Če ne bo prišlo do sprave med Hamasom in Fatahom, je nastanek palestinske države sam po sebi onemogočen. Obstoj Hamasa je realnost in brez sodelovanja Hamasa mirovni proces ni mogoč (Videmšek v Delo 2010).

6.5 Deradikalizacija Hamasa

Hamas je že med drugo intifado, leta 2003, večkrat pristal na enostransko premirje z Izraelom in s tem de facto priznal judovsko državo³⁸ (Šterbenc 2006, 770).

³⁷ V letu 2008 je bilo brez dela že 60.000 prebivalcev (Šterbenc v Večer 2008).

³⁸ Gibanje Hamas je sprva od junija do avgusta 2003 vzdrževalo enostransko razglašeno trimesečno premirje, avgusta 2003 pa so razglasili premirje za nedoločen čas. Izrael premirja ni spoštoval (Šterbenc 2006, 770).

Hamas formalno nasprotuje Sporazumu iz Osla, vendar pa so mnogi razumeli njegovo odločitev, da sodeluje na volitvah leta 2006, kot tiho privolitev načelom sporazuma (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Večina Hamasovih vodij v Gazi priznava, da je obstoj Izraela realnost in da so se pripravljene pogovarjati z Izraelom, če se bo judovska država umaknila na meje, kakršne so obstajale pred vojno leta 1967 (Šterbenc 2006, 753).

Robert Fisk³⁹ gre v svojih vprašanjih še dlje, saj se ob zahtevah Zahoda, da Hamas prizna Izraelu pravico do obstoja, sprašuje, v kakšnih mejah naj bi Hamas priznal Izrael. So to meje, ki jih je določila Resolucija 181, ali naj so to meje pred vojno leta 1967 ali po njej (Fisk v The Independent 2007b).

Grošelj (na Siol 2009) dopušča celo možnost, da Hamas postane ključni, če ne izključni predstavnik palestinske strani v pogajanjih, kar bi Zahod in Izrael postavilo pred nov izziv. Zahod in mednarodna skupnost bosta vztrajala, da Hamas državi Izrael najprej prizna pravico do obstoja, sicer bo še naprej obravnavan kot teroristična organizacija in se z njim ne bosta pripravljena pogajati, ni pa nujno, da bi zahtevala tudi njegovo razorožitev.

7 OZEMLJE

V sporu med Palestinci in Izraelci se srečujejo moralna, zgodovinska, politična in religiozna vprašanja. V samem jedru pa je vprašanje, čigavo je ozemlje Palestine. Medtem ko se je en narod vračal iz diaspore, je moral drugi pobegniti v izgnanstvo. Judje in Arabci so glede mitologije bližnji sorodniki, mnogo bližji kot drugi narodi in plemena Bližnjega vzhoda. Pa vendar v današnjem času ni etničnih skupin ali narodov, ki bi bili prežeti s takšnim sovraštvom in medsebojnim izključevanjem in v tako dolgo trajajočem spopadu kot so potomci »praočeta« Abrahama in njegovih žena. Vzrok je ustanovitev države Izrael na zgodovinskem prostoru judovske pradomovine, kjer je živel več kot petdeset generacij Arabcev, ki so po odhodu Izraelcev v diasporo, smatrali Palestino za svojo in neodtujljivo (Baletić 1988, 9–10). Tessler (2009,1–2) trdi, da imajo tako Judje kot Arabci na tem prostoru legitimne ambicije.

³⁹ Robert Fisk je že 30 let neodvisni dopisnik z Bližnjega vzhoda za londonski časopis The Independent. Je prejemnik številnih nagrad za novinarstvo, vključno z Amnesty International UK press award.

7.1 Vojne ter sporazumi za teritorij

Z delitveno Resolucijo 181 je OZN razdelil teritorij mandatne Palestine na dve entiteti. Vodstvo judovske skupnosti je 14. maja 1948 razglasilo ustanovitev države Izrael, dan kasneje, ko se je tudi uradno končal britanski mandat, pa so vojske petih arabskih držav⁴⁰ napadle judovsko državo. Vojna je trajala vse do januarja 1949, ko je Izrael porazil svoje arabske sosedne ter pridobil dodatnih 20 odstotkov teritorija, ki je po Resoluciji 181 pripadal Arabcem (Šterbenc 2006, 754). Osvojil je Beršebo, širok pas zemljišča od Mrtvega morja do Ramleha, Novi Jeruzalem ter severno Galilejo z Nazaretom. Skupaj je nadzoroval 77 odstotkov ozemlja mandatne Palestine (Radenković 1968, 45). Preostalih 22 odstotkov ozemlja, določenega za arabsko državo, sta zasedli takratna Transjordanija in Egipt. Transjordanija je zasedla Zahodni breg in Vzhodni Jeruzalem, Egipt pa Gazo (Šterbenc 2006, 754).

Po invaziji, ki je potekala od 5. do 10. junija 1967 je Izrael porazil armade Egipta, Jordanije in Sirije. Izrael je Jordaniji vzel Zahodni breg in Jeruzalem, Egiptu je vzel Sinajski polotok z bogatimi naftnimi izviri in ploden vinorodni pas Gaze. Siriji pa je odvzel Golansko planoto, ki ne samo, da ima strateško prednost, temveč tudi kontrolira tok reke Jordan (Radenković 1968, 5). Teritorialni plen je znašal 70.000 km², tri krat toliko, kot je znašala površina Izraela pred vojno, in ima politični, ekonomski in strateški pomen. Krčenje palestinskega in širjenje izraelskega ozemlja je prikazano na sliki 7.1 na strani 55 (Radenković 1968, 46).

Judovska država je 27. junija 1967 anektirala še 6,5 km² Vzhodnega Jeruzalema in 64,5 km² Zahodnega brega ter oboje združila v občino Jeruzalem. To območje se označuje kot anektirani Vzhodni Jeruzalem, in te prisvojitve mednarodna skupnost ni nikoli priznala (Šterbenc 2006, 755).

⁴⁰ Izrael so napadli Egipt, Jordanija, Sirija, Libanon ter Irak in Savdska Arabija. V vojni so skušale arabske države uničiti Izrael, ki je predstavljal tujek v arabskem svetu. Države napadalke so prvi dan vdora OZN-u sporočile, da je njihov namen zaščita arabskega prebivalstva in njegovega imetja ter da so vojaške akcije usmerjene le proti skrajnim sionističnim skupinam in ne proti Judom na splošno. Kljub temu pa Izraela kot države niso želele priznati. Pripravljene so bile priznati le Palestinsko državo, v kateri bi bile pravice Arabcev in Judov popolnoma enake.

Slika 7.1 Krčenje palestinskega ozemlja

Vir: Palestine monitor: Israeli Settlements.

Izrael ima dvostransko taktiko. Po eni strani trdi, da želi rešitev krize, po drugi strani pa se boji vsakršne rešitve, ki ne bi odgovarjala njegovim ambicijam. Zahteva mir, a seje vojno (Radenković 1968, 9).

Najbližje rešitvi konflikta so prišli s Sporazumom iz Osla. Namen Sporazuma je bila ustanovitev PA, ki bi prevzela nadzor nad ozemlji, s katerih se bodo umaknile izraelske sile. V devetih mesecih po začetku veljave sporazuma naj bi izvolili svet, ki bi imel jurisdikcijo nad Zahodnim bregom in Gazo.⁴¹ Izrael naj bi umaknil svoje vojaške enote iz dela Gaze in območja Jeriha, najkasneje na dan volitev pa naj bi izvedel še premestitev sil na Zahodnem bregu in v Gazi (Šterbenc 2006, 757 – 758).

Sporazum o Gazi in območju Jeriha, podpisan 4. maja 1994 v Kairu, je narekoval pospešen umik izraelskih sil, novo nastali PA je omogočal, da bi zavladala avtonomnim pokrajinam in

⁴¹ Izjemo predstavljajo zadeve, ki naj bi bile predmet pogajanj o trajnem statusu, te so status Jeruzalema, begunci, naselja, varnostni dogovori, meje, odnosi in sodelovanje s sosedi (Šterbenc 2006: 757).

reguliranje ekonomskih povezav z Izraelom (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010; Šterbenc 2006, 758).

Leta 1995, 28. septembra, so bile v Sporazumu iz Osla II dorečene podrobnosti glede umika izraelskih enot iz urbanih centrov Zahodnega brega in (še dodatno) iz Gaze ter na kakšen način in v kolikšnem obsegu bo palestinski svet prevzel nadzor nad obema območjema (Šterbenc 2006, 758). Novembra so se začele sile IDF umikati s šestih mest na Zahodnem bregu ter iz nekaj sto vasi. Pod nadzorom Izraela je ostalo mesto Hebron (zaradi judovskih naselij) ter predmestje Kiriyat Arba, iz katerega naj bi se Izraelci v skladu z določili umaknili do marca 1996 (Šterbenc 2006, 759). Prva faza premestitve naj bi bila zaključena 22 dni pred volitvami v svet, ki so bile 20. januarja 1996. Izrael se je iz Jeriha umaknil do 13. maja, iz določenih delov Gaze pa do 18. maja 1994 (Šterbenc 2006, 758). S tem je spoštoval določbe sporazuma, na dan palestinskih volitev je območje A obsegalo 2 odstotka, območje B 26 odstotkov in območje C 72 odstotkov ozemlja Zahodnega brega (de Jong v Šterbenc 2006, 759).

Nadaljnje premestitve na določene vojaške lokacije naj bi se začele po inavguraciji sveta (7. marec 1996), potekale naj bi v treh fazah, vsaka faza naj bi se začela po intervalu šestih mesecev, tako da bi bile premestitve končane v 18 mesecih po inavguraciji. Pristojnosti in odgovornosti, povezane z ozemljem, bi se postopno prenesle na PA. Pomembno je bilo tudi določilo, da svet ustanovi policijsko silo, ki bo preprečevala dejanja terorizma, kriminala in nasilja.⁴² V podpisanih sporazumih pa ni bilo eksplicitno navedeno, kolikšen del ozemlja bo Izrael po preteku 18 mesecev, torej do septembra 1997, predal PA. Palestinci so pričakovali, da bodo dobili nadzor nad 90 odstotki celotnega ozemlja, okupiranega leta 1967⁴³ (Šterbenc 2006, 759).

Mirovni proces se je od samega začetka srečeval z mnogimi težavami, s prihodom Benjamina Netanjahuja na oblast, maja 1996, pa je skoraj povsem zastal. Netanjahu je dal jasno vedeti, da se ne strinja z določbami »ozemlje za mir« (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010). Uveljavljati je začel »koncept recipročnosti«, po katerem naj bi izraelska vojska izvajala nadaljnje premestitve pod pogojem, da je PA v popolnosti izpolnila svoje varnostne naloge (Šterbenc 2006, 759).

⁴² Določbo je Izrael s pridom izkoriščal, ko je začel zavračati umik z okupiranih ozemelj, češ da PLO ne more zagotoviti varnosti in ustaviti terorizma.

⁴³ Na preostalih 10 odstotkih so bila ponekod že zgrajena judovska naselja, del ozemlja pa je bil predmet pogajanj za končni status (Šterbenc 2006: 759).

Najprej je zahteval in 15. januarja 1997 tudi dosegel podpis posebnega sporazuma o Hebronu, s katerim je bilo mesto razdeljeno na dva dela, 80 odstotkov pod palestinskim in 20 odstotkov pod izraelskim nadzorom, v katerem je živel okoli 400 judovskih naseljencev (Šterbenc 2006, 759).

Netanjahu je 3. marca 1997, v skladu z napotki ameriških posrednikov, ponudil umik zgolj z manjših območij Zahodnega brega. Palestinci so bili ogorčeni nad predlogom, da se Izrael umakne zgolj z 9 odstotkov od dogovorjenih 30 odstotkov ozemlja Zahodnega brega v prvi fazi umika, in so 9. marca 1997 tovrstno premestitev zavrnili. Po predlogu bi se IDF umaknila z ozemeljsko nepovezanih enklav, s čimer bi Izrael ohranil nadzor nad transportnimi koridorji in ozemljem poleg judovskih naselij, PA pa ne bi mogla dobiti nadzora nad večjimi deli ozemlja (Šterbenc 2006, 759–760).

Palestinsko nezadovoljstvo z mirovnim procesom se je krepilo, še posebej, ko je izraelska vlada dovolila gradnjo naselij blizu mesta Betlehem. Napetosti so se povečale z izraelsko ponudbo, da se dokončni sporazum doseže do septembra, ki pa jo je PA zavrnila, češ da je namen ponudbe zgolj odvrti pozornost od novo nastajajočih naselij (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

Palestinci so zahtevali umik s 30 odstotkov ozemlja Zahodnega brega, Netanjahu je bil pripravljen izvesti zgolj umik s 3 do 5 odstotkov, poleg tega je izvedbo druge faze pogojeval z odpovedjo tretji fazi (Šterbenc 2006, 760). Odločitev izraelske vlade, da zgradi predor pod Haram Al Sharifom (Svetišče na gori) je zadeve še poslabšalo. Prišlo je do oboroženih spopadov med varnostnimi silami PA in IDF, ki jih je zaustavilo posredovanje ameriške administracije in predsednika Billa Clintona. A zaupanje na obeh straneh je bilo izgubljeno in ostalo je sovraštvo (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

ZDA so leta 1998 gostile pogajanja, katerih posledica je bil podpis Memoranduma z reke Wye, 23. oktobra. S sporazumom je PA obljubila, da bo bolj odločno nastopila proti terorističnim organizacijam in njihovim akcijam (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010). Izrael se je z memorandumom zavezal v 12 tednih izvesti nadaljnje premestitve, in sicer tako, da bo 1 odstotek ozemlja Zahodnega brega prenesen iz območja C v območje A, 12 odstotkov iz območja C v območje B in 14,2 odstotka iz območja

B v območje A. O nadaljnjih premestitvah naj bi odločal posebni odbor, sestavljen iz predstavnikov Izraela in Palestincev⁴⁴ (Šterbenc 2006, 760).

Že naslednje leto, 1999, pa je postalo jasno, da Sporazum Wye stoji na mrtvi točki, saj Netanjahu ni želel izvesti drugega dela prenosa nadzora nad ozemljem na PA. Svojo določitev je utemeljil s tem, da Palestinci niso uspeli zatreti terorizma (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010). V času do odhoda Netanjahujeve vlade leta 1999 je območje A obsegalo zgolj 9,1 odstotka, območje B 20,9 odstotka in območje C 70 odstotkov ozemlja Zahodnega brega (de Jong v Šterbenc 2006, 760).

Maja 1999 je prišel na čelo izraelske vlade Ehud Barak in 4. septembra je bil podpisan nov sporazum, Memorandum iz Sharm El Shejka. Določila so bila do januarja 2000 uresničena tako, da so Palestinci polno nadzorovali 17,2 odstotka ozemlja, z Izraelom so si delili nadzor nad dodatnimi 23,8 odstotka ozemlja, Izrael pa je ohranil nadzor nad 59 odstotki ozemlja Zahodnega brega (Šterbenc 2006, 760).

Že 5. maja 1996 so se v Tabi začela pogajanja o trajnem statusu, ki pa so bila večkrat prekinjena. Ameriški predsednik Clinton je med 11. in 25. junijem 2000 organiziral pogajanja v Camp Davidu, ki pa niso bila uspešna. Izraelci so pričakovali, da bodo lahko uveljavili ustvarjena dejstva na terenu, kar so Palestinci zavrnil. Nesprejemljiv jim je bil tudi predlog, da Izrael ohrani suverenost nad osrednjimi arabskimi soseskami Vzhodnega Jeruzalema, Palestinci pa bi dobili zgolj funkcionalno avtonomijo (Šterbenc 2006, 762).

Palestinci, ki so morali v svojih zahtevah popuščati, da so zagotovili, da se je postopek umika IDF nadaljeval, so bili razočarani. Pričakovali so, da bodo z načelom »zemlja za mir« ter priznanjem Izraela v mejah iz leta 1967 dobili svojo državo na 22 odstotkih ozemlja mandatne Palestine, torej na celotnem Zahodnem bregu in v Gazi. Vendar pa je bilo ozemlje Zahodnega brega zaradi naselij, obvoznih cest, vojaških postojank tako razdrobljeno, da se je pojavilo resno vprašanje, ali bi lahko vzpostavili organizacijo, neodvisno od Izraela. Postalo je jasno, da je bil potek procesa iz Osla v nasprotju z nacionalnimi interesi palestinskega naroda (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010; Šterbenc 2006, 763).

⁴⁴ To pa je bilo v nasprotju z določili Sporazuma iz Osla II, saj je izvedba tretje faze postala predmet dodatnih pogajanj (Šterbenc 2006: 760).

Izrael si lahko dovoli okupacijo ozemlja, saj ni nikakršnega učinkovitega pritiska arabskih držav, EU in ZDA (ali katere druge velesile), da jo mora končati, odstraniti nelegalna naselja in dokončno rešiti konflikt (Khalidi 2010, xxii).

7.2 Judovska naselja

»Izraelska naselja na okupiranem palestinskem teritoriju, vključujoč Vzhodni Jeruzalem, so nelegalna in ovira k miru in ekonomskemu in socialnemu razvoju ... in so bila ustanovljena v neskladju z mednarodnim pravom.«

Mednarodno pravno sodišče, 9. julij 2004

Izrael je na okupiranih območjih Zahodnega brega, Gaze in anektiranega Jeruzalema takoj po okupaciji začel graditi naselja in naseljevati Jude, kar počne še danes.⁴⁵ Izjema je Gaza, od koder so se leta 2005 umaknili.⁴⁶ Vendar pa Gaza predstavlja zgolj 1,5 odstotka mandatne Palestine, v njej je bilo le 8000 judovskih naseljencev (Šterbenc 2006, 755). Poleg tega je Šaron naselja zgolj preselil iz Gaze na Zahodni breg. In tudi nadzor nad Gazo se s tem ni končal. Izrael še naprej kontrolira zračni in obalni prostor, omejil je svobodo gibanja, vstopa v Gazo in izhode iz nje, dejali bi lahko, da je milijon in pol prebivalcev Gaze zaprl v zapor pod vedrim nebom (Othman 2009).

Palestine Monitor je v poročilu leta 2010 navedel podatek, da obstaja 121 kolonij (naselij) ter okoli 102 predstraži.⁴⁷ Po mednarodnem pravu so vse te gradnje nelegalne. Predstraže prepoveduje tudi izraelsko pravo, kljub temu pa so do leta 2010 opustili oziroma odstranili zgolj tri. Izrael tudi poudarja, da bo odstranil zgolj »nepooblaščen« predstraže, torej tiste, ki so v nasprotju z izraelskim pravom, in do leta 2010 so jih identificirali zgolj 26 (Palestine Monitor 2010a).

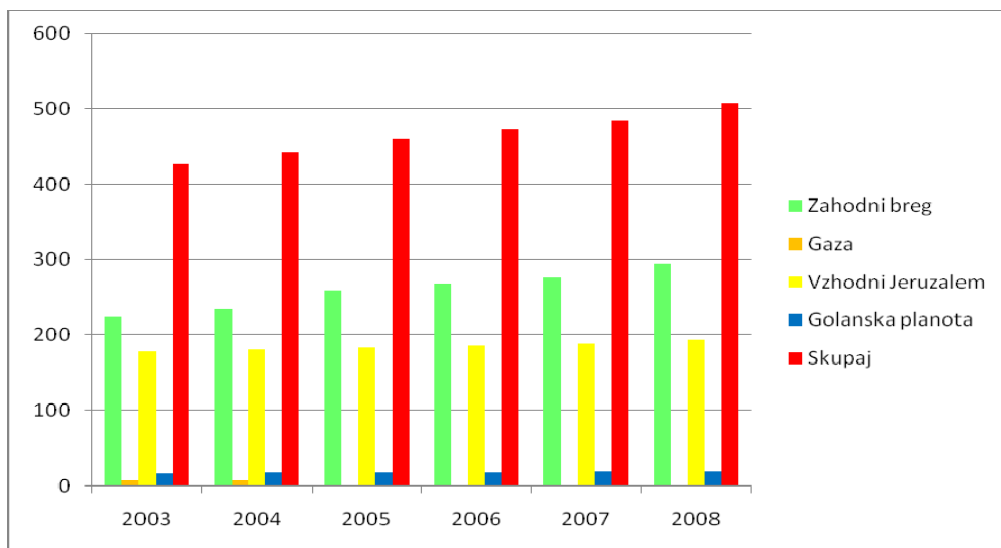
⁴⁵ Izraelska oblast pojasnjuje, da gre za obrambne vasi, ki so oporišča izraelske vojske. Toda od leta 1974 so pri gradnji teh vasi pridobile pomen religiozne organizacije. Judovski fundamentalisti so ustanovili Gusch Emunim – Blok zvestih, katerih pripadniki ne priznavajo palestinskih ozemelj, ampak samo veliki judovski Izrael. Bishara (2010) pri tem opozarja, da so mnogi od njih pripadniki IDF, ki varovanje okupiranih območij smatrajo za svojo versko dolžnost.

⁴⁶ Mnogi so ob umiku pričakovali nemire, a Hamas se je vzdržal nasilja in proces umika je bil končan pred rokom (Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean 2010).

⁴⁷ Večina naselij se razvije iz predstraže. To predstavlja zgolj nekaj družin, ki živijo v avtodomih, medtem ko čakajo na potrebno infrastrukturo in finančno pomoč tako iz Izraela kot iz tujine (Palestine Monitor 2010a).

Na ozemlju Zahodnega brega, ki je bil pod nadzorom Izraela, so intenzivno gradili nova in širili stara judovska naselja ter naseljevali judovske naseljenke.⁴⁸ Palestinci, ki so živeli v Askalaanu, Tel Avivu, Jaffi itd., so bili nasilno pregnani s svojih domov, v katere so naselili Jude iz mnogih evropskih držav, največ pa iz Rusije in s Poljske (Othman 2009). Poleg tega so zgradili široko razvejano omrežje modernih cest, ki povezujejo naselja med sabo in z Izraelom, in sicer tako, da obidejo območja, na katerih živijo Palestinci. Z namenom širitve so do leta 2000 zaplenili 273.000 hektarjev palestinske zemlje ter naselili 195.000 naseljencev na Zahodnem bregu ter 170.000 v Vzhodni Jeruzalem. Število naseljencev se je do leta 2005 povečalo na 250.000, do leta 2009 pa na 275.000 na Zahodnem bregu ter 200.000 v Vzhodnem Jeruzalemu. Grafično je povečevanje števila judovskih naseljencev prikazano v grafu 7.1. Rezultat gradenj naselij in cest je izjemna ozemeljska fragmentacija. Palestinci so živeli na 227 ozemeljsko nepovezanih enklavah, kar je močno otežilo njihovo gibanje. Tovrstno stanje, ustvarjanje ireverzibilnih dejstev, ki preprečujejo nastanek življenjsko sposobne palestinske države, so ustvarjale vse izraelske vlade (Šterbenc 2006, 761; Šterbenc v Večer 2007; Šterbenc na RTVSLO 2009).

Graf 7.1: Povečevanja števila judovskih naseljencev na posameznih okupiranih območjih v letih od 2003 do 2008 (izraženo v tisočih)

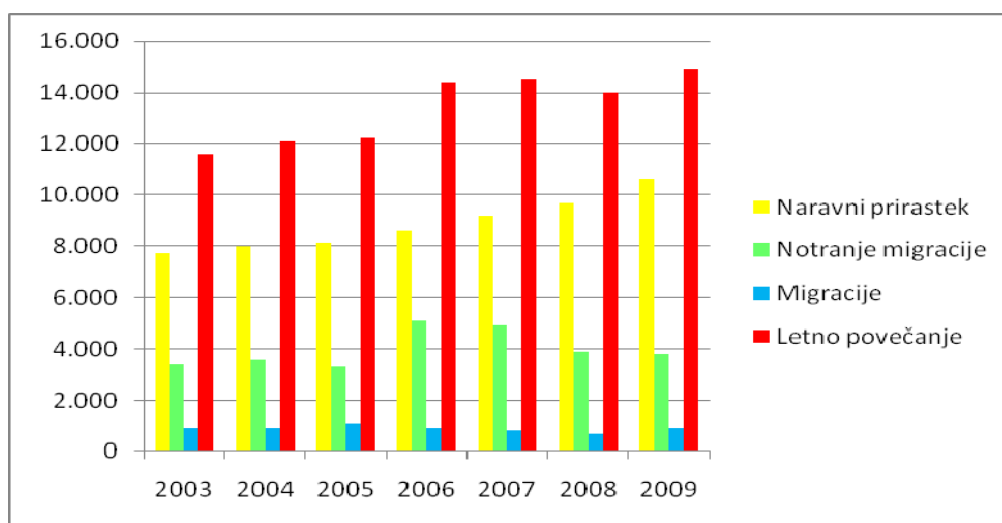

Vir: Central Bureau of Statistics, *Statistical Abstract of Israel*, Statistical Yearbook of Jerusalem, Jerusalem Institute for Israel Studies, 1991–2010.

⁴⁸ Izraz naseljenci se je sprva uporabljal za kakršni koli napredek v Izraelu, kasneje pa se je začel uporabljati zgolj za judovska naselja, zgrajena na območju Vzhodnega Jeruzalema in Zahodnega brega, na ozemlju, ki ga je Izrael okupiral leta 1967 (Palestine Monitor 2010a).

Podobne podatke ponuja tudi Palestine Monitor. Kolonije naseljuje okoli 462.000 naseljencev, od tega jih 191.000 živi v Jeruzalemu, nadaljnjih 271.000 pa je razpršenih po Zahodnem bregu. Povečevanje števila naseljencev je v zadnjih dveh desetletjih doseglo 4–6 odstotkov letno, kar je mnogo več, kot je naravni prirastek izraelske družbe, ki dosega 1,5 odstotka letno. Graf 7.2 prikazuje, kako se je število judovskih naseljencev na Zahodnem bregu povečevalo po posameznih kategorijah (migranti, notranji migranti ter naravni prirastek (Palestine Monitor 2010a).

Graf 7.2: Povečevanje števila judovskih naseljencev po kategorijah (migranti, notranji migranti ter naravni prirastek) na Zahodnem bregu v letih od 2003 do 2009

Vir: Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 1. 2011.

Khalidi (2010, xxi) v svoji knjigi navaja podatek, da se je število izraelskih priseljencev od leta 2005 do 2010 povečalo z 200.000 na skoraj pol milijona. Gibanja Palestincev pa so postala še bolj omejena. Že tako velike prepreke, v smislu neodvisne, suverene, teritorialno stične in ekonomsko sposobne države, so se v zadnjih dveh desetletjih še povečale. Neizprosni proces razraščanja izraelskih naselij na Zahodnem bregu je namenjen ravno temu, da nastanek Palestinske države ne bo mogoč. Proces je danes že tako razsežen, da ga noben politik, niti Izraelski, niti ameriški ne bo mogel zaustaviti, in nikakor ne povrniti v neko prejšnje stanje (Khalidi 2010, xxii).

Naselja so med seboj povezana z mrežo cest. Ceste imajo na vsaki strani določeno nevtralno cono od 50 do 70 metrov, kjer je gradnja prepovedana. Te cone so še dodatno skrčile kmetijsko obdelovalno površino ter privatno lastnino Palestincev. Čeprav so ceste nelegalno zgrajene na zaplenjeni palestinski zemlji, pa je njihova uporaba Palestincem prepovedana. Do

avgusta 2008 je bilo zgrajenih 794 kilometrov obvoznih cest ter dodatnih 40 kilometrov cest in 44 predorov, ki jih smejo uporabljati Palestinci. Izrael pa načrtuje zgraditi še dodatnih 40 km cest in 18 predorov, ki bodo ločevali Palestince od judovskih naseljencev. Mnogi takšen sistem enačijo z apartheidom (Palestine Monitor 2010a).

Naselja so sicer zgrajena na manj kot 3 odstotkih območja Zahodnega brega, vendar pa zaradi mreže cest in prepovedi gibanja Palestincev na določenih območjih dejansko zavzemajo več kot 40 odstotkov Zahodnega brega (Palestine Monitor 2010a).

Gradnja naselij, varnostnega zidu in kontrolnih točk mnogim v Izraelu in tudi zunaj njega pomeni vir preživetja ali celo bogatenja. Razvit je pravi kompleks vplivnih in močnih ekonomskih entitet in birokratskih interesnih skupin, ki tvorijo »industrijski kompleks okupacijskih naselij«, kot jih poimenuje Khalidi (2010, xxii).

Gradnja naselij se kljub obsodbam mednarodnega sodišča nadaljuje in povečuje. Ne glede na to, katera stranka je v Izraelu na oblasti, vse podpirajo in financirajo gradnje. Tudi zagovorniki rešitve problema v obliki dveh držav so storili le malo ali nič, da bi nelegalne gradnje preprečili. Izraelci, ki sebe identificirajo kot naseljence, so odločeni ostati na »svojem ozemlju« ne glede na politiko vlade Izraela. Pogosto so nastanjeni na strateških lokacijah, ki zajemajo vitalne resurse, kot sta na primer voda in kmetijsko zemljišče. Selijo se daleč na vzhod od varnostnega zidu in so pogosto tudi nasilni do Palestincev in njihove lastnine. Pri tem imajo podporo izraelske vojske, saj jih ta ščiti in jim pomaga, sodniško pa so le redko preganjani⁴⁹ (Palestine Monitor 2010a).

Problem pa ne predstavljajo zgolj sama naselja, temveč območja, kjer so naselja zgrajena, saj so vzrok velikim neenakostim med Palestinci in Izraelci glede dostopa do naravnih virov. Mnogo judovskih naselij je zgrajenih na zaplenjeni kmetijski zemlji in imajo dostop do ključnih vodnih virov.⁵⁰ S krajo zemlje in vode je Izrael dosegel, da se je »puščava razcvetela« (Palestine Monitor 2010a).

⁴⁹ Podatek OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) kaže, da 80–90 odstotkov spisov o izraelskih kršitvah do Palestincev izraelska policija zaključi brez sodnega postopka.

⁵⁰ Izraelski naseljenci na Zahodnem bregu, po raziskavah Palestine Monitor, porabijo 280 litrov vode na dan na prebivalca, medtem ko je Palestincem na voljo 86 litrov vode dnevno (od tega je 60 litrov vode pitne). Za primerjavo, Svetovna zdravstvena organizacija priporoča 100 litrov vode dnevno. Ne smemo pa gledati zgolj gospodinjске porabe, saj Izraelci ogromne količine vode porabijo za kmetijstvo in v industrijske namene, kar razlike med narodoma še poveča.

Novembra 2009 je Netanjahu pod pritiski ZDA pristal na moratorij na gradnjo naselbin. Vendar se je moratorij nanašal le na nove projekte, vse, ki so se že gradili, pa je bilo mogoče graditi naprej in v času trajanja moratorija je bilo dokončanih 2000 stanovanj. V prejšnjih letih so na Zahodnem bregu zgradili v povprečju okoli 1700 stanovanjskih enot (Dnevnik, Abas pred iztekom moratorija na gradnjo judovskih naselij 2010). Izraelski proračun za leti 2011 in 2012 predvideva več kot pol milijarde ameriških dolarjev in vključuje sredstva za nova naselja, t. i. predstraže, za katere je Izrael obljubil, da jih bo porušil (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 1. 2011).

Med desetmesečnim moratorijem se je število judovskih naseljencev povečalo za 4,5 odstotka ali 15.000 prebivalcev. Netanjahu naseljevanje opravičuje s tem, da so Židje na tem teritoriju prisotni že več stoletij, medtem ko so Arabci šele zadnjih nekaj desetletij (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 1. 2011).

Moratorij na gradnjo novih naselbin, najbolj elegantnega načina širitve okupacije, ki ga Izrael tako ali tako nikoli ni zares upošteval, se je iztekel 27. septembra 2010. A pogajanja niso stekla. Palestinci so zahtevali vrnitev beguncev, Izraelci so postavili svoje pogoje za ustanovitev palestinske države: Jeruzalem ostaja nerazdeljena izraelska prestolnica, dolina reke Jordan mora ostati izraelska, Palestinci pa se morajo, če želijo imeti svojo državo, razorožiti in brezpogojno priznati obstoj Izraela kot judovske države. Izrael bi imel nadzor nad mejami palestinske države in palestinskega zračnega prostora (Videmšek v Delo 2010).

Izraelski naseljenci in njihovi podporniki so Netanjahuja ves čas pozivali, naj izpolni svojo obljubo in takoj po prenehanju moratorija obnovi gradnjo, in so že dan pred iztekom moratorija v neki naselbini simbolično položili temelje. Začeli naj bi gradnjo 2066 stanovanj, za dodatnih 13.000 pa naj bi že pridobili vsa potrebna dovoljenja (Dnevnik: Abas pred iztekom moratorija na gradnjo judovskih naselij 2010).

Organizacija Peace Now, ki nadzoruje nove gradnje, je 13. decembra 2010 poročala, da se je od septembra do decembra 2010 na Zahodnem bregu začelo graditi 1712 novih stanovanj. Od tega jih je približno tretjina vzhodno, dve tretjini pa zahodno od varnostnega zidu. Mnoge od teh novih gradenj nimajo ustreznih dovoljenj. V novembru so pospešeno gradili temelje, saj so se bali novega moratorija. Predvidevali pa so, da bo imel moratorij enake določbe kot prejšnji, torej, da ni dovoljeno graditi novih naselij, že začeta gradnja pa se lahko dokonča. Betonske temelje so torej postavili brez ustrezne infrastrukture, kanalizacije, ceste in

elektrike. Za potrebe gradnje uničujejo lastnino Palestincev in celo cesto, katere gradnjo je financirala PA (Foundation for Middle East Peace: Settlement Report Vol. 20 No. 6. 2010; Vol. 21 No. 1. 2011).

Konec leta 2010 so gradili železnico med Jeruzalemom in Tel Avivom, katere del poteka čez okupirano ozemlje, kar je seveda v nasprotju z mednarodnim pravom.⁵¹ Hkrati Izrael gradi dodaten zid, ki bo obkrožil traso železnice. S tem si protipravno prilašča zemljo. Danes Izrael stane manj, da krši mednarodno pravo, kot da bi se soočil z nejevoljo nekaj državljanov o tem, kje naj teče železnica (Barkan v intervjuju za Dnevnik 2010).

Izrael z gradnjo judovskih naselij na okupiranih ozemljih jasno krši mednarodno pravo, natančneje Četrto Ženevsko konvencijo za zaščito civilnih oseb med vojno. Četrta Ženevska konvencija namreč v 49. členu določa, da okupacijska sila ne sme pregnati ali preseliti dela svojega prebivalstva na ozemlje, ki ga je okupirala. Gradnja judovskih naselij temelji na odvzemanju zemlje, ki je v lasti Palestincev, kar pomeni tudi kršitev 33. člena Četrte Ženevske konvencije, ki prepoveduje rop, ter kršitev 147. člena, ki med hujše kršitve uvršča uničenje ali prisvojitve lastnine, ki ni opravičeno z vojaškimi potrebami ter je storjeno protizakonito in brezobzirno (Šterbenc 2006, 755).

Tudi Haška konvencija v 46. členu prepoveduje zaplembo privatne lastnine na okupiranem ozemlju. V 55. členu pa določa, da okupacijska država deluje zgolj kot upraviteljica javnih zgradb, nepremičnin, gozdov in kmetijskih površin. Vso lastnino je dolžna čuvati in upravljati v skladu s pravili koriščenja (Palestine Monitor 2010a).

Že v letu 1980 je Varnostni svet OZN sprejel Resolucijo št. 465, s katero je poudaril, da Izrael z gradnjo naselij in naseljevanjem novih migrantov na okupirana območja ustvarja resno prepreko, da bi dosegli pravičen in trajen mir na Bližnjem vzhodu. Varnostni svet je zato pozval Izrael, naj odstrani obstoječa naselja in naj preneha načrtovati in graditi nova naselja na arabskem teritoriju, vključno z Jeruzalemom, ki je od leta 1967 pod okupacijo (Palestine Monitor 2010a).

Abas je konec leta 2010 na zasedanju GS OZN pozval Izrael, naj izbere med nadaljevanjem gradnje ali mirom. Hamas pa je na Abasa naslovil pismo s pozivom, naj zapusti pogajanja z Izraelci in se raje osredotoči na spravo med Palestinci in skupen boj proti judovski državi.

⁵¹ Pri gradnji sta sodelovali podjetji Deutsche Bahn in italijanski Pizzarotti.

Abasu je hrbet obrnila tudi Ljudska fronta za osvoboditev Palestine in napovedala svoj umik iz PLO ter s tem izrazila protest nad načinom, kako potekajo pogajanja z Izraelom, in nad sprejemanjem odločitev PLO (Dnevnik: Abas pred iztekom moratorija na gradnjo judovskih naselij 2010).

Izraelske varnostne sile (centralno poveljstvo) v poročilu z 28. novembra 2010 odsotnost diplomatskega procesa vidijo kot pozitivno in opozarjajo, da se bodo napadi Hamasa na naselja povečali, če se pogovori obnovijo (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 1. 2011).

Osemnajstega februarja 2011 je PLO v OZN predstavil resolucijo, s katero bi obsodili judovska naselja kot nelegalna. Štirinajst članic VS OZN je glasovalo za resolucijo, ZDA pa je, kot že velikokrat prej, uveljavila veto.⁵² ZDA sicer trdijo, da nasprotujejo gradnji naselij, a so pritiskale na PLO, naj umakne resolucijo, saj naj bi s tem oteževal možnosti mirovnih pogovorov, vendar je PLO kljub pričakovanju ameriškega veta vseeno vztrajal pri resoluciji. BBC-jeva korespondentka za OZN Barbara Plett je zapisala, da je bil na papirju to poraz za Palestine, vendar je arabski svet vedre volje, saj so bile ZDA osamljene v podpori Izraelu. Resolucijo je podprlo okoli 130 članic OZN. Rezultat potrjuje, da so izraelska naselja nelegalna in ovira za dosego miru. Izrael in ZDA so postali izolirani, PLO-jev predstavnik v OZN je obžaloval ameriški veto in dejal, da so ZDA izgubile kredibilnost (BBC, Israeli settlements: US vetoes UNSC Resolution 2011).

Nabil Shaat, Abasov svetovalec, je komentiral, da so pogajanja »v komi« in Washingtonske predloge rešitve opisal kot »nesmiselne«. O tej označbi se strinjajo oboji, Izraelci in Palestinci (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 1. 2011).

Države EU se strinjajo, da je čas, da stopijo izza sence ZDA in predlagajo mirovni načrt. Velika Britanija, Francija in Nemčija so uskladile mnenja, da naj bi obstajali dve državi za dva naroda. Državi bi temeljili na mejah iz leta 1967 z enakovrednimi menjavami zemljišča, ureditvijo varnosti Izraelcev ob hkratnem spoštovanju palestinske suverenosti ter končanju okupacije, pravičnimi in realnimi rešitvami za begunce ter Jeruzalemom kot glavnim mestom obeh držav (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 2. 2011).

⁵² To je bil prvi veto Obamove administracije, ki je obljubila boljše sodelovanje z arabskim svetom.

Vendar zgodba ni tako preprosta. V Izraelu obstajata dva pogleda na situacijo. Namestnik predsednika vlade Moshe Yalon je 3. marca 2011 pojasnil, da bo Izrael ohranil obstoječe stanje, to je avtonomno upravljanje s civilnimi zadevami, ki ga lahko Palestinci imenujejo, kakor želijo. Številni ministri vlade mu pritrjujejo in dodajajo, da je treba še naprej graditi. V marcu je Izrael legaliziral dodatne predstraže, ki obstajajo že od leta 1996, in jih uradno priznal kot gradnje na državnem teritoriju. Več kot 1000 novih stanovanj je bilo odobrenih za Vzhodni Jeruzalem ter 13 naselij v okolici, pri čemer so razlastili 20 palestinskih družin. Ravno tako je že v načrtu nova obvozna cesta (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 2. 2011).

Tudi predsednik Netanjahu je pristaš novih gradenj, vendar opozarja, da mora Izrael pogledati širšo sliko in se sprijazniti s težko mednarodno realnostjo. Zaveda se, da so ameriški veto pri zadnji resoluciji dosegli le z velikimi napori. Ameriška administracija je prepričana, da je Netanjahu pripravljen sprejeti rešitev v obliki dveh držav in kot poplačilo za veto pričakujejo diplomatsko iniciativo. Pri tem pa ostaja kritično vprašanje, kako ustanoviti Palestinsko državo ter obenem zagotoviti širjenje judovskih naselij in jim zagotoviti varnost. Tudi mnogi izraelski politiki so najavili, da je ustanovitev Palestinske države izraelska namera, in opozarjajo, da je treba ukrepati hitro, da si zagotovijo ugoden položaj. Na mizi so že predlogi za zamenjavo zemljišč med conama A (pod nadzorom PA) in C (pod nadzorom Izraela), sicer se lahko zgodi, da bo svet priznal Palestinsko državo v mejah iz leta 1967. Tako zunanji kot obrambni minister sta prepričana, da je priznanje Palestinske države cena, ki jo mora plačati Izrael, če želi utrditi mednarodno podporo za svoje teritorialne in varnostne zahteve na Zahodnem bregu in v Vzhodnem Jeruzalemu⁵³ (Foundation for Middel East Peace: Settlement Report Vol. 21 No. 2. 2011).

Mnenja v Izraelu torej niso enotna. Mnogi se strinjajo, da je Izrael ves čas igral preišljeno igro. Pred leti, ko so novinarji Ariela Šarona vprašali, ali bi bil pripravljen evakuirati naseljence, jim je odgovoril, da tega absolutno ni pripravljen narediti. Dodal je, da naselja niso zgrajena tam, kjer so, po naključju. So namreč zaščita zibelke judovskega prebivalstva in omogočajo strateško globino državi Izrael, ki je nujna za njihovo preživetje (Tessler 2009, 820).

⁵³ Netanjahu je v svojem govoru že poudaril, da mora Izrael iz varnostnih razlogov zadržati mejo na reki Jordan.

Palestincem resnično ne ostane veliko, z Izraelom nadaljujejo pogovore zato, da ne bodo pred mednarodno javnostjo označeni kot tisti, ki jih bojkotirajo, in ne zato, da bi kaj dosegli. Zgodovina jih je naučila, da to ni mogoče (Videmšek v Delo 2010).

7.3 Varnostni zid

»Gradnja zidu, ki ga gradi Izrael na okupiranem palestinskem teritoriju, vključno z zidom v in okoli Vzhodnega Jeruzalema je v nasprotju z mednarodnim pravom. Izrael mora nemudoma odstraniti konstrukcijo in povrniti škodo, ki je nastala zaradi izgradnje zidu.«

Mednarodno pravno sodišče, svetovalno mnenje, 9. julij. 2004

Naslednji faktor, ki otežuje ustanovitev palestinske države je t. i. varnostni zid. Graditi ga je začela Šaronova vlada 16. junija 2002. Zid je visok do 8 metrov, sestavljajo ga serija betonskih plošč, jarkov, bodeča žica, elektrificirane ograje, številni stražni stolpi, videokamere, stolpi za ostrostrelce in ceste za patroljna vozila. Postavljenih je 34 utrjenih kontrolnih točk, trije glavni terminali, devet komercialnih terminalov ter 22 terminalov za vozila in delavce. Z vsem tem pa se Palestincem omejuje pravica do gibanja (Palestine Monitor 2010b).

Izrael trdi, da so zid začeli graditi z namenom, da se Izrael zaščiti pred samomorilskimi napadalci tako iz Gaze kot z Zahodnega brega, in ne zato, da bi enostransko določevali meje. Hitro je postalo jasno, da nobena od razlag ne drži popolnoma. Izraelski varnostni organi in številni neodvisni analitiki so prišli do zaključka, da zid le malo pripomore k varnosti Izraelcev. Mnogi so mnenja, da se je število napadov zmanjšalo zaradi politične sprave in ne zaradi zidu, res pa je, da zmanjšanje števila napadov časovno sovpada z gradnjo zidu. Sčasoma je postalo tudi jasno, da zid predstavlja nadaljnje napore Izraela, da bi si priključil palestinsko zemljo in se polastil naravnih virov. Zgolj 16 odstotkov zidu je zgrajenega na Zeleni liniji iz leta 1967, ostali del se ovija okoli večjih judovskih naselij (Palestine Monitor 2010b).

Gradnja naj bi potekala v več fazah. Fazi A in B sta bili odobreni junija 2002 in januarja 2003. V teh začetnih fazah je zid od meja Izraela z dne pred vojno 1967 odstopal za okoli 6 kilometrov, s fazama C in D gradnje, napovedanima marca 2003, pa naj bi zid posegel vse do polovice ozemlja Zahodnega brega in naj bi vključil velika judovska naselja in anektirani Vzhodni Jeruzalem. V fazi E bi zid potekal zahodno od reke Jordan, s čimer bi si Izrael

prilastil rodovitno dolino reke Jordan, Palestincem pa bi za osnovanje njihove države ostalo zgolj 50 odstotkov ozemlja Zahodnega brega. Bistveno bi bil otežen njihov dostop do vode, cest, obdelovalnih kmetijskih površin, trgov, zdravstvenih ustanov in izobraževalnih storitev, skratka palestinska ekonomija bi bila obsojena na propadanje (Šterbenc 2006, 767).

Palestine Monitor je v letu 2010 poročal, da je zgrajenega približno 60 odstotkov zidu in da se gradnja nadaljuje na območjih Qalqilya, Ramale, Jeruzalema, Betlehema in Hebrona. Dolina reke Jordan pa je skoraj v celoti izolirana od preostalega dela Zahodnega brega (Palestine Monitor 2010b).

Celotna dolžina zidu je okoli 760 kilometrov, kar je dvakratna dolžina črte premirja iz leta 1949 med Izraelom in Zahodnim bregom. Z dokončanjem zidu si bo Izrael dodatno prisvojil 46 odstotkov ozemlja Zahodnega brega, saj bo zgolj 14 odstotkov zidu zgrajenega na Zelenu liniji ali v Izraelu, preostalih 86 odstotkov zidu pa bo postavljenega na palestinskem ozemlju. Okoli 385.000 judovskih naseljencev v 80 kolonijah je nastanjenih med zidom in Zeleno linijo. Med Zeleno linijo in zidom, na t. i. »nikogaršnji zemlji«, živi tudi 35.000 Palestincev, ki za to potrebujejo dovoljenje in lahko svoje domove zapustijo zgolj skozi kontrolne točke v zidu. Dodaten problem predstavlja 78 vasi ali 266.400 Palestincev, ki so obdani z zidom s treh strani, osem vasi ali 26.000 Palestincev pa je popolnoma obdanih z zidom in lahko dostopajo do preostalega Zahodnega brega zgolj po predorih in povezovalnih cestah. Mnogokrat jim grozijo z izgonom (Palestine Monitor 2010b).

Cena zidu se ocenjuje na 3 milijarde ameriških dolarjev ter dodatni 2 milijardi za izgradnjo cest in predorov. Na Zahodnem bregu zid ne zajame le zemlja in naravnih resursov, temveč cela palestinska mesta. V kombinaciji z nevtralnimi conami in razvejano strukturo cest pa zid uničuje stičnost Zahodnega brega ter razdeljuje morebitno bodočo državo na izolirane kantone (Palestine Monitor 2010b).

Kljub odloku Mednarodnega sodišča in celo izraelskega vrhovnega sodišča, ki obsoja gradnjo zidu, se projekcija zidu ni spremenila. Zid ustvarja »dejstva na terenu« ali de facto mejo, s katero bodo Izraelci v prihodnosti začenjali pogajanja (Palestine Monitor 2010b).

Zid bo izoliral 10,2 odstotka Zahodnega brega, vključno z Vzhodnim Jeruzalemom in t. i. nikogaršnjo zemljo. Dodatnih 28,1 odstotka Zahodnega brega je za Palestince nedostopnih zaradi judovskih naselij, izraelskih vojaških območij in restriktivne uporabe obvoznih cest.

Skupaj bodo Palestinci torej izgubili 38,3 odstotka svojega ozemlja (Palestine Monitor 2010b).

Meddržavno sodišče je 9. julija 2004 v svetovalnem mnenju nedvoumno ugotovilo, da je gradnja zidu v nasprotju z mednarodnim pravom, in določilo, da mora Izrael ustaviti gradnjo in odstraniti že zgrajene odseke. Ravno tako je določilo, da se od Izraela pričakuje, da bo povrnil škodo, vrnil zemljišča, sadovnjake in olivne nasade lastnikom, katerim je bilo premoženje zaplenjeno. Obstaja namreč nevarnost, da bo stanje pripeljalo do priključitve dodatnih ozemelj. Sodišče je tudi izpostavilo, da Izrael ne spoštuje pravice palestinskega naroda do samoodločbe ter da zid ne more opravičiti zahteve po varnosti in javnem redu (Šterbenc 2006, 767).

7.4 Svoboda gibanja

»Pravica do svobode gibanja omogoča, da se lahko ljudje prosto gibajo znotraj meja države, da zapustijo neko državo in se vrnejo v svojo domovino.«

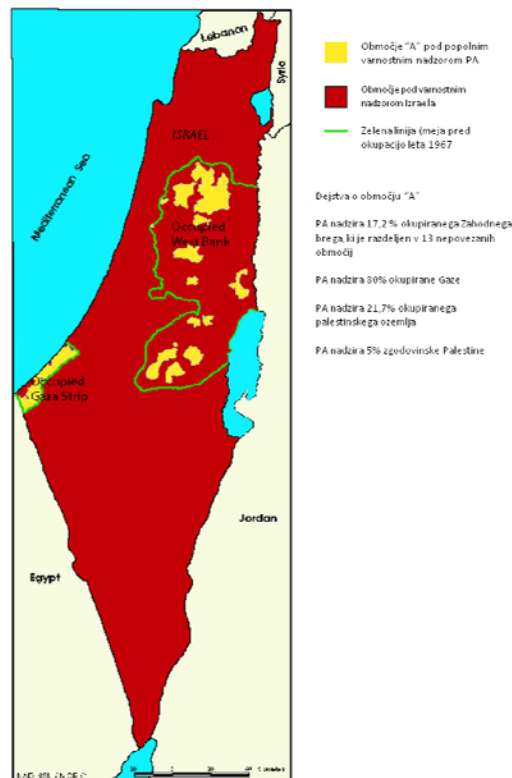
13. člen Splošne deklaracije o človekovih pravicah in 12. člen Mednarodnega sporazuma o civilnih in političnih pravicah, 10. december. 1948

Čeprav mediji ustvarjajo sliko o Zahodnem bregu kot delu palestinske samouprave, kjer, zahvaljujoč Fathu in Abasu, ljudje živijo v miru in blagostanju, ostaja dejstvo, da je Zahodni breg še naprej okupirano območje, kjer je svoboda gibanja omejena s številnimi kontrolnimi točkami in varnostnim zidom (Othman 2009). Gibanje Palestincev je tako omejeno, da ga mnogi primerjajo z življenjem v apartheidu. Obstaja 600 kontrolnih točk, posebne zahteve za prepustnice, identifikacijske dokumente itd, ki preprečujejo štirim milijonom Palestincev, da že več let ne poznajo drugega kot svojo vas in bližnjo okolico. Majhna izjema so zgolj pomembni pripadniki PA (Khalidi 2010, xxv).

Na 74 odstotkih glavnih cest so postavljene kontrolne točke ali pa so ceste v celoti zaprte. Kontrolne točke so stalne aličasne. Restrikcije gibanja so bile od 1967 do 1991 dokaj mile, z začetkom prve intifade (1987) pa je Izrael začel nadzorovati gibanje Palestincev s pomočjo posebnih dovolilnic. Po letu 1991 so se dovolilnice glasile na posamezno ime, kar je še bolj omejilo gibanje. Dve leti kasneje, 1993, je vojska Izraela začela postavljati kontrolne točke vzdolž ločitvene linije med Zahodnim bregom in Izraelom, med Zahodnim bregom in Vzhodnim Jeruzalemom ter med samimi mesti na Zahodnem bregu. Z začetkom druge

intifade leta 2000 je postalo gibanje Palestincev še bolj restriktivno. Tudi za Izraelce je bila pot v cono A, ki je bila pod nadzorom PA, nelegalna (Palestine Monitor 2010c). Slika 7.3 nazorno prikazuje, kolikšen del ozemlja je pod nadzorom Izraela in kolikšen del nadzirajo Palestinci. Rumena polja označujejo ozemlje pod nadzorom Palestincev. PA nadzoruje 17,2 odstotka Zahodnega brega, 80 odstotkov Gaze, kar skupaj predstavlja 21,7 odstotka okupiranega teritorija ali zgolj 5 odstotkov celotne Palestine.

Slika 7.2 Območja nadzora izraelske in palestinske strani

Vir: Palestine Monitor: Check points.

Omenila sem že, da bodo Palestinci z izgradnjo zidu izgubili kmetijska zemljišča in dostope do vodnih virov, kar bo imelo resne posledice za kmetovalce. Izraelsko obrambno ministrstvo je sicer zagotovilo, da bodo vzpostavili dostope, ki bodo omogočali prosti prehod, in da bodo sprejeta posebna določila za palestinske kmetovalce, ki jih zid loči od njihovih zemljišč. Kljub obljubam pa je manj kot 20 odstotkov Palestincev dobilo tovrstne dovolilnice⁵⁴ (Palestine Monitor 2010b).

⁵⁴ Poleg tega so dovolilnice večinoma podeljene starejšim ljudem, medtem ko mladim generacijam ne omogočajo dela. Dostop do kmetijskih zemljišč je omogočen čez 64 prehodov, ki so odprti restriktivno (dnevno, tedensko ali celo sezonsko), kar omejuje čas dela na poljih (Palestine Monitor, 2010b).

Zid pa ne le, da onemogoča normalno obdelovanje zemlje, temveč onemogoča tudi prodajo pridelkov. Olivna industrija predstavlja 18 odstotkov dohodka letne kmetijske proizvodnje na Zahodnem bregu. Zaradi izgradnje zidu so morali sprva posekati več deset tisoč dreves, sedaj pa zid onemogoča tudi prodajo (Palestine Monitor 2010b).

Po poročilih Svetovne banke je recesija palestinske ekonomije med najhujšimi v sodobni zgodovini. Zaton ekonomije, hudo brezposelnost in revščino v veliki meri pripisujejo ravno restrikcijam svobode gibanja. Prekinjene so namreč povezave med Zahodnim bregom in Gazo, strogo je omejeno sodelovanje z Izraelom, celo uličnim prodajalcem je onemogočen dostop do trgov. Zaradi nestabilne situacije in neučinkovitosti je območje seveda nezanimivo za tuje vlagatelje (Palestine Monitor 2010c).

Zaradi zidu in številnih kontrolnih točk sta ogroženi tudi zdravje in celo življenje Palestincev, saj je možnost dostopa do zdravstvene oskrbe omejena in nezanesljiva ter mnogokrat odvisna od trenutnih odločitev in restrikcij izraelske strani. Vojaki na kontrolnih točkah zaustavljajo ambulantna vozila in paciente, kar je mnogokrat usodno⁵⁵ (Palestine Monitor 2010c).

7.5 Gaza

Na tem delu bi posebej izpostavila območje Gaze, saj, kot je zapisal John Dugard, posebni poročevalec OZN za človekove pravice, je Gaza zapor in zdi se, da je Izrael ključ vrgel stran. Na ozkem območju Gaze živi 1.500.200 ljudi, od tega je 70 odstotkov beguncev, ki so se na to ozemlje zatekli pred izraelsko okupacijo. Nezaposlenost dosega 45,5 odstotka, več kot 86 odstotkov ljudi je odvisnih od tuje pomoči. Okoli 40.000 ljudi je brez elektrike, na večini območij prihaja do izpada elektrike tudi do šest ur dnevno, štiri dni na teden. Deset tisoč ljudi nima tekoče vode. Gaza je zaradi vojne v letih 2008 in 2009 precej uničena, Izrael pa izvaja izredno restriktivno politiko uvoza v Gazo tako po kopnem kot morju. Odbrenih je zgolj 25 odstotkov zahtevanih dobrin, posebej je omejeno uvažanje surovih industrijskih materialov. Izvoz je nemogoč. Po vojni je okoli 97 odstotkov tovarn ostalo zaprtih (Palestine Monitor 2010d).

⁵⁵ Palestinski Rdeči polmesec je poročal o 112 smrtnih žrtvah ter 35 mrtvorojenih do leta 2006. Svetovna zdravstvena organizacija je ravno tako poročala, da je vsaj 69 žensk rodilo, čakajoč pred kontrolnimi točkami, v času druge intifade (od leta 2000 do leta 2006), od tega je bilo 35 otrok mrtvorojenih. Enake podatke ponuja tudi visoki predstavnik Generalne skupščine OZN v svojem letnem poročilu za leto 2007 (Palestine Monitor 2010c). Podobno velja tudi za Gazo, kjer je Svetovna zdravstvena organizacija poročala o 51 smrtnih žrtvah, med njimi je bilo 11 otrok, v obdobju od oktobra 2007 do julija 2008, zaradi nezmožnosti dostopa do zdravstvene oskrbe (Palestine Monitor 2010d).

8 ZAKLJUČEK

Halliday (2005,10) konflikt poimenuje kot »regionalni narcizem«, saj se zdi, kot da je ves svet zaskrbljen zaradi dogajanja na Bližnjem vzhodu. Po optimističnem premoru v letih 1993 in 1994, za katerega gre zahvala PLO in Izraelu, je arabsko-izraelski konflikt ponovno zašel v dozdevno še bolj neukrotljivo nasilje. Vodje vseh sprtih strani so si postavili postulate, ki niso služili niti nasprotni strani niti interesom njihovih lastnih ljudi. Konflikt, ki ima značaj dramatične nedokončane zgodbe, ki jo oblikujejo znotraj državni in medetnični spori, zunanje intervencije, religija in ekonomska paraliza, se mora umiriti (Halliday 2005,10–14).

A cilj, ki si ga je zastavila Palestinska administracija v letu 2009, da bodo leta 2011 iskali priznanje svoje države v OZN, se zaradi situacije, ki vlada na območju Palestine, zdi skoraj nemogoče doseči. S pregledom resolucij, ki sta jih sprejela Generalna skupščina in Varnostni svet OZN je Palestincem pravnoformalno sicer omogočeno, da ustanovijo svojo državo, a teorija o državi postavlja tri osnovne postulate – ljudstvo, teritorij in suverenost –, ki morajo biti izpolnjeni, če želimo, da neka država obstaja in funkcionira. In ravno zaradi teh treh postulatov je nastanek neodvisne in suverene Palestinske države negotov.

Videli smo, da teorija narod opredeli kot skupnost, ki je izšla iz civiliziranega življenja, in ta skupnost postane narod, ko se skupina zave dejstva, da sestavlja skupen vzorec čutenja, da poseduje lastno enotnost in osebnost ter lastno voljo do obstoja in preživetja. In iz takšne razlage lahko zaključimo, da so tudi Palestinci narod. Narod, ki bi lahko ustvaril svojo državo.

Drugi postulat države je suverenost. Teoretiki suverenost opredelijo kot orodje za upravljanje države. Palestinci so zametek oblasti, ki bi lahko bila suverena, dobili s Sporazumom iz Osla. Vendar pa tega niso znali izkoristiti. Mnogi največ napak pripisujejo prav karizmatičnemu voditelju Jaserju Arafatu. Njegovi frakciji Fatah očitajo, da jim ni uspelo dobiti priznanja Izraela ter da jim ni uspelo zaustaviti ali vsaj upočasniti gradenj izraelskih naselij in varnostnega zidu na palestinski zemlji. Očitajo jim korupcijo in nepripravljenost na reforme, njihova skrb je bila usmerjena zgolj v lastne koristi in ne koristi palestinskega ljudstva. Zaradi takšnega razpoloženja niti ni čudno, da je na volitvah leta 2006 večino glasov dobilo gibanje Hamas.

Maritain opisuje razliko med oblastjo in močjo. Moč je sila, s katero lahko druge prisiliš k ubogljivosti, oblast pa je pravica voditi, pravica, da te drugi poslušajo in ubogajo. Oblast se poteguje za moč. Moč brez oblasti je tiranija. Zdi se, da ima PLO (Fatah) moč, saj se je

mednarodna skupnost pripravljena z njimi pogajati, medtem ko Hamasa nočejo za sogovornika, čeprav mu je ljudstvo na zadnjih volitvah podelilo oblast.

Člani Hamasa uživajo podporo Palestincev, predvsem so ljudi prepričali s svojim obsežnim socialnim programom. A po volitvah so se stvari na političnem parketu zapletle, saj mednarodna skupnost in Izrael nista bila pripravljena sodelovati z gibanjem, ki je v mnogih državah na seznamu terorističnih organizacij. Po neuspelem poskusu oblikovanja skupne vlade s Fatahom, ki je pripeljala do t. i. medpalestinske vojne, so se Palestinci razdvojili. Hamas obvladuje Gazo, Fatah nadzoruje Zahodni breg. Palestinci imajo dva teritorija, dve vladi.

Hobbes meni, da je edina pot k vzpostavitvi skupne oblasti, ki bi delala za dobro vseh ljudi, jih vodila k skupni koristi, jih ubranila pred invazijo tujcev ter škodovanju drug drugemu in ki bi zavarovala ljudi do meje spodobnega življenja, prenos skupne moči na enega človeka oziroma zbor ljudi, ki bi jo predstavljal. Tudi v definiciji države, kot jo opredeljuje vestfalski sistem, je možno imeti zgolj eno suvereno oblast. Tukaj pa imajo Palestinci velik problem, ki ga zadnjih nekaj let zmanjkušajo premostiti. Razdeljeni so na dva pola, ne zgolj teritorialno, temveč tudi idejno in politično. Prebivalci Gaze so večinsko naklonjeni Hamasu, medtem ko Zahodni breg večinsko podpira Fatah. Nobena od frakcij pa ne more izvajati suverene oblasti na obeh teritorijih. Čeprav smo v časopisju zasledili pisanja, da sprave med njima še dolgo ne bo, pa sta v času pisanja te naloge frakciji ponovno vzpostavili dialog in iščeta skupne rešitve. Vseeno pa lahko potrdim svojo drugo izvedeno hipotezo, da spor med Fatahom in Hamasom onemogoča izvajanje suverene politike in posledično ustanovitev države, ki bi delovala, saj trenutno nobena od frakcij ne obvladuje celotnega palestinskega teritorija. Tudi če med frakcijama pride do sprave, je še mnogo problemov, ki jih bosta morali premostiti, tako med sabo kot v odnosu do Izraela, ki se ne želi odpovedati niti teritoriju niti nadzoru. Ne glede na morebitno spravo med Fatahom in Hamasom se že pojavlja tudi dodaten problem, saj je Izrael najavil, da se z vlado, ki bo sestavljena iz članov Hamasa, ne bo pogovarjal.

Tretji steber države je teritorij. Verjetno pa je to tudi največji problem, s katerim so danes soočeni Palestinci. Resolucija 181 GS OZN je leta 1947 teritorij mandatne Palestine razdelila med dva naroda, Palestincem je pripadlo 42 odstotkov, Izraelcem 56 odstotkov, preostala 2 odstotka je predstavljalo mesto Jeruzalem, ki bi imelo poseben status. A arabski svet ni bil pripravljen sprejeti države Izrael. Menili so, da je resolucija nepravilna, saj je večinskemu prebivalstvu namenila manjše ozemlje. Poleg tega so Izrael videli kot tujek na svojem

teritoriju in zato so se zapletli v več vojn z Izraelom. A z vsako vojno so Palestinci izgubili dodatna ozemlja. Resolucija 242 VS OZN sicer poziva Izrael, naj se umakne z okupiranih ozemelj, a zaradi ohlapnosti resolucije Izrael trdi, da ni natančno določeno, s katerih ozemelj se morajo umakniti, in zato tudi pospešeno gradijo naselja in naseljujejo svoje ljudi na razlastninjena palestinska območja. Mnogi so prepričani in tudi visoki predstavniki izraelske politike priznavajo, da so naselja zgrajena premišljeno in da želi Izrael na terenu ustvariti ireverzibilna dejstva. S tem lahko potrdim tudi svojo prvo izvedeno hipotezo, da mora Izrael z naseljevanjem Judov, gradnjo naselij in varnostnega zidu narediti korak nazaj in začeti spoštovati resolucije OZN, da bi lahko naredili korak naprej k rešitvi konflikta oziroma ustanovitvi nove države. Z gradnjo naselij, obvoznih cest in varnostnega zidu je namreč palestinsko ozemlje fragmentiral do takšne mere, da tako rekoč nič več ne obstaja znatnejše območje, ki bi bilo v palestinski lasti oziroma ki ga ne bi prekinjala območja pod izraelskim nadzorom. In poznavalci razmer so prepričani, da v takšnih pogojih nastanek države ni možen.

Matteucci novoveško državo predstavi kot stroj, ki se ga upravlja kot podjetje, le da je prilagojeno zastavljenim političnim ciljem. Vprašanje, ki se tukaj pojavlja, pa je, ali bo PLO uspelo palestinske institucije do septembra letos pripraviti do te mere, da bodo lahko vodile novo državo. Dejstvo je, da mednarodno pravo dovoljuje in resolucije OZN pozivajo Palestine, da izkoristijo pravico do samoodločbe in da ustanovijo samostojno in suvereno državo. S tem se je potrdila tudi moja osnova hipoteza, da je Palestincem pravnoformalno priznana možnost za ustanovitev svoje države, vendar pa jim dejansko stanje to onemogoča.

Kot sem zapisala, mnogi teoretiki menijo, da v sedanjih pogojih palestinska država ni možna, a dolgoročno je rešitev gotovo v obliki dveh držav, palestinske in izraelske. Vendar pa bosta obe strani najprej morali sprejeti določene kompromise. Izrael bo moral sprejeti kompromise, ki bodo Palestincem zagotovili neko spodobno in normalno življenje, in umakniti del naselbin na Zahodnem bregu. Po drugi strani bodo morali Palestinci končno sprejeti dejstvo, da je usoda palestinske države v njihovih rokah in se bodo morali postopoma otresti stalne navezanosti na zunanje akterje. Kot so bili v preteklosti vezani na podporo sosednjih arabskih držav v okviru »panarabizma«, tako bi se morali zdaj otresti vplivov iz Irana in Sirije. Hkrati bosta morali obe strani sprejeti dejstvo, da je soobstoj možen. Vendar pa to verjetno brez zunanjega pritiska in pripravljenosti mednarodne skupnosti, da obema državam pomaga, da

se na eni strani vzpostavi palestinska država, hkrati pa se Izraelu zagotovi določena varnost, ne bo šlo.

Izraelu palestinska država dolgoročno predstavlja edini izhod. Gradnja varnostnega zidu ter vojaške operacije so materialno in človeško zelo dragi za Izrael. Nenehno stanje ne vojne ne miru državo izčrpava. A želja vsake strani je, da bi se končni status oblikoval čim bolj pod njenimi pogoji. Videli smo, da mnogi politiki v Izraelu že iščejo možnosti zamenjave ozemlja, ki bi Izraelu ohranila strateško globino, Palestincem pa omogočila oblikovanje neodvisne države.

Prepričanja teoretikov, ki spremljajo dogajanje na Bližnjem vzhodu, pa so dokaj enotna glede posredovanja mednarodne skupnosti. Ta rešitve problema ne sme samo prepustiti sprtima stranema, saj v tem primeru rešitve še ne bomo kmalu videli. Potrebna bo zunanja intervencija, predvsem v smislu, da je treba oblikovati enotno stališče na ravni stalnih članic VS in drugih globalnih sil. Te bi lahko z vzpostavitvijo okvira, v katerem bi se problem reševal, vsiljevale akterjem na terenu svojo voljo, saj niti Izraelci niti Palestinci ne bi zmogli pritiska velikih sil (Grošelj na Siol 2009).

ZDA trenutno še nadaljujejo svojo politiko brezpogojne podpore Izraelu, a videli smo, da so bili v letošnjem letu z vetom na resolucijo o prepovedi gradnje judovskih naselij, osamljeni. Teoretiki se strinjajo, da bi ameriška politika morala ponuditi močnejše vodenje, ki bi pripeljalo do rešitve palestinsko-izraelskega problema. ZDA do sedaj niso izkoristile tesnih odnosov z Izraelom, da bi ga prepričale, naj preneha samouničevalno in nepravilno politiko okupacije palestinskega ozemlja. Z načrtom za nastanek in obstoj dveh držav bi si ZDA povrnile vpliv na Bližnjem vzhodu in si zavarovale strateške interese.

Evropska unija je v svojo varnostno strategijo kot prednostno strateško nalogo posebej zapisala rešitev arabsko-izraelskega spora, pri čemer se zavzema za soobstoj dveh držav, in pri tem že ima široko podporo. Države EU se zavedajo, da bo Evropa najbolj občutila posledice palestinskega problema, in sicer v obliki destabiliziranosti celotnega Bližnjega vzhoda ter posledično povečane imigracije in radikalizacije dela muslimanskih skupnosti v Evropi.

A zavedati se moramo tudi dejstva, da je svet še vedno v finančni in gospodarski krizi. Vse države večino svoje pozornosti namenjajo temu vprašanju in ne konfliktu, ki je konec koncev le regionalnega značaja. Dokler bo spor trajal na območju Gaze in Zahodnega brega, torej

Palestine, in bo omejen na to območje, globalne sile verjetno ne bodo imele interesa, da bi preveč posredovale. Če pa bi se konflikt razširil v večjo vojna med Sirijo in Izraelom ali pa med Libanonom in Izraelom, potem bi bil interes velikih sil, da posredujejo, veliko večji.

Tako Palestincem na koncu ostane le mednarodno pravo, ki je edino, kar lahko Palestince in njihovo pravico do samoodločbe oziroma lastne suverene in za življenje primerne države zaščiti pred neprimerno večjo ekonomsko, tehnološko, vojaško, političnodiplomatsko in diskurzivno-propagandno močjo Izraela.

9 LITERATURA

1. Abas pred iztekom moratorija na gradnjo judovskih naselij: Izrael mora izbrati ali mir ali nadaljevanje gradnje. *Dnevnik*, 26. september 2010. Dostopno na <http://www.dnevnik.si/novice/svet/1042390648> (12. marec 2011).
2. AVSEC, Damjan. 2009. *Politična kultura arabskih držav Bližnjega vzhoda*. Diplomsko delo. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
3. BALETIĆ, Milovan. 1988. *Povratak Židova u zemlju izraelovu*. Zagreb: Globus.
4. BARKAN, Ronnie. 2010. Izraelski aktivist, ki nasprotuje kriminalni politiki do Palestincev: »Ne sodelujte pri zločinih!« *Dnevnik*, 6. december 2010. Dostopno na http://www.dnevnik.si/novice/aktualne_zgodbe/1042408090 (27. februar 2011).
5. Ben-Porat, Guy, Levy, Yagil, Mizrahi, Shlomo, Naor, Arye, in Tzfadia, Erez. 2008. *Israel since 1980*. New York: Cambridge University Press.
6. BERLYN, P. J., SHINKO, E. Rosemary. 2006. Would It Be an Error to Establish a Palestinian State? *Taking Sides: World Politics*, ur. John T. Rourke, 126–136. University of Connecticut.
7. CHETAIL, Vincent, ur. 2009. *Post-Conflict Peacebuilding*. New York: Oxford University Press.
8. DUMPER, Michael. 2007. *The future for Palestinian refugees: toward equity and peace*. London: Lynne Rienner Publishers.
9. Etnično čiščenje po sionistično. 2010. Dostopno na: <http://drugidom.net/krvave-so-roke-sinov-izraela> (20. februar 2011).
10. FISK, Robert, 2007. Hamas leader seeks talks with Fatah. *The Independent*. 2007c. Dostopno na <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/hamas-leader-seeks-talks-with-fatah-453320.html> (27. februar 2011).
11. FISK, Robert. 2007. The turmoil in Gaza dispels any illusions about the peace process. *The Independent*. 2007a. Dostopno na <http://www.independent.co.uk/opinion/leading-articles/leading-article-the-turmoil-in-gaza-dispels-any-illusions-about-the-peace-process-453275.html> (27. februar 2011).
12. FISK, Robert. 2007. Welcome to 'Palestine'. *The Independent*. 2007b. Dostopno na <http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/fisk/robert-fisk-welcome-to-palestine-453319.html> (27. februar 2011).
13. Foundation for Middel East Peace. 2009. Comprehensive Settlement Population 1972–2009. Dostopno na http://www.fmep.org/settlement_info/settlement-info-and-tables/stats-data/comprehensive-settlement-population-1972-2006 (20. april 2011).
14. Foundation for Middel East Peace. Januar–februar 2011. Settlement Facts: Settlement Report Vol. 21 No. 1. Dostopno na <http://www.fmep.org/reports/archive/vol.-21/no.-1/settlement-facts> (12. marec 2011).
15. Foundation for Middel East Peace. Marec–april 2011. Settlement Facts: Settlement Report Vol. 21 No. 2. Dostopno na <http://www.fmep.org/reports/archive/vol.-21/no.-2/settlement-facts> (22. april 2011).

16. Foundation for Middel East Peace. November–december 2010. Settlement Facts: Settlement Report Vol. 20 No. 6. Dostopno na <http://www.fmep.org/reports/archive/vol.-20/no.-6/post-moratorium-construction-update> (12. marec 2011).
17. Foundation for Middle East Peace. Dostopno na <http://www.fmep.org/>.
18. GROŠELJ, Klemen. 2009. Izraelu palestinska država dolgoročno predstavlja edini izhod. Intervju Svet na Siolu, 19. januar 2009. Dostopno na http://www.siol.net/svet/aktualno/2009/01/intervju_groselj.aspx (8. februar 2011).
19. HALLIDAY, Fred. 2005. *The Middle East in International Relations: Power, Politics and Ideology*. New York: Cambridge Universtiy Press.
20. Israeli settlements: US vetoes UNSC resolution. 19. februar 2011. Dostopno na <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12512732> (12. marec 2011).
21. Jane's Sentinel Security Assessment – Eastern Mediterranean. 2010. Internal affairs, Gaza and the West Bank. Dostopno na <http://search.janes.com/=palestinian> authority (12. februar 2011).
22. Jewish Virtual Library. Dostopno na <http://www.jewishvirtuallibrary.org/>.
23. KACIN, Jelko. 2007. Annapolis – od srečanja do mirovnega procesa, International Institute for Middle East and Balkan Studies, dostopno na <http://www.ifimes.org>.
24. KELLER, Werner, prevod Tihomir Engler in Blaženka Filipan. 1992. *Povijest Židova: Od biblijskih vremena do stvaranja Izraela*. Zagreb: Naprijed.
25. KHALED, Abu Toameh. 2010. The Full-Blown Palestinian Civil War. Dostopno na <http://www.hudson-ny.org/1494/palestinian-civil-war> (10. marec 2011).
26. KHALIDI, Rashid. 2010. *Palestinian Identity: The construction of Modern National Consciousness*. New York: Columbia University Press.
27. LEBAN, Andrej. 21. junij 2007. Skrajnežem se ni bati za nove nabornike, Spor med Palestinci ima široko ozadje in posledice. Dostopno na <http://www.rtvsl.si/svet/skrajnezem-se-ni-bati-za-nove-nabornike/72719> (21. februar 2011).
28. MAOZ, Zeev. 2009. *Defending the Holy Land: a critical analysis of Israel's security and foreign policy*. USA: University of Michigan Press.
29. MARITAIN, Jacques, prevod Cirila Toplak. 2002. *Človek in država*. Študentska založba, knjižna zbirka Claritas.
30. MATTEUCCI, Nicola, prevod Marjan Sedmak. 1999. *Novoveška država*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
31. OTHMAN, Mona. 2009. Medijski rat za Bliski istok. Dostopno na <http://www.zamirzine.net/spip.php?article7238> (21. februar 2011).
32. Palestine Monitor. 2010a. Israeli settlements. Dostopno na <http://www.palestinemonitor.org/spip/spip.php?article7> (20. april 2011).
33. Palestine Monitor. 2010b. The wall. Dostopno na <http://www.palestinemonitor.org/spip/spip.php?article4> (20. april 2011).
34. Palestine Monitor. 2010c. Check points. Dostopno na <http://www.palestinemonitor.org/spip/spip.php?article8> (20. april 2011).
35. Palestine Monitor. 2010d. The Gaza Strip. Dostopno na <http://www.palestinemonitor.org/spip/spip.php?article6> (20. april 2011).

36. Palestine Monitor. Dostopno na <http://www.palestinemonitor.org>.
37. PIKALO, Jernej. 2003. *Neoliberalna globalizacija in država*. Ljubljana: Založba Sophia.
38. PITAMIC, Leonid. 1996. *Država*. Ljubljana: Cankarjeva založba, zbirka Pravna obzorja.
39. PLO Negotiations Affairs Department. Dostopno na <http://www.nad-plo.org/>.
40. POOLE, H. John. 2004. *Tactics of the Crescent Moon: Militant Muslim Combat Methods: Palestinian Fighters*. Postery Press.
41. RADENKOVIĆ, Đorđe. 1968. *Na Bliskom istoku ni rat ni mir*. Beograd: Sedma sila.
42. ŠTERBENC, Primož. 2006. Zmaga Hamasa na palestinskih volitvah kot posledica katastrofalnih razmer, v katerih živi palestinski narod, izvorni znanstveni članek. *Teorija in praksa* let. 43 (5–6), 752–775.
43. ŠTERBENC, Primož. 2007. Medpalestinski spopad ima mednarodne botre. *Večer*, 19. julij 2007. Dostopno na <http://bor.czp-vecer.si/.../POGLEDI.PDF> (8. februar 2011).
44. ŠTERBENC, Primož. 2009. Palestina, glavni indikator zahodnih politik. *Večer*, 6. januar 2009. Dostopno na: <http://www.vecer.com/clanek2009010605393813> (8. februar 2011).
45. TESSLER, Mark. 2009. *A History of Israeli – Palestinian Conflict*, 2nd edition. Indiana: University Press.
46. UN GA Resolution 181. 1947. Dostopno na: <http://www.mideastweb.org/181.htm> (21. januar 2011).
47. UN GA Resolution 54/152. 1999. Dostopno na: <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/b792301807650d6685256cef0073cb80/bc252ff4a3df85c0852568a30078413d?OpenDocument> (21. januar 2011).
48. UN GA Resolution 63/165. 2008. Dostopno na: <http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/AE365BD67C944DAC8525756A0075C0CB> (21. januar 2011).
49. UN Resolutions targeting Israel and the Palestinians. Dostopno na <http://www.ifamericansknew.org/stats/un.html> (13. januar 2011).
50. UN SC Resolution 242. 1967. Dostopno na: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/240/94/IMG/NR024094.pdf?OpenElement> (21. januar 2011).
51. VIDEMŠEK, Boštjan. 2010. Diplomatska tragikomedija. *Večer*, 2. september 2010. Dostopno na <http://www.delo.si/clanek/119907> (21. februar 2011).
52. ZABRISKIE, Phil, 2006, Is a Palestinian Civil War Breaking Out? Dostopno na <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1192602,00.html> (12. marec 2011).

Priloga: Resolucije OZN o Izraelu od leta 1955 do leta 2011

	DATUM SPREJETJA	ŠTEVILKA RESOLUCIJE	KRATEK OPIS RESOLUCIJE
1.	29. marec 1955	Resolucija 106	Obsoja Izrael zaradi napada na Gazo.
2.	19. januar 1956	Resolucija 111	Obsoja Izrael zaradi napada na Sirijo, v katerem je bilo ubitih 56 ljudi.
3.	22. januar 1958	Resolucija 127	Priporoča, naj Izrael opusti svojo »no-man zone« v Jeruzalemu.
4.	11. april 1961	Resolucija 162	Spodbuja Izrael, naj upošteva odločitve OZN.
5.	9. april 1962	Resolucija 171	Odločno obsoja sramotne kršitve miru Izraela ob napadu na Sirijo.
6.	25. november 1966	Resolucija 228	Obsoja Izrael za napad na Samu na Zahodnem bregu, ki je pod nadzorom Jordanije.
7.	14. junij 1967	Resolucija 237	Poziva Izrael, naj dovoli vrnitev palestinskih beguncev.
8.	24. marec 1968	Resolucija 248	Obsoja Izraelski napad na Karameh v Jordaniji.
9.	27. april 1968	Resolucija 250	Poziva Izrael, naj ne pripravi vojaške parade v Jeruzalemu.
10.	2. maj 1968	Resolucija 251	Obžaluje vojaško parado v Jeruzalemu, ki jo je Izrael priredil kljub Resoluciji 250.
11.	21. maj 1968	Resolucija 252	Izraelsko namero, da združi Jeruzalem v glavno mestu Izraela, razglša kot neveljavno.
12.	16. avgust 1968	Resolucija 256	Obsoja izraelske napade na Jordanijo.
13.	27. september 1968	Resolucija 259	Obžaluje zavračanje Izraela, da bi sprejel misijo OZN, ki bi raziskala okupacijo.
14.	31. december 1968	Resolucija 262	Obsoja izraelski napad na letališče v Bejrutu.
15.	1. april 1969	Resolucija 265	Obsoja izraelske zračne napade na Jordanijo.
16.	3. julij 1969	Resolucija 267	Graja Izrael za izvršilne ukrepe, da bi spremenil status Jeruzalema.
17.	26. avgust 1969	Resolucija 270	Obsoja Izrael za zračne napade na vasi v južnem delu Libanona.
18.	15. september 1969	Resolucija 271	Obsoja Izrael zaradi nespoštovanja resolucij OZN glede Jeruzalema.
19.	12. maj 1970	Resolucija 279	Zahteva umik izraelskih sil iz Libanona.
20.	19. maj 1970	Resolucija 280	Obsoja izraelske napade na Libanon.
21.	5. september 1970	Resolucija 285	Zahteva takojšen umik Izraela iz Libanona.
22.	25. september 1971	Resolucija 298	Graja Izrael zaradi spreminjanja statusa Jeruzalema.
23.	28. februar 1972	Resolucija 313	Zahteva, naj Izrael ustavi napade na Libanon.
24.	26. junij 1972	Resolucija 316	Obsoja nenehne napade Izraela na Libanon.

25	21. julij 1972	Resolucija 317	Obžaluje, da Izrael zavrača izpustitev Arabcev, zajetih v Libanonu.
26	21. april 1973	Resolucija 332	Obsoja nenehne napade Izraela na Libanon.
27	15. avgust 1973	Resolucija 337	Obsoja izraelsko kršitev suverenosti Libanona.
28	24. april 1974	Resolucija 347	Obsoja napade Izraela na Libanon.
29	19. marec 1978	Resolucija 425	Poziva Izrael, naj umakne svoje sile iz Libanona.
30	3. maj 1978	Resolucija 427	Poziva Izrael, naj umakne svoje sile iz Libanona.
31	19. januar 1979	Resolucija 444	Obžaluje, da Izrael ni pripravljen sodelovati z mirovnimi silami OZN.
32	22. marec 1979	Resolucija 446	Ugotavlja, da so judovska naselja resna ovira na poti k miru, in poziva Izrael, naj spoštuje Četrto Ženevsko konvencijo.
33	14. junij 1979	Resolucija 450	Poziva k prenehanju izraelskih napadov na Libanon.
34	20. julij 1979	Resolucija 452	Poziva Izrael, naj preneha graditi naselja na okupiranih območjih.
35	1. marec 1980	Resolucija 465	Obžaluje gradnjo izraelskih naselij in poziva vse države članice, naj se vzdržijo pomoči Izraelu pri programu naseljevanja.
36	24. april 1980	Resolucija 467	Močno obžaluje izraelsko vojaško posredovanje v Libanonu.
37	8. maj 1980	Resolucija 468	Poziva Izrael k razveljavitvi nelegalnega izгона dveh palestinskih županov in sodnika in naj omogoči njihovo vrnitev.
38	20. maj 1980	Resolucija 469	Močno obžaluje, da Izrael ne spoštuje določb glede izгона Palestinecev.
39	5. junij 1980	Resolucija 471	Izraža zaskrbljenost, ker Izrael ne spoštuje Četrte Ženevske konvencije.
40	30. junij 1980	Resolucija 476	Ponovno opozarja, da so izraelske zahteve glede Jeruzalema nične in neveljavne.
41	20. avgust 1980	Resolucija 478	Obsoja Izrael glede njegovih zahtev po Jeruzalemu, ki so zapisane v »Osnovnem pravu«.
42	19. december 1980	Resolucija 484	Objavlja nujnost, da Izrael ponovno prizna možnost vrnitve dveh palestinskih županov.
43	19. junij 1981	Resolucija 487	Močno obsoja izraelski napad na nuklearne zmogljivosti Iraka.
44	17. junij 1981	Resolucija 497	Odloča, da je izraelska priključitev Golanske planote nična in neveljavna, ter zahteva, naj Izrael svojo odločitev nemudoma razveljavi.

45	18. december 1981	Resolucija 498	Poziva Izrael, naj se umakne iz Libanona.
46	25. februar 1982	Resolucija 501	Poziva Izrael, naj preneha napadati Libanon in naj umakne svoje sile.
47	6. junij 1982	Resolucija 509	Zahteva, naj Izrael nemudoma in brez pogojno umakne svoje sile iz Libanona.
48	29. julij 1982	Resolucija 515	Zahteva, naj Izrael preneha oblegati Bejrut in naj dovoli dostavo pošiljk hrane.
49	4. avgust 1982	Resolucija 517	Obsoja Izrael zaradi nespoštovanja resolucij OZN, ki zahtevajo, naj Izrael umakne svoje sile iz Libanona.
50	12. avgust 1982	Resolucija 518	Zahteva popolno sodelovanje Izraela z mirovnimi silami OZN v Libanonu.
51	17. september 1982	Resolucija 520	Obsoja izraelski napad na Zahodni Bejrut.
52	4. oktober 1985	Resolucija 573	Obsoja izraelski bombni napad na poveljstva PLO v Tuniziji.
53	23. september 1986	Resolucija 587	Opozarja na predhodne pozive k umiku izraelskih sil iz Libanona.
54	8. december 1986	Resolucija 592	Močno obsoja umor palestinskega študenta na Univerzi Bir Zeit po izraelski vojski.
55	22. december 1987	Resolucija 605	Močno obsoja izraelsko kršenje in zanikanje človekovih pravic Palestincem.
56	5. januar 1988	Resolucija 607	Poziva Izrael, naj se vzdrži deportacij Palestincev in naj spoštuje Četrto Ženevsko konvencijo.
57	14. januar 1988	Resolucija 608	Obžaluje, da Izrael ne spoštuje pozivov OZN glede deportacij Palestincev.
58	6. julij 1989	Resolucija 636	Močno obžaluje izraelske deportacije Palestincev.
59	30. avgust 1989	Resolucija 641	Obsoja nenehne izraelske deportacije Palestincev.
60	12. oktober 1990	Resolucija 672	Obsoja izraelsko nasilje nad Palestinci v Svetišču na gori.
61	24. oktober 1990	Resolucija 673	Obžaluje zavračanje Izraela, da bi sodeloval z mirovnimi silami OZN.
62	20. december 1990	Resolucija 681	Obžaluje ponovne izraelske deportacije Palestincev.
63	24. maj 1991	Resolucija 694	Obžaluje izraelske deportacije Palestincev ter poziva, naj se Palestincem nemudoma omogoči varna vrnitev.
64	6. januar 1992	Resolucija 726	Močno obsoja izraelske deportacije Palestincev.
65	18. december 1992	Resolucija 799	Močno obsoja izraelsko deportacijo 413 Palestincev ter poziva, naj se jim nemudoma

			omogoči vrnitev.
66	29. november 1993	Resolucija 887	Zahteva, naj se implementira Resolucija 338 (vrnitev ozemlja).
67	18. marec 1994	Resolucija 904	Poziva Izrael, naj zagotovi varnost in zaščito palestinskim civilistom, ki živijo na okupiranih ozemljih.
68	7. oktober 2000	Resolucija 1322	Poziva Izrael kot okupacijsko silo, naj se vzdrži nasilja ter upošteva Ženevske konvencije in dogovore glede svetih krajev.
69	24. september 2002	Resolucija 1435	Zahteva od Izraela, naj zaustavi nasilje nad palestinskimi civilnimi in varnostnimi strukturami v okolici Ramale in naj se umakne z okupiranih območij.
70	12. marec 2002	Resolucija 1397	Zahteva prekinitev nasilja, vključno s terorizmom, provokacijami in uničevanjem.
71	30. marec 2002	Resolucija 1402	Poziva sprti strani k prekinitvi nasilja ter umiku Izraela z okupiranih območij.
72	4. april 2002	Resolucija 1403	Poziva k uresničitvi Resolucije 1402.
73	19. april 2002	Resolucija 1405	Poziva k umiku restrikcij pri zagotavljanju humanitarne pomoči Palestincem.
74	18. maj 2004	Resolucija 1544	Poziva Izrael, naj deluje v okviru mednarodnega prava, ter obsoja umore palestinskih civilistov.
75	8. januar 2009	Resolucija 1860	Poudari nujnost takojšnjega in trajnega prenehanja nasilja, ki bo vodilo v umik izraelskih sil. Poziva k humanitarni pomoči Palestincem v Gazi.